

H. de Roos

tip top Kameleon



UITGEVERIJ KLUITMAN ALKMAAR

TIP TOP, KAMELEON!

DOOR

H. DE ROOS

Geïllustreerd door

G. VAN STRAATEN

(LEEFTIJD TOT 12JAAR)

UITGEVERIJ KLUITMAN - ALKMAAR

HOOFDSTUK I

De kok en zijn helper

Het was nog vroeg in de morgen, toen Gerben, de knecht van boer Jellema, de smederijdeur van Klinkhamer luid liet rammelen door de deur woest heen en weer te trekken. Dat lawaai was duidelijk te horen in de huiskamer van de smid, die nog aan de ontbijttafel zat.

„Wat gebeurt daar?” zei Klinkhamer verbaasd en dan volgde hij zijn beide zoons Hielke en Sietse die reeds naar de smederij holden. Sietse schoof de grendel van de deur en Gerben kwam binnen. Hij had een emmer bij zich.

„Is jullie vader ziek?” riep hij luidruchtig. „Waarom was de deur nog op slot? Of worden jullie met de dag lui?”

Klinkhamer kwam ook in de werkplaats en zei: „Dacht ik het niet? Jij bent dus die herrieschopper. Niemand komt er ooit zo vroeg. Wat heb jij op je lever?”

„Moet u kijken,” zei Gerben, „dit noemen ze een roestvrij stalen emmer en toch is er een gaatje in geroest! Ik noem het boerenbedrog!”

„Maar die emmer heb ik niet geleverd,” zei Klinkhamer.

„Jellema kocht hem op de markt in de stad,” zei Gerben, „maar die koopman laat zich niet meer zien. Kunt u het gat weer dicht lassen?”

„Dat zal wel gaan,” zei Klinkhamer.

„Jullie hebben er iets in gedaan, waardoor het staal ging roesten,” zei Sietse.

„Dat is mogelijk,” zei Gerben, „want weet je wat ik er gisteren in meegenomen heb?”

„Wat dan?” vroeg Hielke.

„Een emmer stoom uit de boterfabriek,” zei Gerben en dan fietste hij lachend verder.

Die halve gare!” zei Sietse en dan gingen Klinkhamer en de jongens terug naar hun boterhammen.

Na het eten, toen Klinkhamer wilde opstaan om aan het werk te gaan, stopte er een auto voor het huis en werd er gebeld.

Hielke en Sietse holden tegelijk naar de gang met het gevolg dat zij elkaar in de deuropening niet konden passeren.

„Ga weg! Ik was eerst!” zei Sietse en hij probeerde Hielke terug te dringen.

„Nietes!” riep Hielke en hij duwde even hard terug. Dit gevecht had geruime tijd kunnen duren, want de jongens waren beiden even sterk, maar dan bemoeide Klinkhamer zich ermee.

„Is het uit?” riep hij dreigend, „wat drommel zijn dat voor manieren om hier zo’n herrie te maken? Men kan wel denken dat de boel wordt afgebroken. Vooruit! Als een van jullie niet fatsoenlijk kan opendoen, zal ik het jullie wel leren!” „Ga jij maar,” zei Hielke die gewoonlijk Sietse zijn zin gaf. „Nee, ga jij maar,” zei Sietse.

Op dat moment werd er weer gebeld.

Klinkhamer stond op, maar toen holden de jongens meteen de gang in en maakten gezamenlijk de voordeur open. Op de stoep stond mevrouw Meina. Haar man, boer Meina, zat te wachten in de auto.

„Zo jongens,” zei mevrouw, „is jullie moeder er nog?”

„Jawel,” zei Sietse, „komt u maar binnen!” Mevrouw Meina volgde de jongens en moeder Klinkhamer kwam haar tegemoet.

„U zult wel denken, wat komt die vroeg op bezoek,” zei mevrouw Meina lachend, „ik kom vragen of u zin heeft om mee te gaan naar de stad. Ik ga een nieuwe mantel kopen.”

„Maar ik kan niet zomaar uit mijn werk weglopen,” zei moeder, „als ik het van tevoren geweten had, had ik alles voor mijn man en de jongens klaar kunnen zetten. Ik heb zelfs nog geen aardappel geschild!”

„Dat is geen bezwaar, moeder,” zei Klinkhamer, „voor ons

hoef je niet thuis te blijven. Wij redden ons wel, wat zeggen jullie, jongens?”

„Wel ja moeder,” zei Hielke, „ik kan wel stofzuigen en de bedden opmaken.”

„En ik kook wel eten,” zei Sietse.

„O nee, dat niet,” zei moeder, „dan brandt alles aan.”

„Uw man en de jongens kunnen toch best een boterham eten?” zei mevrouw Meina.

„Wel ja,” zei Klinkhamer, „een boterham met een meter worst zal ons best in leven houden. Dus moeder, geen smoesjes, jij gaat mee! Een uitstapje zal je goed doen!”

„Maar ik moet mij nog verkleden,” zei moeder.

„Dat kan toch?” zei mevrouw Meina, „wij hebben een zee van tijd. Daarom ben ik juist extra vroeg gekomen!”

„Goed,” zei moeder en zij wilde naar boven gaan, maar dan zei Klinkhamer:

„Maar er is één voorwaarde: Wij rekenen erop dat je terugkomt. Langer dan één dag kunnen wij je niet missen, moeder.”

„Afgesproken,” zei moeder lachend en dan ging zij haar zondagse kleren aantrekken.

„Ik heb graag een vrouw mee om te beoordelen hoe de nieuwe mantel mij staat,” zei mevrouw Meina tegen

Klinkhamer, „want mijn man vindt alles even mooi. Toen ik een nieuwe hoed ging kopen zei hij steeds bij het passen: ‚Dat is niet gek.‘ Daar werd ik niets wijzer van en dus zette ik mijn oude hoed weer op. En wat zei mijn man toen? ‚Ja! die moet je nemen! Die staat je best!‘ Hij zag niet eens dat het mijn eigen hoed was.” Klinkhamer en de jongens vonden dat grappig, maar dan zei Klinkhamer:

„Drommels, uw man zit maar te wachten. Zeg Hielke, roep mijnheer Meina ook even binnen!”

Toen Hielke hem gehaald had, was het eerste wat Meina vroeg:

„Gaat mevrouw Klinkhamer mee? Gelukkig! Dat is een pak van mijn hart, want, nietwaar Klinkhamer, wij mannen hebben geen verstand van kleren!”

„Zo is het, Meina,” zei Klinkhamer, „hier, steekt u een sigaar op. En zorgt u er wel voor dat moeder weer heelhuids thuiskomt?”

„Dat komt best in orde,” beloofde Meina.

Moeder kwam beneden en was klaar voor de reis. Uitgeleide gedaan door haar man en de jongens, ging zij mee in de auto en wuivend vertrok zij naar de stad.

„Zo jongens,” zei Klinkhamer, toen de auto om de hoek verdwenen was, „nu zullen wij zorgen dat moeder bij haar

thuiskomst alles netjes in orde vindt. Jullie doen vandaag het huishouden en ik ga aan het werk!”

Klinkhamer ging naar de smederij en Sietse liet in de keuken heet water uit de geiser in een teiltje lopen. Hij strooide er zoveel zeeppoeder in dat het water geweldig begon te schuimen zodat het teiltje helemaal verdween onder een grote zeepbel. In al dat schuim dompelde Sietse de kopjes en boterhambordjes en begon aan de afwas. Hielke had de stofzuiger genomen en was daarmee druk bezig in de kamer. Toen hij in de keuken kwam zag hij het aanrecht vol grote zeepbellen en zelfs op de vloer lag schuim.

„Wat doe jij?” vroeg Hielke.

„Dat zie je toch?” zei Sietse, „ik was af!”

„Moet je dan zoveel zeep gebruiken?” vroeg Hielke, „de hele keuken komt vol schuim!”

„Als het maar schoon wordt,” zei Sietse, „dat schuim spoelt zo weer weg!”

Hielke keek nog even hoe zijn broer met opgestroopte mouwen in de berg schuim naar het vaatwerk zocht, en ging dan naar boven om de bedden op te maken. En hij hoorde niet hoe Sietse een door de zeep glad geworden kopje stuk liet vallen. Sietse wierp de scherven in het asvat en liet dan de kraan zo lang lopen tot al het schuim was weggespoeld. De

borden en kopjes werden daarna afgedroogd en in de kast geborgen. De afwas was klaar! Wat zou Sietse nu gaan doen? Koffie zetten of aardappels schillen? Hij vroeg het aan Hielke.

„Wil jij dan echt eten gaan koken?” vroeg Hielke, „kun je dat?”

„Wel ja,” zei Sietse, „wij hebben toch vaak genoeg gezien hoe moeder het deed? Er is geen kunst aan! Wat zullen wij eten? Biefstuk, spinazie, aardappels en pudding?”

„Mmmm, heerlijk,” zei Hielke, „wat zal vader kijken als dat allemaal op tafel komt. Hij zal het best lusten! Zal ik de biefstuk gaan halen? Hoeveel moet je hebben?”

„Twee pond,” zei Sietse, „dan hebben wij niet te kort en vier pond spinazie!”

Hielke vertrok naar het dorp en Sietse ging aardappels schillen. Maar dat is moeilijker dan je denkt, want Sietse kon lang niet zo dun schillen als moeder. Het gevolg was dat er niet veel van iedere aardappel overbleef. Toen Hielke terugkwam en in de pan keek, vroeg hij:

„Wat heb jij al die tijd uitgevoerd? Alleen maar die paar kleine aardappeltjes geschild?”

„Ik kan niet vlugger,” zei Sietse, „ik heb mijn duimen bijna mee geschild. Het gaat niet zomaar!”

„Dat dacht ik wel,” zei Hielke, „en weet je wat de slager vroeg? Of wij gasten kregen. Twee pond was veel te veel. De helft was al genoeg!”

„Hij zal het wel weten,” zei Sietse, „ga jij nu alvast de vleespan op het vuur zetten en gooi er een pakje boter in!”

„Een heel pakje? Is dat niet te veel?” vroeg Hielke die nu niet meer zoveel vertrouwen in Sietse’s kookkunst had.

„Dat is precies genoeg,” zei Sietse, „ik heb duidelijk gezien dat moeder het ook deed!”

Hielke nam de pan uit de kast, deed de boter erin en stak het gas aan. „Pas op! Niet te hoog!” waarschuwde Sietse, „anders krijgen wij ongelukken!”

„Maar moeder maakt het altijd kokend heet!” zei Hielke.

„Dat weet ik wel,” zei Sietse, „maar het moet geleidelijk gaan, anders vliegt alles over de rand!”

„Hoe moet het met de spinazie?” vroeg Hielke, „kijk eens wat een berg! Zo’n grote pan hebben wij niet!”

„Jawel,” zei Sietse, „neem de grootste die je vinden kunt, doe er een beetje water in en pers de spinazie erbij. Je zult zien dat die berg in elkaar zakt als smeltend sneeuw. Ik heb het zelf gezien!”

„Jij schijnt vaak in de pannen geloerd te hebben,” zei Hielke lachend.

„Nee jongetje,” zei Sietse, „maar ik geef mijn ogen altijd overal goed de kost. Dat kun je van sommige slaapkoppen niet zeggen!”

„Als jij dan zo graag een pientere jongen wilt wezen,” zei Hielke, „zal ik maar niets meer zeggen en alles precies doen zoals jij het wilt!”

En hij perste de spinazie in een grote pan en zette de stenen zoutpot op het deksel, zodat de spinazie niet weer omhoog kon rijzen. Dan zette hij de pan op een laag gaspitje en ging daarna Sietse helpen de aardappels schillen. De boter in de pan werd intussen gloeiend heet en er kwam een blauwe damp in de keuken.

„Het begint hier te stinken!” zei Hielke.

„Drommels! Wij vergeten het vlees in de pan te doen,” zei Sietse en hij nam de biefstukken en liet alles tegelijk in de pan glijden. Maar onze kok keek meteen reuze verschrikt toen er een luid gesis en geknetter uit de pan opsteeg en het vet aan alle kanten over de rand stroomde. In een ommezien waren gasstel, aanrecht en zelfs de vloer bedekt met een vetlaag. Maar het ergste was dat de vlam in de pan sloeg en de biefstuk verbrandde. Gelukkig had Hielke de tegenwoordigheid van geest om een deksel op de pan te drukken, het gas uit te draaien en daarna de hele pan door het open raam op het

grasveldje te kieperen.

„Dat is vandaag geen biefstuk,” zei hij toen spottend tegen Sietse die nog bleek zag van de schrik. Als Hielke niet zo doortastend was geweest hadden er ernstige dingen kunnen gebeuren.

„Je wordt bedankt,” zei Sietse en hij ging naar buiten waar hij de inhoud van de vleespan aan de zijkant van het veldje ledigde.

„Wij zullen eerst alles zo vlug mogelijk schoon moeten maken,” zei Hielke, „want als vader het ziet is hij vast niet te spreken!”

Het schoonmaken ging niet gemakkelijk. Er kwam veel heet water aan te pas en er moest hard geboend worden om alle sporen van het vet uit te wissen. Hielke ging tussen de bedrijven door in de pan met spinazie kijken en riep verrast: „Alsjemenou? Er zit bijna niets meer in!” Hij draaide het gas uit en roerde met een houten lepel in de pan.

„Het ziet er toch niet gek uit,” vond hij.

„Zo is het goed!” besliste Sietse, „straks moeten wij het nog fijn hakken, maar dat doen wij pas als de aardappels gekookt zijn.”

Na een uur boenen was de keuken weer schoon. Sietse wilde de pan met aardappels nu op het gas zetten, maar Hielke

vond dat het daarvoor nog te vroeg was.

„Het is pas tien uur,” zei hij, „moeten wij niet eerst koffie drinken?”

Dat vond Sietse ook goed, hij vulde de koffiemolen boordevol koffiebonen en ging aan het malen. Hielke zette een ketel water op het vuur en wachtte totdat het kookte. Het hete water werd op de koffie gegoten en dan zei Sietse:

„Ga jij vader maar roepen voor een bakkie troost!”

Hielke ging naar de smederij en kwam even later terug met vader.

„Schenk maar in, Sietse,” zei Klinkhamer, maar toen hij het kopje voor zich kreeg, zei hij: „Drommels, dat lijkt sterk spul!” De koffie was namelijk zwart in plaats van bruin.

„Sietse is een sterke kok, vader,” zei Hielke.

„Wacht, ik giet er nog wat melk bij,” zei Sietse en in alle drie kopjes goot hij een flinke scheut uit een melkfles.

„Zo lijkt het beter,” zei Klinkhamer. Hij roerde de koffie en dronk het op.

„Deksels, Sietse,” zei hij dan, „dat smaakt naar meer! Jij wordt nog een eerste klas huisvrouw! Geef mij nog maar zo’n bakkie!”

Sietse glunderde trots en hij glunderde nog meer toen vader zelfs om een derde bakje vroeg. Toevallig keek Klinkhamer

naar buiten en zei:

„Wat zijn er veel katten op ons erf? Zij hebben daar zeker iets lekkers te eten. Wat zou dat zijn?”

„Vlees,” zei Hielke.

„Dat geloof ik ook,” zei Klinkhamer, „buurvrouw Bleker heeft het zeker weggegooid.”

Hij dronk de koffie op en ging kijken wat de poesen daar aten. Hielke en Sietse zagen hun vader met bange voorgevoelens na, maar gelukkig ontdekte Klinkhamer niet dat de poesen verbrande biefstuk aten, want de dieren vluchtten ieder met een stuk weg. Klinkhamer ging weer aan het werk en de jongens wasten de kopjes af. De overgebleven melk deed Sietse in een pan.

„Wat ga je doen?” vroeg Hielke.

„Pudding maken,” zei Sietse, „maar er is te weinig melk.”

Hielke keek onder in het aanrechtkastje en vond daar nog een volle fles.

„Die kan er nog wel bij,” zei Sietse, „een pudding is me nooit te groot.” Sietse zette de pan met melk op het vuur.

„Nu moeten wij er goed op passen dat de melk niet overkookt,” zei Hielke, „want dan kunnen wij weer de hele keuken schoonmaken.”

Met z'n tweeën stonden zij nu in de pan te turen, totdat de

melk plotseling begon te borrelen en omhoog kwam. Hielke draaide het gas gauw lager en dan strooide Sietse een groot pak puddingpoeder in de melk en begon verwoed te roeren. In een ommezien werd het een dikke brei vol met klonten. „Wat zullen wij nu hebben?” riep Sietse, „heb jij ooit zulke pudding gezien? Dat deugt niet!”

„Sufferd!” zei Hielke, „jij had eerst moeten lezen wat er op het pakje staat. Hier staat dat je het poeder eerst moet aanmengen met een beetje koude melk en dat papje moet je dan langzaam in de kokende melk gieten!”

„Weet ik veel?” zei Sietse, „maar het geeft niet. Ik lust het zo ook wel.” De pudding werd van het vuur genomen en dan ging Sietse in de kamer op de klok kijken. Het was half twaalf. „Wij gaan de aardappels koken!” zei hij, „dan zijn zij om twaalf uur gaar.”

Hielke zette de pan op het gas en Sietse zocht het hakmes en begon de spinazie fijn te hakken. Zo werd de spinazie net zo fijn alsof moeder het had klaargemaakt.

„Het is niet van echt te onderscheiden,” zei Sietse trots.

„Maar het is toch echt?” zei Hielke, „het is geen namaak!”

„Jij weet wat ik bedoel,” zei Sietse en hij zocht naar de boter. Er lag nog een half pakje in de kast en dat werd nu voorzichtig op een klein vlammetje in de vetpan gesmolten. De

aardappels waren spoedig gaar en dan werd de tafel gedekt. Vader kon komen eten. Klinkhamer keek verrast toen hij aardappels, spinazie en boter jus op tafel zag staan.

„Tjonge,” zei hij, „een warme maaltijd? Dat is een meevaller. Ik dacht dat wij brood zouden eten, maar dit is natuurlijk beter.” Maar toen Klinkhamer de spinazie proefde, riep hij: „Wat is dat? Het zit vol zand! Het knarst tussen mijn tanden. Hebben jullie het eerst niet gewassen?”

„Moest dat dan?” vroeg Sietse.

„Dat kun je wel proeven,” zei Klinkhamer, „geef mijn portie maar aan de katten!”

Er zat niets anders op dan de spinazie dezelfde weg te laten gaan als de biefstuk. Sietse bracht het naar buiten en ledigde de pan in de vaart die achter langs het erf liep. De vissen mochten zich er rond aan eten. Zo kreeg Klinkhamer alleen aardappels met boterjus en dat was lang niet zo lekker als het eten dat moeder kookte.

„Enfin,” zei Klinkhamer, „een mens moet zich weten te schikken.” En hij zorgde ervoor dat alle aardappels werden opgegeten.

„U krijgt nog iets lekkers toe, vader,” zei Hielke, „onze beroemde kok Sietse heeft nog iets speciaals gekookt.”

„Doe niet zo flauw,” zei Sietse en aarzelend zette hij de pan

met pudding op tafel.

„Wat is dat?” vroeg Klinkhamer, „een pan vol klonten met een beetje pap of zie ik dat verkeerd?”

„Het is een beetje mislukt,” zei Sietse.

„Noem je dat een beetje?” vroeg Klinkhamer, „hoe ziet het er dan uit als het veel meer mislukt is? Toch moet ik eens proeven hoe het smaakt, want eerlijk gezegd, heb ik nog steeds trek!”

De pudding bleek al evenmin een succes te zijn, maar Sietse wilde dat niet toegeven en hij at alles op.

„Wel Sietse,” zei Klinkhamer toen hij opstond van tafel, „jij mag dan sterk zijn in het koffie zetten, maar van koken heb jij geen kaas gegeten. Geef mij in 't vervolg maar brood met worst!” Klinkhamer ging terug naar de smederij en de jongens ruimden de tafel op.

„Het had zo'n heerlijke maaltijd kunnen zijn,” zei Hielke, „maar alles is mislukt! Begin er maar nooit weer aan Sietse, want jij weet er net zoveel van als ik. En ik weet niets!”

„Ik deed het wel goed,” zei Sietse, „maar de biefstuk was te nat. Dat was de schuld van de slager en als er water bij kokend vet komt vliegt het over de pan. En de spinazie had de groenteboer eerst moeten wassen in plaats van het zo zanderig te verkopen. En als jij de melk niet zo hard had laten koken,

had ik de tijd gehad om de puddingpoeder er voorzichtig in te strooien.”

Hielke keek zijn broer een moment heel verbaasd aan. Dan zei hij: „Nou moet je toch bedaren! Het was dus mijn schuld en ook van de groenteboer en van de slager? Weet jij wat jij bent? Een flop!!”

HOOFDSTUK II

Een val voor Gerben

Hielke en Sietse hadden alles netjes afgewassen en de keuken was weer kraakhelder. Daarmee waren de huishoudelijke plichten vervuld en gingen de jongens naar de smederij. Daar was Gerben ook weer.

„Ha, de schippers van de Kameleon,” zei Gerben, „hoe gaat het jongens? Hebben jullie nu pas het eten op?”

„Ja!” zei Hielke, „Sietse heeft gekookt en vooral de pudding was geweldig lekker.”

„Kan ik het helpen dat ik het verkeerd deed?” zei Sietse, „de gebruiksaanwijzing stond met zulke kleine lettertjes op het pakje, dat ik het niet gezien heb.”

„Als jij niet goed kunt zien,” zei Gerben, „moet je veel wortels gaan eten. Daar zit iets in dat speciaal goed is voor de ogen.”

„Dat is natuurlijk onzin,” zei Sietse.

„Om den drommel niet,” zei Gerben, „heb jij ooit een konijn gezien met een bril op? Nou dan! Konijnen eten veel wortels!”

„Jij zwamt weer goed,” zei Sietse en dan zag hij dat Gerben

gereedschap van de werkbank nam en ermee naar buiten liep.

„Wat ga je doen?” vroeg Sietse.

„Even mijn brommer bijstellen,” zei Gerben. Hielke en Sietse gingen met hem mee en zagen een hele oude bromfiets voor de smederij staan.

„Dat is allang geen nieuwe meer,” zei Hielke.

„Als-ie maar loopt,” zei Gerben, „een showbrommer heb ik niet nodig. Ik ben zelf mooi genoeg!”

„Ik zou op zo’n oud lor niet willen rijden,” zei Sietse, „gooi hem maar in het meer. Ik wil je er wel bij helpen!”

„Jij blijft van deze brommer af, Sietse Klinkhamer!” zei Gerben, „want anders gooi ik jou in het meer!”

Klinkhamer kwam naar buiten.

„Jongens!” zei hij, „ik werd opgebeld door de directeur van de boterfabriek voor een karweitje. Passen jullie zolang op de zaak?”

„Natuurlijk vader,” zei Hielke, „en als hier iets bijzonders komt, bellen wij wel naar de boterfabriek.”

„Heel goed,” zei Klinkhamer en hij deed gereedschap in de fietstas en fietste naar de andere kant van het dorp waar de fabriek stond.

Intussen had Gerben zijn brommer gestart en reed weg in de

richting van het grote meer dat daar vlak bij lag. De jongens keken hem na en zagen hem even later de polderdijk langs gaan naar de boerderij van Jellema.

„Er komt veel te veel rook uit die brommer,” zei Sietse, „de zuiger past veel te ruim in de cilinder.”

„En kijk hier eens,” zei Hielke en hij wees naar de grond waar Gerben het gereedschap had laten liggen.

„Die Gerben doet maar,” zei Sietse, „als het zijn eigen gereedschap was, zou hij er wel beter op passen.”

Hielke raapte de tangen en sleutels op en borg alles in de lade onder de werkbank. Dit had hij niet behoeven te doen, want even later kwam Gerben terug in de smederij en haalde een sleutel uit de la en begon weer aan zijn brommer te repareren. Toen hij klaar was, vertrok hij weer zonder het gereedschap terug te brengen in de la.

„Dat zullen wij hem afleren,” zei Sietse, „als hij nog eens komt, krijgt hij een emmer water over het hoofd.”

„Durf jij dat?” vroeg Hielke.

„Er is geen durven aan,” zei Sietse, „ik maak het zo, dat Gerben zichzelf nat gooit. Wij zetten een emmer water op die zolderbalk vlak boven de la. Wij maken er een touw aan vast en laten dat achter de werkbank lopen en binden het daar aan de la. Zodra de la opengaat, trekt het touw de emmer omver

en kiepert het water over Gerben zijn hoofd.”

„Dat kan niet,” zei Hielke, „daar komen ongelukken van, want dan valt de emmer ook naar beneden.”

„Als wij nog een touw aan de emmer binden zodat hij maar een klein stukje kan vallen, gebeuren er geen ongelukken,” zei Sietse.

„Hm. Dat kan,” zei Hielke, „maar dan nemen wij een plasticemmer. Als het touw breekt, krijgt Gerben toch geen ijzer op zijn hoofd.”

„Maar in een zinken emmer gaat veel meer water,” zei Sietse. Hielke wilde beslist een plastic emmer en dus droeg Sietse hem boordevol water de ladder op en zette 'm op de balk boven de la. Hij bond er eerst een kort touw aan zodat de emmer niet verder dan een halve meter kon vallen. Daarna werd een lang touw vanaf de emmer langs de muur naar beneden getrokken en achter aan de la bevestigd. Het touw was zo strak gespannen dat bij de geringste beweging van de la de emmer omvergetrokken zou worden.

„Als dit niet lukt, lukt het nooit,” zei Sietse en glunderend van voorpret bekeek hij de kanteldouche. En warempel daar kwam Gerben weer.

„Nu heb ik het gevonden, jongens,” zei hij en hij liep naar de werkbank, „ik moet even een schroevendraaier hebben.”

Nu gaat het gebeuren, dachten Hielke en Sietse en vol spanning keken zij naar Gerben. Maar helaas het feest ging niet door want Gerben zag een schroevendraaier op de werkbank liggen en nam die mee.

„Dat is mis,” zei Hielke.

„Wacht maar,” zei Sietse, „dat uilskuiken komt nog wel een keer. Zodra hij honderd meter rijdt ligt die oude brommer weer op apegapen.”

Daar hoorden de jongens hoe Gerben de brommer startte en Sietse wilde er reeds heen gaan om de schroevendraaier terug te halen, toen Gerben in de deuropening verscheen. Hij wierp de schroevendraaier in een sierlijke boog naar de werkbank waar hij heel toevallig in een naad terechtkwam, zodat hij keurig rechtop bleef staan.

„Doe mij dat eens na?” riep Gerben.

„’t Was gewoon toeval,” zei Sietse.

„Nee nee, jongetje,” zei Gerben, „ik ben jarenlang kampioen speerwerpen geweest en er was niemand die zo nauwkeurig kon mikken als ik.”

„Dus was jij een kampioen mikker!” zei Hielke. Maar dat hoorde Gerben niet, want de motor van de brommer sloeg op dat moment af en dus ging hij gauw kijken wat er aan mankeerde.

Sietse wreef zich in zijn handen en zei fluisterend: „Nu komt het! Hij gaat direct weer sleutelen.” Jammer voor Sietse ging de pret ook ditmaal niet door, want Gerben ontdekte dat hij de benzinekraan had vergeten open te draaien. Hij herstelde die fout en na de brommer opnieuw gestart te hebben, vertrok hij weer. Met lede ogen zagen de Klinkhamertjes hem weggrijden.

„Maar hij komt terug,” zei Sietse en dan liep hij naar de koelbak die naast de smidse stond. De bak was gevuld met water, waarin Klinkhamer gloeiend ijzer dompelde om het af te koelen.

„Dat water is erg smerig,” zei Sietse, „zullen wij het even verversen?”

Hielke vond het best en dus werd alle water eruit geschept en in emmers naar de vaart gebracht. De lege bak werd nu met een boender zo schoon mogelijk geschrobt en dan legde Sietse de waterslang in de bak en liet er fris water in stromen. Op dat moment kwamen er twee mannen in de smederij. De jongste had donkere vriendelijke ogen en zwart haar en droeg een net kostuum. Zijn oudere metgezel droeg een grof manchester pak dat vele olie- en roestvlekken vertoonde. Maar daar letten de jongens niet op. Zij hadden meer aandacht voor het hoofd van de man dat zo glad was als een

biljartbal.

„Jongelui?“ zei de jongste, „zijn jullie de zoons van de smid?“
„Jawel mijnheer,“ zei Sietse, „wij zijn hier op het ogenblik de baas. Heeft u brokken?“

„Wel nee vriend, ik wou jullie vader even spreken, maar als ik het goed begrepen heb, is hij dus niet thuis?“

„Vader is bij de boterfabriek,“ zei Hielke.

„Aha! En wie koopt hier tegenwoordig het afval van de smederij?“

„Mulder!“ zei Sietse.

„Dat dacht ik wel,“ zei de mijnheer, „Mulder koopt overal. Hij heeft zich er goed tussen gewerkt. Wat zeg jij, Freek.“

„Het is zoals Bab zegt,“ zei de oudere man die Freek bleek te heten, „Mulder heeft zich er goed tussen gewerkt!“

„Waar ligt het afval?“ vroeg mijnheer Bab.

„Hierachter,“ zei Hielke, „komt u maar mee!“

De mannen gingen met Hielke en Sietse mee achter de smederij waar een hoop oud ijzer lag, bestaande uit stukken stang en pijp, gebroken tandwielen, roestige assen en verder allerlei versleten onderdelen van landbouwwerktuigen, fietsen, kachels enzovoort.”

„Kijk jongens!“ zei Bab en hij trok een stuk van een as uit de hoop, „hieraan zitten koperen busjes. Die moeten jullie er

voortaan afslopen en apart houden, want koper is meer waard dan ijzer!”

„Ja jongens,” zei Freek, „het is zoals Bab het zegt, koper is meer waard dan ijzer.”

„Jullie moeten steeds maar denken,” zei Bab, „van koper blijf je proper, van ijzer word je niet wijzer! Heeft Mulder nooit gezegd dat het koper apart moest worden gehouden?”

„Dat weten wij niet,” zei Sietse, „hij laadde alles altijd zomaar op een auto en sorteerde niets.”

„Dat deed hij natuurlijk thuis wel,” zei Bab. „Wel jongens, ik kom nog eens met jullie vader praten, zeg hem maar dat Bab de Vries er geweest is. Mijn vader Theo de Vries kocht hier vroeger altijd het oude ijzer. Dat weet jullie vader nog wel.”

„Wij zullen het zeggen,” beloofde Hielke. De jongens gingen met de beide mannen mee tot voor de smederij. Daar stond een luxe auto met erachter een tweewielige aanhanger die vol geladen was met balen samengeperst papier.

De mannen stapten in de auto en de motor werd gestart. Dan staken beiden vriendelijk groetend een hand op en reden weg in de richting van de stad.

„Van ijzer word je niet wijzer,” zei Hielke lachend.

„Ja,” zei Sietse, „en van koper blijf je pro... O jee! De koelbak stroomt aan alle kanten over!” Hij holde naar binnen om

meteen de waterkraan te sluiten. Door het bezoek hadden de jongens totaal vergeten dat er nog water uit de slang liep en zo was de bak spoedig gevuld, waarna het water over de rand liep.

Nogal onthutst keken onze vrienden naar de grote waterplas op de vloer.

„Wat een bende,” zei Hielke, „wat zal vader wel zeggen?”

Welnu dat kon hij meteen horen, want Klinkhamer kwam juist terug van de fabriek. Hij keek lang niet vrolijk naar al dat water en riep kwaad:

„Zijn jullie weer bezig geweest? Kan ik jullie dan nooit iets toevertrouwen? Waarom maken jullie altijd herrie?”

„Het kwam door Bab,” zei Sietse.

„Door bab? Wat bab? Wil jij misschien ook nog grappig wezen?” vroeg Klinkhamer dreigend.

„Bab de Vries kwam hier,” zei Hielke, „hij is een zoon van Theo de Vries, een oudijzer koopman.”

„Wat?!!” riep Klinkhamer verbaasd, „was de zoon van Theo hier? Is het werkelijk waar?”

„Ja,” zei Hielke, „hij zei dat hij het was. Hij had donkere ogen en zwart haar. En hij kwam nog eens terug!”

„Dat is een wonder,” zei Klinkhamer, „een groot wonder. Daar ben ik echt blij om!”

„Kent u hem dan?” vroeg Sietse, „waarom is hij hier dan zo’n tijd niet geweest?”

„Omdat hij jaren geleden met zijn ouders naar Australië is geëmigreerd,” zei Klinkhamer. „En gaan jullie nu al dat water opruimen want ik ben niet van plan om rond het aambeeld te zwemmen.”

Met een bezem werd het water naar buiten geschrobd en de vloer weer drooggemaakt. Klinkhamer ging een staaf ijzer heet maken in het vuur en begon het daarna te bewerken op het aambeeld. Hielke en Sietse stonden erbij te kijken en dan vroeg Klinkhamer om een beitel.



Sietse liep naar de werkbank, trok de la open en... tja, daar stond hij raar te kijken toen de emmer water over hem leegstortte. De emmer die hij notabene zelf boordevol op de

zolderbalk had gezet, maar die hij totaal vergeten was.

„Wat is dat nou weer?” riep Klinkhamer, „hadden wij nog geen water genoeg?”

Maar Hielke kon het vader niet uitleggen, want hij lag dubbel van het lachen. Sietse vond het reuze vervelend en dat werd er niet beter op toen Gerben weer in de smederij kwam.

„Had jij vergeten je kleren uit te trekken onder de douche?” vroeg Gerben lachend.

„Val om!” riep Sietse en hij liep kwaad weg.

„En wat moest dat met die emmer, Hielke?” vroeg Klinkhamer bars, „voor wie was die bestemd?”

„Voor Gerben,” zei Hielke.

„Voor mij?” riep Gerben nu verontwaardigd, „waarom moest ik nat gegooid worden? Wat had ik jullie gedaan?”

„Jij pakte steeds gereedschap weg,” zei Hielke, „en liet het dan buiten liggen!”

„En kijk dan zelf!” zei Gerben en hij wees naar de schroevendraaier die nog rechtop in de naad van de werkbank stond, „die heb ik daar teruggebracht. Maar jullie wilden natuurlijk weer eens grappig zijn, hè? Wees maar blij dat ik niet nat geworden ben want dan had ik jullie in de vaart geduwd. Dat Sietse de volle laag kreeg, was juist goed voor hem, hij is geen beste!”

„En jij nog minder,” zei Hielke, „de schroevendraaier wierp jij op de bank als een messenwerper en de sleutels liet jij tweemaal buiten op de straat liggen!”

„Gerben,” zei Klinkhamer, „als jij gereedschap gebruikt, moet je het weer terugbrengen op de plaats waar je het vandaan hebt gehaald! En Hielke, jullie gooien hier in de werkplaats niet weer met water, want dan komt alles onder de roest. En neem nu het gereedschap uit de la en droog alles zorgvuldig af!” Gerben keek op de klok boven de werkbank en zag dat het bijna vier uur was.

„Kom,” zei hij toen, „ik ga maar weer eens melken.” En hij verliet de smederij. Hielke nam een flinke hoeveelheid poetskatoen en begon daarmee het gereedschap uit de la schoon te wrijven. Intussen had Sietse zijn bovenkleren uitgetrokken en aan de waslijn gehangen om te drogen. Hij zat nu achter tegen de muur van de smederij in het zonnetje te wachten tot de kleren weer droog zouden zijn. Klinkhamer ging verder met het bewerken van de ijzeren staaf, toen er een dame binnenkwam.

„Goedemiddag mevrouw,” zei Klinkhamer.

„Doe niet zo mal, tegen je eigen vrouw,” zei de dame, die moeder Klinkhamer bleek te zijn in een prachtige nieuwe mantel.

„Nee maar, moeder!” riep Klinkhamer verrast, „wat ben je mooi! Laat mij je eens goed bekijken!”

„Pas op!” zei moeder lachend. „Kom niet met die vuile handen aan mijn jas!”

„Ik had u ook bijna niet herkend, moeder,” zei Hielke, „de jas is heel mooi!”

„Dan ben ik blij dat ik hem gekocht heb,” zei moeder. „Waar is Sietse? En hebben jullie de vloer geschrobd? Het is nog nat!”

„Nu wij zo’n deftige moeder hebben,” zei Klinkhamer, „moet alles hier extra schoongemaakt worden. Daarom poetst Hielke nu al het gereedschap, en die arme Sietse is door zijn ijver per ongeluk nat geworden. Zijn kleren hangen aan de lijn en hijzelf zit in de zon.”

„Dat kan niet,” zei moeder, „ik zal hem meteen droge kleren geven!”

Zij riep Sietse binnen. Klinkhamer en Hielke kwamen even later ook in de huiskamer waar moeder moest vertellen hoe gezellig zij was uitgeweest in de stad. „Maar toch ben ik blij dat ik weer thuis ben,” besloot moeder haar verhaal, „en hoe is het hier met het eten gegaan?”

„Best,” zei Klinkhamer, „wij hadden aardappels met spinazie en boterjus en puddingpap toe!”

„Is het waar?“ riep moeder verbaasd, „dus de jongens hebben gekookt?“

„Inderdaad!“ zei Klinkhamer, „zij kookten zelfs zand want zij vergaten de spinazie te wassen en de pap was één en al klonten, maar overigens ging het best.“

Moeder begreep dat haar man en de jongens haar toch wel gemist hadden en daarom zou zij voor een extra koffietafel gaan zorgen. Maar tot haar verbazing was er totaal geen boter en geen melk meer in huis.

„Het is op,” bekende Sietse schuldbewust, „met een pakje boter wilden wij biefstuk braden...”

„Biefstuk?“ riep Klinkhamer, „ik heb geen biefstuk gezien!”

„U heeft het wel gezien,” zei Hielke, „u zag toch de katten eten?“

„Nu moet je toch bedaren!” riep Klinkhamer, „gaven jullie de dure biefstuk aan de katten? Dat is toch verregaand!”

„Het was verbrand,” zei Sietse, „en toen vonden wij nog een half pakje boter en daar hebben wij jus van gemaakt.”

„En hoeveel biefstuk hadden jullie?“ vroeg moeder.

„Een pond,” zei Hielke.

„Alsjeblieft!” zei Klinkhamer, „of het maar niks is.”

„Eerst zouden wij twee pond nemen,” zei Hielke, „maar de slager zei dat het te veel was.”

„Zei de slager dat,” zei Klinkhamer, „dan woont er dus toch nog één verstandig mens in ons dorp!”

„Laten wij er maar niet meer over praten,” zei moeder, „de jongens bedoelden het goed. Maar als ik weer eens wegga, zal ik zorgen dat er eten klaarstaat.”

„Dat zal wel het beste zijn, moeder!” zei Klinkhamer, „want nu was het een dure maaltijd, maar niets op de borden!”

HOOFDSTUK III

De helpers in de nood

Moeder had voor een extra stevige boterham gezorgd en Klinkhamer en de jongens aten ervan alsof zij in geen weken eten hadden geproefd. En de koffie was al even heerlijk zodat Klinkhamer het ene kopje na het andere leegdrank totdat alles op was. Moeder ruimde de tafel af en Klinkhamer ging de krant lezen. Hielke en Sietse hadden een kluwen touw dat zij uit de war haalden. Toen moeder klaar was met haar werk legde Klinkhamer de krant neer en zei: „Zeg moeder, Bab de Vries, de zoon van Theo de Vries de oudijzer koopman, is vandaag in de smederij geweest!”

„Lieve deugd,” zei moeder, „komt er dan toch nog een van de familie De Vries terug? Dat is leuk. Het is te hopen dat Bab hier meer geluk heeft dan zijn vader!”

„Maar waarom gingen zij naar Australië?” vroeg Sietse.

„Omdat De Vries hier op een gemene manier bestolen is,” zei Klinkhamer, „de vader van Bab woonde toen in het winkeltje van Meindert de pottenbaas. De Vries handelde in oud ijzer, voddens en in alles waar wat aan te verdienen viel.

Ook repareerde hij lekke pannen, emmers en zelfs waterleidingen. Hij was handig en vlijtig! Hij werkte van 's morgens vroeg tot 's avonds laat en niemand had ooit enige last van dat gezin. Zijn zoon Bab was toen net zo oud als jullie nu en hij hielp zijn vader vaak bij alles. En zo herinner ik mij dat zij samen op een winterdag hun handkar langs de huizen duwden om te trachten iets te verdienen. Bab belde bij de huizen aan en vroeg dan beleefd of er nog lekke pannen of ketels te repareren waren. Maar veel werk kregen zij niet totdat er een vrouw, die voor het smalle straatje naast de barbierswinkel stond, riep: „De Vries! Mijnheer De Vries! Kunt u onze waterleiding ontdooien?”

„Dat zal wel gaan, hoop ik,” zei De Vries en samen met Bab duwde hij de kar het smalle straatje in naar een grasveldje, waaromheen zes oude huizen stonden. Die huizen zijn er nu niet meer, want zij werden onbewoonbaar verklaard. Maar in die dagen woonden er arbeiders van de boterfabriek in. Die zes oude huizen hadden tezamen één waterkraan, die midden op het grasveldje aan een paal was bevestigd. En die kraan was bevroren.

„Het is een vervelende kraan,” zei de vrouw tegen De Vries, „zodra het even wintert is hij bevroren!”

„Dat is geen wonder,” zei De Vries, „jullie moeten er zakken

of stro omheen winden, anders zitten jullie iedere winter zonder water.”

De vrouwen uit de andere woningen kwamen er ook bij. Een van hen had reeds een emmer meegenomen en vroeg:

„Loopt de kraan weer gauw, De Vries? Ik heb geen druppel water meer in huis.”

„Dat hangt er van af, wie de reparatie betaalt,” zei De Vries.

„Wij niet!” riepen de vrouwen, „dat moet de huisbaas doen!”

„Waar woont de huisbaas?” vroeg De Vries, „dan ga ik hem eerst vragen of hij mij voor dit werk betaalt.”

„De huisbaas woont in de stad!” zei een van de vrouwen.

„Dan weet ik al genoeg,” zei De Vries, „ik hier mijn werk doen en dan geen geld ontvangen? Daar begin ik niet aan!”

„Maar man!” riepen de vrouwen, „laat u ons dan zomaar in de steek? Wij kunnen toch niet zonder water? Over een uurtje komen onze mannen thuis en dan hebben wij geen aardappels kunnen koken.”

„Hm,” zei De Vries en dacht even na, „nou, vooruit m maar, ik zal jullie helpen!”

Tot vreugde van de vrouwen ging hij de kraan heel voorzichtig ontdooien en eindelijk stroomde het zo begeerde water eruit. De vrouwen haastten zich met volle emmers laar huis, want het was reeds tegen twaalfen. Spoedig kwamen toen

de mannen uit de fabriek en De Vries riep hen bij zich. Hij vertelde hoe hij de kraan had gerepareerd en vroeg een kleinigheid als beloning. Hij liet Bab met de pet rondgaan en de mannen gaven ieder twee kwartjes. De Vries had een rijksdaalder in rekening willen brengen, maar ontving nu zes maal twee kwartjes, dus drie gulden. Dat was dus vijftig cent extra.

Maar toen de vrouwen, die niets wilden betalen, hoorden dat hun mannen drie gulden hadden gegeven, waren zij kwaad, want zij vonden het veel te duur voor een uurtje werken. Dat De Vries op zo'n goed bedachte manier toch een goede beloning kreeg had hij geheel te danken aan zijn eigen zakelijk inzicht. En dat het zo'n zakenman wel goed moest gaan, is dan ook niet te verwonderen. Zo reed hij al spoedig, in plaats van met een handkar, in een tweedehands auto. En wat zeiden toen die vrouwen van het straatje?

„Daar gaat-ie! De afzetter! Hij rijdt van onze centen!” Dat vonden Hielke en Sietse een leuk verhaal en zij spraken hun bewondering uit voor die handige mijnheer De Vries.

„Maar,” zei Klinkhamer, „er zijn altijd mensen die een ander niets gunnen en op een nacht werd De Vries van al zijn geld bestolen. De dief is nooit gevonden en De Vries besloot toen een nieuwe toekomst te beginnen in Australië.”

„Maar waarom wist veldwachter Zwart de dief niet te vinden?“ vroeg Sietse, „hij weet anders altijd alles!”

„Omdat Zwart hier toen nog niet veldwachter was,” zei Klinkhamer, „en nu naar bed, jongens!”

Hielke en Sietse wensten hun ouders wel te rusten en nog geen tien minuten later sliepen zij reeds zo vast dat zij niets meer hoorden.

De volgende morgen waren onze vrienden alweer vroeg op. Nadat zij een stapel boterhammen hadden gegeten en met hun vader naar de smederij gingen, kwam daar nog een jongen binnen. Hij heette Louw Vrolijk en was de zoon van een kaasmaker.

„Hallo!” riep hij lachend, want Louw deed zijn naam alle eer aan, hij was steeds vrolijk, „ik kom eens kijken of er nog een matroos nodig is voor de Kameleon!”

„Als jij met een harpoen kunt gooien,” zei Sietse, „kunnen wij je wel gebruiken, want wij gaan op de walvisjacht!”

„Willen jullie gaan vissen?” vroeg Louw, „ik heb geen hengel meegenomen.”

„Wel nee jô,” zei Hielke, „wij gaan gewoon uit varen! Kom maar mee!”

Met z'n drieën liepen zij over het grasveldje achter de smederij, waar aan de kant van de vaart een boothuis stond.

Door een zijdeurtje gingen de jongens hier binnen en konden dan in de **Kameleon** stappen. De **Kameleon** was een lompe ijzeren motorboot, die heel bont was beschilderd, met zo'n sterke motor erin, dat hij zelfs het snelste motorjacht met gemak achter zich liet.

De jongens gingen dus aan boord van de **Kameleon** en Sietse startte de motor. Hielke opende de grote deur aan de kant van de vaart en de boot voer het haventje uit. Sietse schakelde een grotere versnelling in en gaf meer gas. De schroef begon krachtig door het water te malen en de **Kameleon** voer naar de brug die daar vlak bij over de vaart lag. Onze schippers gingen onder de brug door en kwamen dan op het grote meer, waar reeds een gezellige drukte heerste van roei-, zeilen motorboten, want het was vakantietijd en dan kwamen er vele watersportliefhebbers naar het meer.

„Wij gaan **Kees** ook vragen of hij mee wil,” zei Sietse en hij stuurde de boot naar links. Zij voeren nu langs de polderdijk waarop een grote windmolen stond, die ‚de Woudaap’ heette. Die molen moest af en toe als dat nodig was het overvloedige water uit de polder in het meer malen. In de molen woonde Dijkstra en hij had een zoon, die **Kees** heette.

Kees stond boven op de omloop, die op een hoogte van vier meter rond de molen was gebouwd. Daar had hij een prachtig

uitzicht over het meer. Zo zag hij ook de Kameleon naderen en vlug ging hij naar de trap en liet zich langs de leuning naar beneden glijden. Dan liep hij naar de waterkant en bleef wachten op zijn vrienden. Weldra legde de Kameleon aan en stapte Kees aan boord.

„Was er iets te zien, Kees?” vroeg Hielke, „jij stond daar boven zo uit te kijken?”

„Wel nee,” zei Kees, „ik stond mij een beetje te vervelen en ik was net van plan om met mijn roeiboort te gaan varen, toen ik jullie zag aankomen!”

„En in de Kameleon hoef je niet te roeien!” zei Louw.

„Dat zeg ik ook,” zei Kees, „van roeien krijg je blaren in je handen en van gewoon maar stilzitten niet!”

„Toch zit je op een harde bank,” zei Hielke.

„Maar deze bank veert op en neer met de golven,” zei Louw.

„Op en neer en heen en weer, keer op keer,” zei Sietse, „waar zullen wij nu eens heen varen?”

„Naar de stenen brug,” zei Kees, „daar kamperen jongens in een grote tent. Zij werden er gisteren gebracht met een auto!”

„Goed” zei Sietse, „daar gaat-ie dan!” Hij gaf vol gas en stuurde de Kameleon in de richting van een betonnen brug die over de poldervaart was gebouwd. De jongens voeren de brug voorbij en zagen even verder aan de kant van het meer

een grote ronde kampeertent staan.

„Die ziet er stevig uit!” zei Hielke. „Het is geen goedkope dat zie je direct! En hij is ook flink groot!” Rond de tent liepen zes jongens. Zij liepen met gebogen hoofden naar de grond te turen alsof zij iets zochten. Sietse liet de Kameleon tegen de lage wal oplopen en Hielke maakte de boot vast. Onze vrienden gingen naar de kampeerders en Hielke vroeg: „Zoeken jullie iets?”

„Wim heeft zijn portemonnee verloren,” zei een van de jongens en daarbij wees hij naar de kleinste van het zestal, een mager jongetje.

„Zullen wij helpen zoeken?” bood Sietse aan, „waar heb je hem ongeveer verloren, Wim?”

„Hier ergens bij de tent,” zei Wim, „vanmorgen had ik hem nog en ik ben hier steeds geweest.”

„Hebben jullie ook gezwommen?” vroeg Kees.

„Dat doen wij ’s morgens meteen bij het opstaan,” zei de grootste jongen, die Herman heette en de leiding had, „wij zwemmen hier vlak voor de tent.”

„En waar lagen jouw kleren, Wim?” vroeg Sietse.

„Hier, naast de tent,” zei Wim. Allemaal gingen zij nog eens op die plaats zoeken, maar er was geen beurs te vinden. Op voorstel van Sietse, gingen zij allemaal op hun knieën rond de

tent kruipen, zij maakten de cirkel steeds groter, maar het was allemaal vergeefse moeite. De portemonnee bleef onvindbaar.

„Hoeveel geld zat erin?” vroeg Louw.

„Vijfentwintig gulden,” zei Wim, „ik had ze zelf verdiend met karweitjes, autopoetsen en zo.”

„Dus, nu heb jij niets meer?” vroeg Kees.

„Nee,” zei Wim.

„Daar moet iets aan gedaan worden,” zei Sietse, „kamperen zonder geld, kan niet!”

„Wij delen natuurlijk alles met Wim,” zei Herman. „Al heeft hij niets, dan kan hij toch gerust blijven.”

„Of weten jullie een manier om wat geld te verdienen?” vroeg Wim hoopvol aan onze vrienden, want hij had natuurlijk liever zelf geld dan dat hij er steeds aan Herman om moest vragen! „Er is altijd geld te verdienen,” zei Sietse. „Het gaat er maar om hoe je het moet aanpakken. Ik moet eens even heel goed nadenken.”

De andere jongens gingen de tent bekijken, toen Sietse met beide handen zijn hoofd steunend in het gras zat en alle moeite deed om iets te bedenken, waarmee hij Wim kon helpen. Hoe zou de vader van Bab de Vries het in dit geval gedaan hebben of had die mijnheer De Vries zoveel meer

verstand dan Sietse, dat het voor hem een kleinigheid geweest was om iets te bedenken? Hoe het ook was, Sietse wist niet wat te doen. Wim zat met zijn mager figuurtje vlak voor hem en keek Sietse vol hoop aan. Tjonge, dacht Sietse, wat is hij een zielig jongetje en plotseling kreeg hij een idee.

„Ga met ons mee naar het dorp,” zei Sietse, „misschien geven de mensen geld.”

„Zomaar?” vroeg Wim, „zonder dat ik er iets voor moet doen?”

„Natuurlijk moet je er iets voor doen,” zei Sietse, „maar dat vertel ik je onderweg wel.” De andere jongens kwamen weer uit de tent en Wim zei tegen Herman:

„Ik vaar met hen naar het dorp. Zij weten een karweitje voor mij, waarmee ik een paar zakcenten kan verdienen.” Herman vond het goed, als Wim ook weer netjes teruggebracht werd.

„Natuurlijk!” zei Sietse. „Wij passen beter op hem als hij op zijn portemonnee!” Met Wim aan boord als passagier, voeren onze vrienden terug in de richting van de Woudaap.

„Wat heb jij bedacht, Sietse?” vroeg Hielke.

„Heel gewoon,” zei Sietse, „wij laten de mensen allemaal iets geven voor Wim. Want iedereen zal het vreselijk jammer vinden als zo’n arme jongen al zijn geld kwijt is.”

„Maar ik ben geen arme jongen,” zei Wim, „mijn vader is...”

„Dat heeft er allemaal niets mee te maken,” zei Sietse, „wij zorgen ervoor dat jij een arme jongen bent en dan vinden de mensen het een plezier als ze je mogen helpen. Zeg Kees, heb jij thuis nog een oud jasje en een paar oude schoenen?”

„Moet ik die aantrekken?” vroeg Wim verbaasd.

„Natuurlijk!” zei Sietse, „het is een groot geluk dat jij zo mager bent. Daardoor lijkt jij straks zo armoedig dat de mensen je misschien overal te eten vragen.”

„Maar ik heb helemaal geen honger,” zei Wim, „en als de mensen weten wie ik werkelijk ben, dan...”

„Jij moet niet zo zeuren, Wim,” zei Sietse. „In ons dorp is er geen mens die jou kent en als jij doet wat wij zeggen, heb jij binnen het uur weer zakgeld. En dat wil je toch, nietwaar? Anders moet je steeds alles aan Herman vragen!”

„Dat is waar!” zei Wim.

„Nou dan!” zei Sietse en hij stuurde de Kameleon bij, de Woudaap' tegen de wal en Kees ging in het schuurtje zoeken naar oude kleren. Hij kwam terug met een gescheurd jasje van zijn vader, dat Wim aantrok. Het was veel te ruim en daardoor leek Wim nog veel magerder dan hij reeds was. Ook had Kees twee schoenen en hoewel het twee linksen waren trok Wim ze toch aan. Hij vond de verkleedpartij nu wel leuk en ging welgemoed met onze vrienden naar het

dorp. Met de armoedig geklede en magere Wim legden onze vrienden aan bij het Raadhuisplein. Hier gingen zij aan wal en bij het eerste huis belden zij aan. Een mevrouw deed open en Sietse zei, terwijl hij naar Wim wees:

„Heeft u een kleinigheid voor deze arme jongen? Bij het kamperen heeft hij zijn portemonnee verloren.”

„Dat is zielig,” zei de mevrouw en zij gaf een kwartje. Bij de volgende huizen waar onze vrienden aanbelden ging het precies zo. Alle vrouwen vonden Wim een zielig ventje en gaven een kwartje. Maar dan zag Louw veldwachter Zwart naderen en nu vonden de jongens het beter om de inzameling te staken. Zwart fietste hen voorbij, maar keerde dan terug en stapte af. Hij bekeek Wim van top tot teen en vroeg bars:

„Wat heeft die verkleedpartij te betekenen?” „Het is maar een grapje, mijnheer Zwart,” zei Sietse, „wij dachten dat Wim niet in die kleren door het dorp durfde lopen, maar hij durft wel!”

„Hm,” zei Zwart, „een armoedig vermaak!” En dan stapte hij weer op zijn fiets en verdween om de hoek van het plein. Hielke liep gauw naar de hoek om te kijken waar Zwart heenging en toen hij zag dat de veldwachter in de richting van het meer reed, was de kust weer veilig en belde Sietse bij een

volgende woning aan. De inzameling liep zo goed dat de jongens er hoe langer hoe meer plezier in kregen. Totdat er een grote luxe auto bij de jongens stopte waaruit een mevrouw en een mijnheer stapten.



„Maar Wim?!” riep de mijnheer, „wat doe jij daar?” Wim, die juist van een mevrouw een kwartje kreeg, keek verschrikt om en bleef als aan de grond genageld staan. De mevrouw in de deuropening vroeg verbaasd:

„Is dit uw zoontje, mijnheer!”

„Inderdaad mevrouw,” zei de mijnheer. „Mijn naam is Geerlings, Ik ben burgemeester van Kleiveen en u zult begrijpen dat mijn zoon hier op een zeer ongepaste manier bezig is, de arme jongen te spelen. Ik hoorde van zijn medekampeerders dat hij zijn portemonnee verloren had, en dat de dorpsjongens hem zouden helpen. Maar deze hulp gaat alle perken te buiten. Het is een schande! Ik begrijp niet Wim hoe jij je met deze jongens kon inlaten.”

Wim trok zijn schouders op.

„Kom maar gauw in de auto!” riep zijn moeder, „en trek dat vieze jasje uit!”

Wim liep naar de auto, trok het jasje en de schoenen uit en liet alles op de straat liggen. Daarna stapte hij in de auto en nadat burgemeester Geerlings nogmaals tegen onze vrienden gezegd had dat het een hele grote schande was geweest, reed de auto snel weg in de richting van het meer.

„Het is wat moois,” zei Sietse kwaad, „wil je iemand helpen en voor dank word je uitgemaakt alsof wij grote misdadigers zijn.”

Louw lachte en zei:

„Weet je wat ik zo grappig vond. Dat die magere Wimpie een burgemeesterszootje was. Hij zag er niet naar uit!” Kees raapte het oude jasje op en haalde een handvol kwartjes uit een van de zakken.

„Kijk,” zei hij, „kunnen wij nu eventjes lekker snoepen.

„Niks hoor,” zei Hielke, „dat geld is niet van ons!”

„Zeg dat wel,” zei Kees, „het is van mij! Want het zit in mijn jasje!”

„Jij wilt toch zeker nog wel langer leven dan vandaag?” vroeg Sietse dreigend. „Geef hier dat geld. Wij gaan het tellen en brengen het naar Zwart voor een liefdadig doel!”

Hoewel Kees liever zijn maag als liefdadig doel had gezien, moest hij zich toch bij de plannen van de anderen neerleggen en op de stoep van het gemeentehuis werden de kwartjes geteld. Er was veertien en een halve gulden. Dat bedrag gaven zij aan Zwart met het verzoek het geld aan de arme weeskinderen in de stad te geven.

„Heel mooi, jongens,” zei Zwart, „ik zal het verzenden. Hoe komen jullie aan dat geld?”

Drommels dat Zwart zo iets zou vragen, daaraan hadden onze vrienden helemaal niet gedacht en een moment keken zij elkaar geschrokken aan. Wat moesten zij antwoorden? Maar

dan zei Sietse:

„Dat kregen wij omdat wij met het zoontje van burgemeester Geerlings uit Kleiveen hebben gespeeld.”

„Hm,” zei Zwart, „een merkwaardig geval. Die burgemeester was wel erg royaal. Ik vertrouw het maar half. Ik zal hem eens opbellen!”

Later op de dag heeft Zwart inderdaad per telefoon met de burgemeester gesproken. Op de vraag van Zwart of de dorpsjongens veertien en een halve gulden hadden gekregen omdat zij met zijn zoontje hadden gespeeld, antwoordde de burgemeester kwaad:

„Gespeeld? Zij hebben mijn zoon voor schande door het dorp laten lopen om medelijden op te wekken. Zo kwamen zij aan dat geld. Het is gewoonweg geboefte, die kwajongens! En dat geld hebben zij natuurlijk verbrast, hè?”

„Nee mijnheer,” zei Zwart, „dat geld brachten zij bij mij voor een liefdadig doel! U wordt bedankt voor de inlichtingen.”

Zwart hing de haak op want hij vond het niet plezierig om van een vreemde burgemeester te horen dat de jongens uit zijn dorp geboefte waren. Natuurlijk waren de jongens weleens lastig, maar Zwart wilde er geen kwaad van horen. En dan moest hij plotseling lachen.

Dat armoedige magere jongetje was dus de zoon van de

burgemeester. Die Klinkhamertjes met hun vrienden wisten er wel wat van te maken, die rakkers. En Zwart nam het geld mee naar het postkantoor en verzond het naar de stad.

HOOFDSTUK IV

De bokkenees

's Middags kwam Gerben in de smederij.

„Hallo jongens!” zei hij tegen Hielke en Sietse. „Zijn wij nog steeds goede vrienden?”

„Wat moet je dan van ons?” vroeg Sietse.

„Kom nou,” zei Gerben, „wat vraag jij dat onvriendelijk.”

„Ik ken jou langer dan vandaag,” zei Sietse. „En als jij met mooie smoesjes begint, heeft dat meestal een bedoeling. Dus, vooruit met de geit, en zeg wat je van ons wilt.”

„Hoe bestaat het!” riep Gerben, „jij hebt het precies geraden! Hoe wist jij dat van die geit?”

„Ik weet niets van een geit,” zei Sietse.

„Ik ook niet,” zei Hielke.

„Nou ja, eigenlijk is het geen geit,” zei Gerben, „het is een bok! Een geitenbok!”

„Wie? Je broer?” vroeg Sietse spottend.

„Jij weet dat ik geen broer heb,” zei Gerben, „maar Jellema heeft een geitenbok en nu wou ik graag dat jullie meegingen om hem te halen.”

„Ik wil wel helpen,” zei Hielke, „als je hem maar niet naar de slager brengt.”

„Wel nee,” zei Gerben, „wij brengen hem naar Jellema.”

„Wat is dat nu weer voor onzin,” zei Sietse, „daarnet vertelde jij dat Jellema een bok heeft en nu moeten wij diezelfde bok naar Jellema brengen. Of heeft hij er twee?”

„Jij begrijpt het verkeerd,” zei Gerben, „de bok is bij Jellema in Rietsloot en hij moet gebracht worden naar mijn baas Jellema. Jullie zijn al eens eerder met mij naar die boer in Rietsloot geweest om er een mand met kippen te brengen, weten jullie nog wel?”

„Ja en toen was er kermis,” zei Hielke lachend, „dat was een reuze mooi uitstapje.”

„Is er nu weer kermis?” vroeg Sietse.

„Wel nee. Het is niet alle dagen kermis,” zei Gerben, „maar ik hoop toch dat jullie zin hebben om mee te gaan, want anders moet ik die bok met paard en wagen gaan halen en dat betekent dat ik het hele meer moet rondrijden, wat voor Bles een hele ruk is. Ook de bok zal het niet prettig vinden om zo’n lange reis op een hobbелende wagen te moeten staan.”

„Dan span je hem naast het paard voor de wagen,” zei Sietse.

„Ik hoor het al,” zei Gerben, „jij bent geen echte dierenvriend. Het valt mij reuze tegen dat jullie mij niet willen

helpen.”

„Maar Gerben, dat doen wij natuurlijk wel!” zei Hielke.

„Moet de Kameleon een praam duwen?”

„Natuurlijk niet!” zei Gerben, „voor één zo’n onnozel bokje nemen wij niet een grote praam mee. Het dier kan best voor in de Kameleon staan!”

„Goed. Afgesproken!” zei Sietse. „Wanneer gaan we?”

„Als het kan, nu meteen,” zei Gerben.

De jongens vonden het best en met z’n allen gingen zij naar de Kameleon en voeren spoedig het meer op. Het was rustig weer, de zon stond hoog en de temperatuur was flink warm.

„Het is geen weer voor ijsberen,” zei Gerben en hij maakte van een zakdoek een mutsje door in de vier punten een knoop te maken. Hij zette het op zijn hoofd en zei:

„Zo breken de zonnestralen, anders schroeit mijn hele hoofd kaal.”

„Dat zou voordelig zijn,” zei Sietse, „want dan hoefde jij nooit weer naar de kapper!”

„En waar moet de kapper dan van leven?” vroeg Gerben.

„Van een hoedenwinkel,” zei Sietse.

„Jij weet overal raad op,” zei Gerben, „jij wordt vast nog eens een goed zakenman!”

„Dat wil ik ook worden,” zei Sietse, „net als Theo de Vries!”

„Theo de Vries?“ vroeg Gerben verbaasd, „dat was een oudijzer handelaar die vroeger in het winkeltje van Meindert woonde. Maar die heb jij toch niet gekend?“

„Nee,“ zei Sietse, „maar zijn zoon Bab ken ik wel. Hij was gisteren hier!“

„Is het waar?“ riep Gerben verrast. „Ik speelde vroeger met Bab. Het was een leuke jongen. Is hij weer in 't land! Dan hoop ik hem gauw te ontmoeten. Was hij gisteren bij jullie in de smederij?“

„Ja,“ zei Hielke. „Hij wilde het oude ijzer kopen, maar vader was niet thuis. Hij komt vast terug.“

„Tjonge, die Bab,“ zei Gerben, „wat leuk dat hij terug is. Zijn vader was een beste zakenman. Ik herinner mij nog goed, hoe hij van de mevrouw van de dokter een heleboel oude kleren kreeg. Het waren jurken en mantels. En weet je wat De Vries daar mee deed? Hij knipte de jurken in tweeën en zijn vrouw naaide daarna de onderhelft van de ene jurk weer vast aan de bovenhelft van een andere jurk zodat er geheel nieuwe jurken ontstonden. Alles werd netjes gestreken en te koop gehangen in het winkeltje. De vrouwen uit het dorp kwamen ze toen kopen voor vijftien gulden het stuk. Was dat even handig bekeken door die mijnheer De Vries?!“

„Dat was het zeker,“ zei Sietse, „en vader vertelde hoe De

Vries de waterleiding ontdooide in het straatje naast de barbierswinkel en toen twee kwartjes loon meer ontving dan hij in rekening had willen brengen.” Gerben kende dat verhaal niet en de jongens vertelden het. Intussen voeren zij recht over het meer naar de overkant en kwamen in een kanaal. Er lag een dorp waar zij doorheen voeren en dan werd in de verte de toren van het dorpje Rietsloot zichtbaar. Op volle kracht voer de Kameleon verder en af en toe passeerden zij grote vrachtschepen. Voor een van de schepen moest Sietse zo ver uitwijken dat de Kameleon langs een rietkraag schuurde.

„Die schipper geeft veel te weinig ruimte,” mopperde Sietse.

„Hij heeft ons niet eens gezien,” zei Gerben.

Hielke zat in zijn oog te wrijven.

„Wat heb jij?” vroeg Gerben.

„Ik kreeg bij het riet een mug in m’n oog,” zei Hielke, „maar hij is er alweer uit!”

„Dan heb jij meer geluk dan ik,” zei Gerben, „want er vloog eens een mug door mijn oor in mijn hoofd. En daar zoemde zij rond dat ik er naar van werd. Af en toe ging dat zoembeest op de achterkant van mijn ogen zitten en dan zag ik niets meer. Dat kon zo natuurlijk niet blijven en ik naar de dokter. Die wou toen een kleverige strook vliegenvangerpapier door

mijn oor naar binnen duwen maar dat ging niet. De ooropeningen waren te klein. Toen hing de dokter voor elk oor een elektrische lamp want muggen vliegen meestal naar het licht, maar ook dat mislukte, doordat het licht niet ver genoeg in mijn hoofd scheen. De dokter wist toen niets anders te bedenken maar ik wel.

Ik snoof wat niespoeder op en moest toen verschrikkelijk niezen. En warempel, ik nieste de mug door mijn neus naar buiten. De dokter heeft later in het maandblad voor artsen en doktoren een stukje geschreven waarin hij vertelde hoe er gehandeld moest worden wanneer een patiënt een mug in zijn hoofd had. Ik heb het zelf gelezen. Er stond: „Voor het verwijderen van een binnengedrongen mug in een hoofd moet men de patiënt enig niespoeder toedienen, door het niezen zal de mug er dan uit komen!”

„Wij geloven het graag,” zei Hielke.

„Nou ja en anders maar niet,” zei Gerben, „kijk eens hoe lekker wij Rietsloot al naderen? Over vijf minuten zijn we er!” Die vijf minuten werden er ruim tien want als je over het vrije veld kijkt, bedriegen de afstanden je vaak, alles lijkt dan dichterbij dan het in werkelijkheid is. Precies half drie werd Rietsloot bereikt en legde de Kameleon aan naast een prachtige luxe woonboot van een rijke koopman uit de stad.

De mevrouw stond op de wal naar Gerben en de jongens te kijken. Zij had een bijzonder klein hondje aan een dunne lijn. Het diertje was in het gras nauwelijks zichtbaar. Gerben, die het eerst aan wal ging, stapte bijna op het diertje en een beetje geschrokken vroeg hij aan de mevrouw: „Wat is dat voor een diertje?”

„Een hondje,” zei de mevrouw.

„Zo?” zei Gerben, „ik dacht warempel dat u een rat aan een touwtje had.” Hielke en Sietse liepen maar gauw verder omdat zij hun lachen niet konden verbergen.

„Hé jongens!” riep Gerben, „wacht even! Waarom lopen jullie zo hard? En dat met deze warmte!”

„Och jij, met je gekke praatjes van een rat aan een touwtje,” zei Sietse.

„Dat was toch niet gek?” zei Gerben, „dat mormel leek meer op een rat dan op een hondje. Zeg eens vrienden! Lusten jullie ijs?”

„Natuurlijk!” zei Hielke.

„Prachtig!” zei Gerben, „dan ga ik jullie trakteren!”

Gevolgd door de jongens liep hij naar een winkeltje waar op een groot bord te lezen stond „Ijsbeer-ijs — Warm aanbevolen’.

Gerben opende de deur waaraan een luid rinkelend belletje

hing en een jongedame verscheen achter de toonbank.

„Juffrouw,” zei Gerben, „geeft u deze twee personen ieder een dikke ijswafel.” De juffrouw schepte het ijs uit een vaatje en maakte er twee dikke wafels van die zij aan Hielke en Sietse gaf.

„Lust jij niet, Gerben?” vroeg Hielke, „het smaakt heerlijk!”

„Nee,” zei Gerben, „ik heb thermometer kiezen, die mij direct vertellen als iets heet of koud is en dit doet pijn. Zeg juffrouw, dit ijs is toch bereid van koemelk?”

„Jazeker mijnheer.”

„Op het bord staat Ijsbeer-ijs,” zei Gerben, „maar met die ijsbeer wordt dus een koe uit een ijskast bedoeld.” De juffrouw lachte.

„Hij is altijd zo leuk,” zei Sietse terwijl hij gretig aan zijn wafel likte.

„Lik jij maar niet zo hard,” zei Gerben, „want jij krijgt toch niet meer. Juffrouw, weet u per ongeluk ook ongeveer wat ik u schuldig ben?”

„Vijftig cent, mijnheer,” zei de jongedame, lachend om de gekke uitdrukkingen van Gerben.

Gerben betaalde en riep dan:

„Kom Hollandse jeugd! Wij gaan verder!” Zij liepen liet dorpje door en kwamen bij de boerderij waar de broer van

Jellema woonde. Gerben belde aan bij de keukendeur en Jellema deed zelf open.

„Dag mijnheer Jellema! Jellema doet u de groeten! En ik kom om de geitenbok!” zei Gerben.

„Kom erin, Gerben!” zei Jellema lachend, „wij zijn net aan de thee!”

„Het is omdat u zo aandringt,” zei Gerben, „maar ik moet om vier uur weer op de boerderij terug zijn.” Hielke en Sietse wilden achter Gerben mee naar binnen gaan, maar Gerben hield hen tegen.

„Weg wezen,” zei Gerben, „jullie zijn niet uitgenodigd!”

„Natuurlijk zijn zij dat ook,” zei Jellema lachend, „jij blijft ook maar steeds een rare vogel, Gerben!”

Binnen in de ruime woonkamer waar het lekker koel was doordat de bomen voor het huis de zon weerden, trakteerde de boerin ieder op een groot stuk Friese koek bij een heerlijke kop thee. Door stiekem rare gezichten te trekken probeerde Gerben de jongens aan het lachen te maken, zodat zij hun thee niet durfden drinken. Maar de boerin zag toevallig in de spiegel welke vreemde grimassen Gerben maakte en zij vroeg:

„Wat doe jij vreemd, Gerben? Heb je kiespijn?”

„Hij heeft thermometer kiezen, mevrouw,” zei Sietse, „die

doen hem pijn zodra hij iets heets of kouds drinkt!”

„Hij kletst maar wat,” zei Gerben en om te bewijzen dat er niets aan zijn gebit haperde, was hij de eerste die de hete thee opdronk.

„Hoe nemen jullie de bok mee?” vroeg Jellema.

„Gewoon. Lopend!” zei Gerben.

„Lopend?” vroeg Jellema verbaasd.

„U denkt toch niet, dat ik hem ga dragen?” zei Gerben.

„Dat niet, natuurlijk,” zei Jellema, „maar ik dacht dat jullie hier met een boot waren!”

„Inderdaad!” zei Gerben, „wij zijn hier met de oersterke onverwoestbare Kameleon, de snelste boot van Friesland!”

„Drommels,” zei Jellema, „is dat bootje niet te klein?”

„Te klein?” vroeg Gerben verwonderd, „voor zo’n geitebokje?”

„Als jij onze bok Gerrit ziet,” zei Jellema, „praat jij wel anders! Hij is de grootste bok die ik ooit gehad heb.”

„Dat zal wel,” zei Gerben lachend, want hij dacht dat Jellema hem voor de mal hield. Maar toen hij even later achter de boerderij kwam, waar de bok aan een touw was vastgebonden, riep Gerben verbaasd:

„Maar dat is geen bok! Dat is een paard met een geitensik!”

„Het is wat het is!” zei Jellema, „als jij maar zorgt dat hij bij

mijn broer komt!”

„Wij zullen het proberen,” zei Gerben en hij wilde het touw losmaken, maar de bok kwam met dreigende horens op hem af.

„Hm,” mopperde Gerben, „dat wordt een vriendelijke passagier. Doet hij telkens zo? Want dan neem ik hem niet mee!”

„Je moet weten, hoe je met hem om moet gaan,” zei Jellema, „loop nooit recht op hem af, want dan denkt hij dat je wilt vechten en staat hij klaar om te stoten. Probeer daarom steeds naast hem te komen, dan heb je geen last. Gerben liep om het dier heen en naderde het dan van achteren. En kijk, nu gebeurde er niets en kon Gerben zijn hand op de hals van de bok leggen en hem strelen.

„Zo Gerrit! Ouwe jongen!” zei Gerben, „wij zijn goede vrienden, hè? Ga jij fijn met mij op reis? Kom maar.”

Gerben had het touw losgemaakt en hield het stevig vast, terwijl hij de bok vooruitduwde. En warempel, Gerrit ging netjes mee het erf af en het dorp door. Hielke en Sietse liepen erachteraan. „Ik moet nog zien of wij hem ooit in de boot krijgen,” zei Sietse.

„Ik ook,” zei Hielke. Zij naderden weldra de aanlegplaats van de Kameleon en Gerben zei:

„Lopen jullie alvast vooruit en leg de boot met de snuit tegen de wal. Dan kan Gerrit er gemakkelijk instappen!”

Sietse begon meteen vooruit te hollen maar het gevolg was dat de bok ogenblikkelijk de achtervolging inzette. Gerben ging aan het touw hangen om de bok tegen te houden, maar Gerrit was sterk en bijna gelijktijdig was hij met Sietse bij de Kameleon. Sietse sprong voor in de boot en de bok sprong hem na. Sietse klom als de weerlicht zo vlug over de motorkap naar het achterste deel van de Kameleon en ook hier wilde Gerrit hem volgen. Reeds stond het dier met zijn voorpoten op de motorkap toen Gerben het touw voor in de boot vastmaakte. Gerrit kon nu niet verder en keek verbaasd om zich heen.

„Maak de boot los, Hielke!” riep Gerben, „en dan gauw varen! Anders springt die wildeman weer op de wal!”

Hielke trok de pen uit de grond en ging dan naast Sietse zitten. De motor werd gestart en de Kameleon begon te varen. Onze bok zag nu overal water om zich heen en hij bleef roerloos staan met de beide voorpoten op de motorkap. Gerben zat achter hem op de rand van de boeg en wreef zich in de handen van plezier.

„Het kon niet mooier!” riep hij, „Gerrit staat prachtig. Zo lijkt hij net een standbeeld!”

„Blijft hij zo de hele reis staan?” vroeg Hielke.

„Wel ja,” zei Gerben, „geiten staan graag ergens bovenop. Ik wed dat als ik het touw los laat, hij helemaal op de motorkap springt!”

„Doe dat niet!” zei Sietse, „want hij kijkt zo woest dat hij ons vast en zeker overboord zou stoten als hij de kans maar kreeg!” Zo snel als de boot maar varen wou, voeren zij verder en kwamen ten slotte weer in het dorp bij het meer. De mensen stonden lachend te kijken naar de bok die keek alsof hij de kapitein was. „Ga jij een circus beginnen, Gerben?” riep een melkboer, „is dat een gedresseerde geit?”

„Ja!” riep Gerben, „ik heb ook nog een clown nodig, dat is net een baantje voor jou! Vaar je mee?”

„Jij bent zelf een grote clown!” riep de melkboer, „want niemand is zo onwijs als jij om een geit op die manier in een te kleine boot te vervoeren!”

„En niemand doet zoveel water bij de melk als jij!” riep Gerben terug. De mensen lachten en de melkboer schudde zijn hoofd.

„Die Gerben!” zei hij, „is een mooi prentenboek. Daar kun je de gekste dingen van verwachten!”

De Kameleon kwam weer op het meer en Sietse stuurde langs de kant waar het Paviljoen stond. De dames en heren

die daar op het terras zaten, keken vol vermaak naar die parmantige bok.

„Dit is kapitein Sikkema!” riep Gerben, „hij komt hier ook zijn vakantie doorbrengen!”

Of de bok de naam van Sikkema niet wenste te dragen, is nooit duidelijk geworden, maar nauwelijks had Gerben die naam uitgesproken of de bok draaide zich plotseling om en stootte Gerben overboord. Een moment schrok iedereen, maar toen Gerben tierend en scheldend om die bokkenees naar de aanlegsteiger zwom, zaten alle dames en heren geweldig te lachen, want Gerrit stond fier met zijn voorpoten op de boeg en keek trots om zich heen alsof hij zeggen wou: Wie doet mij dat na?

Sietse liet de Kameleon keren en stuurde naar de steiger waar Gerben druipend van het water stond te wachten.

„Kom niet te dichtbij, Sietse!” riep Gerben, „want dan springt hij op de wal!”

„Hoe krijg ik jou dan aan boord?” vroeg Sietse.

Een mijnheer bood hulp.

„Ik breng u wel met mijn boot naar de boerderij.” zei hij tegen Gerben, „de Kameleon is veel te klein voor zo’n groot dier!” Gerben nam het aanbod graag aan en zo voeren Hielke en Sietse nu alleen met de bok verder, gevolgd door de boot

van die mijnheer.

„Hoe wij dat wilde dier straks moeten lossen,” zei Hielke, „is mij een raadsel, maar ik weet wel dat ik ver genoeg uit de buurt blijf.”

„Het lossen is geen kunst,” zei Sietse, „ik laat de boot met de boeg op de wal lopen en de bok springt in het gras. Dat zul je straks wel zien!”

En zo gebeurde het precies, want toen Sietse bij de boerderij van Jellema aanlegde, sprong de bok op de wal en begon van het gras te eten.

Sietse liet de Kameleon even achteruitvaren, zodat het touw waarmee de bok nog steeds aan de boeg van de boot was vastgebonden, net niet aan het nu rustig grazende dier trok. Intussen was Gerben ook aan wal gegaan en hij riep tegen Hielke dat die het touw los moest maken. Hielke klom over de motorkap naar voren, maakte het touw los en wierp het naar Gerben. Gerben trok eraan en zei:

„Vooruit Gerrit! Kom mee naar je nieuwe baas!” Het dier gehoorzaamde en Gerben verdween met de bok over de dijk. Hielke en Sietse gingen nu ook aan wal en volgden Gerben op het erf van de boerderij. Daar werd onze bok Gerrit aan een lange lijn vastgezet en kwam Jellema de nieuwe gast bekijken.

„Wat zie ik, Gerben?“ vroeg Jellema verbaasd, „heb jij te water gelegen? Jij bent helemaal nat!”

„Het is me ook wat moois,” mopperde Gerben, „u zei: jij moet even een bokje halen, maar als ik geweten had, dat het een olifant met horens was, had ik hem met de boeven wagen van de politie laten vervoeren!”

„Had hem dan niet meegenomen,” zei Jellema, „dan had mijn broer hem wel met een vrachtwagen kunnen sturen.”

„Zo ben ik niet,” zei Gerben, „als u mij iets opdraagt voer ik het uit! Al had ik met die bok op mijn rug over het meer moeten zwemmen! Wat zeg ik? Al had ik hem de hele weg moeten dragen, maar ik had hem hier gebracht! Wat drommel, zo’n bokkenees is mij niet de baas!”

En Gerben liep recht op Gerrit af die meteen op zijn achterpoten ging staan en zich klaarmaakte om met dreigende horens op Gerben af te stormen. Maar voor hij zijn stormloop kon beginnen was Gerben reeds bij hem, greep hem onverschrokken bij de horens, en trok de kop van Gerrit naar de grond. De bok probeerde zich los te rukken, maar Gerben hield hem stevig in bedwang.

„Zo, woesteling!” riep Gerben, „en van nu af aan gedraag jij je netjes, begrepen?! Het is hier een modelboerderij en geen wild-westfarm!”

En dan liet Gerben het dier los. De bok schudde een paar maal zijn kop, alsof hij zich ervan wilde overtuigen dat zijn horens niet meer werden vastgehouden en richtte zich dan weer dreigend op zijn achterpoten omhoog.

„Pas op jongen! Ik waarschuw je!” riep Gerben bars. En alsof hij het woordelijk had verstaan, ging Gerrit weer gewoon op zijn vier poten staan en liet zich door Gerben strelen.

„Bravo!” riepen Hielke en Sietse, „jij bent een reuze dierentemmer, Gerben!”

„Dat spreekt vanzelf,” zei Gerben trots, „je bent cowboy of je bent het niet!”

„Ga jij maar liever droge kleren aantrekken,” zei Jellema lachend, „anders word je verkouden en aan een zieke cowboy heb ik niets! En jongens jullie worden nog wel bedankt voor de hulp. Ik zal even een paar appels voor jullie halen.”

Hielke en Sietse kregen ieder vier dikke appels en voeren toen terug naar huis. Zo eindigde dit avontuur met Gerben, een avontuur dat de jongens voor geen geld ter wereld hadden willen missen. En thuis werd alles in geuren en kleuren verteld. Klinkhamer schudde zijn hoofd en zei: „Met Gerben gebeuren altijd de onmogelijkste dingen! En hoe het altijd goed afloopt, is mij een raadsel!”

HOOFDSTUK V

Dijkstra is verontwaardigd

De volgende morgen kwam Gerben hoestend de smederij binnen.

„Ik ben zo verkouden,” zei hij tegen Klinkhamer, „dat mijn zakdoek er doodmoe van is. En dat allemaal door die geitenbok van Jellema!”

„De jongens hebben mij verteld hoe jij te water werd gestoten,” zei Klinkhamer, „jij had wel een ongeluk kunnen krijgen!”

„Ik kan best tegen een stootje,” zei Gerben, „maar dit kwam onverwachts. Zo zat ik in de boot en zo lag ik ernaast. Die bok heeft een kracht als een locomotief!” Gerben snoot zijn neus en zag dan een auto voor de smederij stoppen. Daaruit kwamen Bab de Vries en zijn helper.

„Nee maar!” riep Klinkhamer verheugd, „daar heb je Bab! En hij schudde de jongeman hartelijk de hand.

„Mijn ouwe vriend!” riep Gerben en ook hij drukte Bab de hand.

„Wij zijn allemaal blij dat jij hier terug bent, Bab,” zei

Klinkhamer, „leeft je vader nog?”

„Jazeker,” zei Bab, „maar hij wil hier nooit weer heen. Hij denkt nog steeds aan die diefstal. Want als je altijd vlijtig hebt gewerkt en door zuinig te leven iets gespaard hebt en het wordt je dan allemaal ontstolen, is dat een reuzenklap. En toch geloof ik dat de dief nog eens gevonden zal worden. Het gebeurt immers vaak dat een diefstal na jaren wordt opgehelderd?”

„En ben jij daarvoor teruggekomen?” vroeg Klinkhamer.

„Niet speciaal daarvoor,” zei Bab, „maar wel zal ik mijn ogen goed de kost geven. Wie weet ontdek ik nog iets.”

„Laten wij het hopen, Bab,” zei Klinkhamer, „iedereen in het dorp was toen hevig verontwaardigd over die diefstal en vele mensen hebben je vader toen hulp aangeboden, maar hij wilde beslist weg!”

„Zo is vader,” zei Bab. „Hij zorgt liever zelf voor zijn zaken.”

„En Bab?” vroeg Gerben, „ben jij nog een beetje gezond?”

„Gelukkig wel, Gerben! En met de zaken gaat het ook goed. Ik mag niet mopperen!”

„Dat is fijn, Bab,” zei Klinkhamer, „en nu moet jij even mee naar binnen. Mijn vrouw vindt het ook prettig om je weer te zien.”

Bab en zijn helper Freek gingen mee naar de huiskamer en

dronken daar gezellig met Klinkhamer en zijn vrouw enige kopjes thee.

In de smederij rinkelde de bel van de telefoon. Sietse holde naar de gang waar het toestel hing en nam de hoorn van de haak.

„Met smederij Klinkhamer,” riep hij duidelijk.

„Met Brandsma,” klonk het in de hoorn, „ben jij een van de jongens?”

„Ja! Ik ben Sietse.”

„Wel Sietse, wil jij je vader vragen of hij een nieuwe zeis kan leveren? Misschien kunnen jullie hem even brengen?”

„Jawel Brandsma. Het komt in orde.” Sietse hoorde hoe de hoorn op de haak werd gelegd en hiermee was het gesprek afgelopen.

Toen even later Klinkhamer met Bab en Freek weer in de werkplaats kwam, vertelde Sietse dat boer Brandsma een nieuwe zeis had besteld.

„Mooi,” zei Klinkhamer, „ik zal er zo dadelijk eentje uitzoeken!”

Maar eerst ging Klinkhamer met Bab en Freek naar de oudijzerhoop achter de smederij.

„Er ligt niet veel,” zei Klinkhamer.

„Alle beetjes helpen, Klinkhamer,” zei Bab, „mijn vader zei

altijd: „Als er af en toe maar een dubbeltje tussen de centen zit, hoef je je brood niet droog te eten’. Maar weet u dat er ook koper tussen dit ijzer zit. En koper is duurder dan ijzer.”

„Dat beetje koper krijg je cadeau,” zei Klinkhamer en dan werd de prijs bepaald en kon het opladen beginnen. De aanhangwagen werd achter de smederij gereden en Gerben en de jongens hielpen mee met het laden.

„Dit beroep van mij is moeilijker dan jullie denken,” zei Bab, „want je moet verstand hebben van allerlei metalen. Want kijk dit eens! Wat is dit?”

„Dat zijn brokken van een ijzeren raam uit de boterfabriek,” zei Sietse.

„Maar het is ook van een oerdegelijk materiaal,” zei Bab.

„Het is gegoten ijzer van een hoge waarde.” Freek zocht de brokken van het raam bijeen en deed ze in een zak.

„Freek weet er alles van,” zei Bab, „hij heeft zolang in dit vak gestudeerd, dat zijn hoofd er kaal van is geworden.” Freek lachte en zei: „Net wat Bab zegt. Ik heb gestudeerd.”

„En nu kam jij je haren met een spons en zeemleer?” vroeg Gerben.

Dat vond Bab grappig en lachend sloeg hij Gerben op zijn schouder en zei: „Jij bent ook nog altijd dezelfde, hè? Wat hebben wij samen vroeger veel plezier gehad, hè? En weet je

nog op school? Meester vroeg: „Wanneer is Christus geboren?’ En jij antwoordde: „Honderd jaar voor Christus, meester!’”

„En toch hadden wij de beste cijfers,” zei Gerben.

„Maar jij keek van mij af,” antwoordde Bab.

„En jij van mij!” zei Gerben.

„Dat is zo,” vond Bab, „wij waren dikke vrienden, Gerben!”

„En dat zijn wij nog,” zei Gerben.

„Dat vind ik fijn, Gerben!” riep Bab.

Toen al het ijzer was opgeladen en Bab weer vertrok, namen hij en Gerben hartelijk afscheid met een: Tot ziens!

Klinkhamer had de zeis voor boer Brandsma in een stevig stuk papier gepakt en nu konden Hielke en Sietse de zeis wegbrengen. Met de Kameleon voeren zij het meer op in de richting van de stenen brug. Hier gingen zij onderdoor en vervolgden hun weg door de bochtige poldervaart Zij passeerden een boerderij waarvan een deel van de grote schuur was afgebroken. De boerderij deed geen dienst meer maar het woonhuis werd nog bewoond door een lange stugge man die Jan Willems heette. Hij was vroeger marinier geweest en daarom ontving hij een klein pensioen dat schijnbaar groot genoeg was om ervan te kunnen leven. Jan Willems bemoeide zich met niemand en was nooit erg

vriendelijk. Hij zat voor het huis toen de jongens voorbij voeren, maar hij gaf geen antwoord toen Hielke hem vriendelijk groette.

„Boe,” zei Sietse, „wat een zoutpilaar. Ik zou niet graag de hele dag bij zo’n man willen zijn.”

„Misschien is hij zo stug geworden, omdat hij altijd alleen is,” zei Hielke, „en natuurlijk is hij niet verplicht om goedendag tegen ons te zeggen!”

„Ik zeg nooit weer wat tegen hem,” zei Sietse, „ik moet die man niet!”

De Kameleon voer nog een paar bochten om en legde dan aan bij de boerderij van Brandsma. De zeis werd afgeleverd en de jongens voeren terug. Toen zij weer langs het huis van Jan Willems kwamen, zat hij niet meer voor de woning maar liep achter op het erf naast een vrachtauto waar bovenop een zwaar beschadigde luxe auto was geladen.

„Wat is dat nou?” vroeg Sietse en hij stopte de motor.

„Er wordt een autowrak op het erf gelost,” zei Hielke. De jongens zagen de laadbak van de vrachtauto schuin omhoog rijzen en de lading gleed op de grond. De chauffeur kwam uit de cabine en Hielke en Sietse herkenden Mulder, die de laatste jaren steeds het oude ijzer bij de smederij had weggehaald.

„Mulder koopt dus oude auto's,” zei Sietse, „en die brengt hij allemaal op het erf van Jan Willems. Dat is vermakelijk!”

„Ik begrijp niet wat daar voor grappigs aan is,” zei Hielke.

„De grap is dat Jan Willems nu op een kerkhof komt te wonen,” zei Sietse, „een autokerkhof. Hij heeft er precies een gezicht voor, die zwartkijker!”

„Op zo'n autokerkhof kun je van alles kopen,” zei Hielke, „misschien is er nog eens iets bij voor onze boot.”

„De Kameleon is mooi genoeg,” zei Sietse, „ik ga er geen versierde kerstboom van maken.”

En dan startte hij de motor en voeren zij verder. Spoedig kwamen zij weer op het meer en gingen dan verder langs de polderdijk in de richting van de Woudaap. Bij de Mariahoeve zagen zij Paulien Wijnstra die daar woonde met haar moeder. De grote schuur van de boerderij was verhuurd aan de studenten uit de stad die er een vakantieverblijf van hadden gemaakt.

„Hallo Paulien!” riepen Hielke en Sietse. En Paulien zwaaide met een hand een groet terug. De Kameleon naderde nu de boerderij van Jellema. Maar wat gebeurde daar? Een jongen kwam het erf afrennen achtervolgd door de bok Gerrit. De jongen vloog de dijk op en liep zo hard hij maar kon in de richting van de Woudaap.

„Maar dat is Kees!” riep Hielke.

„Dat zie ik ook!” zei Sietse en hij gaf de motor vol gas. De Kameleon begon heel snel te varen en haalde de beide hardlopers langzaam in.

„Ik heb nooit geweten dat Kees zó hard kan lopen,” zei Sietse. „Het lijkt wel alsof zijn voeten de grond nauwelijks raken.”

„Maar als zo’n grote woeste bok je op de hielen zit, wil je wel maken dat je wegkomt,” zei Hielke. „Als Kees hem nu maar voor weet te blijven tot de Woudaap. Dan is-ie gered!”

Hoewel het Kees de uiterste krachtsinspanning kostte wist hij de molen te bereiken vóór de bok. Hij sprong de deur binnen en klapte die achter zich dicht. De bok keek verbaasd om zich heen omdat zijn prooi zo plotseling verdwenen was. Maar dan zag hij Dijkstra uit het schuurtje komen. Dijkstra had gehoord hoe woest Kees de deur had dichtgeslagen en al bij voorbaat kwaad op die wilde kwajongen, kwam Dijkstra met driftige passen naar de molen.

Maar drommels, wat was dat? Dreigend met zijn horens kwam een grote woeste bok op hem af en Dijkstra vond het geraten om gauw rechtsonkeert te maken. Achtervolgd door de bok holde Dijkstra rond de molen en wist dan weer in het schuurtje te vluchten waarvan hij, net als Kees, de deur hard

dichtsloeg.

„Wij moeten Gerben waarschuwen,” zei Hielke lachend, want als toeschouwer in een bootje dat op een veilige afstand van de wal lag, kon je wel lachen om die hardloper ij van Dijkstra en Kees.

„Wij zullen proberen om Gerrit mee terug te lokken naar de boerderij,” zei Sietse en hij liet de Kameleon keren en voer terug tot halverwege de boerderij van Jellema. Daar legde hij de boot aan de wal en stapte uit. Hij ging boven op de dijk staan en riep:

„Gerrit! Gerrit! Gekke bokkekop! Kom dan! Pak mij dan!!” De bok, die aan de deur van het schuurtje stond te snuffelen, keek nu naar Sietse, die een soort van krijgdsdans uitvoerde. Dat vond Gerrit erg uitdagend en hij begon meteen naar Sietse te rennen.

Natuurlijk wachtte Sietse hem niet af, maar sprong gauw aan boord en duwde de Kameleon van de wal. Een paar tellen later kwam de bok vlak bij de waterkant maar toen was er tussen hem en de jongens reeds een strook water van tien meter breed. Gerrit zag zijn prooi dus weer ontsnappen en hij ging boven op de dijk staan om een nieuw slachtoffer te zoeken.

Hielke en Sietse voeren snel verder om dan hetzelfde

spelletje te herhalen. Vlak bij de boerderij legde Sietse aan en ging weer boven op de dijk staan. Intussen was Dijkstra uit zijn schuilplaats gekomen en zag Zwart naderen op de fiets.

„Hallo Zwart!” riep Dijkstra.

„Wat gebeurt hier?” vroeg Zwart.

„Die kwajongens van Klinkhamer zijn weer bezig!” zei Dijkstra, „zij maken een bok zo wild dat hij iedereen aanvalt. Ik moest zelfs, om mijn leven te redden, rond de molen rennen als een bezetene! Het is een grote schande! Dat is het!!”

„Het is dierenmishandeling!” zei Zwart. „Dat gaat hun een flinke boete kosten. Ik zal het ze wel afleren!!”

„Kijkt u maar uit!” waarschuwde Dijkstra, „die bok is stapeldol geworden!”

Maar Zwart was niet bang en fietste verder. Intussen stond Sietse nog steeds op de dijk en luid roepende probeerde hij de bok naar de boerderij te lokken.

„Hij wil niet!” zei Hielke.

„Dat komt door Zwart,” zei Sietse, „hij fietst maar raak en nu staat Gerrit hem op te wachten. Dat loopt vast fout!”

Sietse begon nog eens extra luid te schreeuwen en maakte daarbij zulke gekke sprongen dat de bok het niet langer kon aanzien en weer woest op Sietse afstormde. Daarmee was het

gevaar voor Zwart geweken en de veldwachter fietste dan ook zo snel hij kon verder naar die kwajongens van Klinkhamer die het nu wel al te bont maakten. Want kijk nu eens, hoe Sietse die bok steeds doller maakt en nu springt die held gauw in de boot.

Sietse was niet zo dom om op de woeste aanstormende bok te wachten en dus voeren onze schippers gauw weg van de wal. De bok Gerrit zag zijn prooi weer verdwijnen maar ontdekte dan de snel naderende Zwart. Meteen stormde hij op de veldwachter af.

Zwart sprong van zijn fiets en hield het rijwiel tussen zich en de bok. Het woeste dier gaf een harde kopstoot tegen het achterwiel waarbij enige spaken sneuvelden. Die stoot tegen dat harde metaal beviel Gerrit slecht. Het was harder dan hij verwacht had en hoewel hij nu een dreigende houding aannam door zich op te richten op zijn achterpoten, waagde hij toch niet opnieuw een stoot.

„Wil je weg wezen!” riep Zwart bars, „vooruit! Mars! Naar de boerderij!”

Zwart duwde zijn fiets tegen de bok en Gerrit ging een meter achteruit! Dan maakte hij aanstalten voor een nieuwe aanval, maar Zwart liep meteen door en duwde de fiets weer tegen Gerrit. Zo bracht hij de bok, meter na meter in de richting

van de boerderij.

Gelukkig kwam Gerben uit het dorp fietsen en nauwelijks zag hij wat Zwart deed of hij sprong van zijn fiets en riep: „Dat moet u zó niet doen! Pak hem beet en breng hem gewoon naar de boerderij!”

Tot verwondering van Zwart, greep Gerben kordaat het stuk touw, dat nog aan de halsband hing en liep met de bok weg alsof het een hondje was. Hielke en Sietse durfden nu weer aan te leggen, maar nauwelijks waren zij op de wal of Zwart zei bars:

„Dat gaat jullie geld kasten, kwajongens! Jullie krijgen een flinke boete wegens het plagen van dieren en voorts zullen jullie de reparatie van mijn fiets moeten betalen!”

„Dat is het toppunt!” riep Sietse verontwaardigd, „wij hebben onze best gedaan om dat wilde dier bij de Woudaap weg te lokken en nu moeten wij uw fiets betalen? U denkt toch zeker niet dat wij die bok hebben losgelaten? Wij kwamen gewoon uit de polder varen en zagen plotseling hoe Kees Dijkstra naar huis rende, achtervolgd door de bok. Kees vluchtte in huis en toen zag de bok Dijkstra. Hij achtervolgde Dijkstra rond de molen totdat Dijkstra in het schuurtje vluchtte. En als wij toen niet de bok hadden weggelokt, zat Dijkstra nu nog in zijn schuurtje!”

„Hm,” zei Zwart, „ik zal eerst eens onderzoeken hoe die bok kon losbreken!”

Op het erf was Gerben bezig om Gerrit opnieuw vast te maken aan een lange lijn.

„Dat is niet goed!” zei Zwart. „Kijk maar. Het touw is stuk geknaagd en je weet als een dier eenmaal dat kunstje kent, doet hij het vast weer. Dat touw moet vervangen worden door een dunne ketting!”

„U heeft gelijk!” zei Gerben, „het touw is warempel stukgebeten. Maar dat zal niet weer gebeuren!”

Jellema kwam er ook bij en toen hij hoorde wat er gebeurd was, bood hij meteen aan om de reparatiekosten van de fiets van Zwart te betalen.

„Nemen jullie de fiets even mee, jongens?” vroeg Jellema aan Hielke en Sietse.

Natuurlijk waren onze vrienden daartoe wel bereid en met de fiets voor in de Kameleon voeren zij naar de smederij. Ze vertelden vader wat er gebeurd was en begonnen meteen volgens de aanwijzingen van Klinkhamer nieuwe spaken in het wiel te zetten.

„Want,” zei Klinkhamer, „een veldwachter zonder fiets is gelijk een cowboy zonder paard!” En daarom werd er spoed gezet achter de reparatie. Twintig minuten later kwam Zwart

de smederij binnenwandelen. Klinkhamer moest het wiel nog even bijstellen en dan was alles klaar.

„Dat is vlug gedaan!” zei Zwart goedkeurend, „de rekening stuurt u maar naar Jellema, Klinkhamer!”

„Het komt in orde, Zwart!” zei Klinkhamer en dan vertrok de veldwachter naar het dorp. Nog geen vijf minuten later kwam Dijkstra opgewonden de werkplaats binnenstuiven.

„Het wordt hoe langer hoe gekker!” riep hij kwaad, „ik ben nauwelijks aan de dood ontkomen en nu vertikt Zwart het om Jellema een proces-verbaal te geven, maar ik laat het er niet bij zitten! Ik zoek het hogerop!!”

„Daar staat de ladder. Daarmee kunt u hogerop!” zei Sietse. Hielke proestte het uit van het lachen.

„Ik moet jullie ook hebben!” riep Dijkstra, „jullie zijn mijn getuigen! Jullie hebben gezien hoe ik moest rennen voor mijn leven!”

„Maar ik getuig niet!” zei Sietse, „want u gaf ons de schuld!”

„Dat was een vergissing!” zei Dijkstra, „de schuld ligt bij Jellema! Hij had dat ondier beter vast moeten maken! Hij moet daarom een proces-verbaal hebben!!”

„Kom nou Dijkstra!” zei Klinkhamer, „u bent nog een beetje al te opgewonden door de schrik. Jellema heeft geen schuld, want hij had dat dier nog maar één dag en hij wist niet dat die

bok het touw stuk zou knagen. Zo iets zal nu vast niet weer gebeuren!”

„Hm,” bromde Dijkstra en dan vroeg hij driftig, „maar wat moet Jellema in ’s hemelsnaam met zo’n bok?!”

„Daar gaat hij op paardrijden naar Urk!” zei Klinkhamer. En dan lachte onze smid luid met zijn jongens mee om het hoogst verbaasde gezicht van Dijkstra.

„Een gekkenhuis!” riep Dijkstra en hoofdschuddend liep hij weg.

„Maar een vrolijk gekkenhuis,” zei Sietse.

HOOFDSTUK VI

De hoofdgetuige

Er stopte een vrachtauto voor de smederij en daaruit kwam de heer Mulder die ook in oud ijzer handelde.

„Goedemiddag, Klinkhamer,” zei hij, „ik heb gehoord dat u het oude ijzer verkocht heeft aan Bab de Vries.”

„Dat is zo,” zei Klinkhamer, „vroeger kocht De Vries het ook altijd van mij.”

„Dus,” zei Mulder, „dan hoef ik hier in het vervolg niet meer te komen? Nou ja, dat doet er ook niet toe, want ik handel nu in auto's! Sloopauto's, begrijpt u? Als u dus toevallig ergens een oude afgedankte auto weet, geef mij dan even een seintje!”

„Afgesproken,” zei Klinkhamer, „ik zal erom denken!”

„Tot ziens dan,” zei Mulder en hij reed weer verder.

„Weet u waar Mulder de autowrakken heen brengt?” zei Sietse, „op het erf van Jan Willems!”

„Zooo?” zei Klinkhamer, „zit Jan Willems ook in de handel? Dat wist ik niet.” Veldwachter Zwart die juist de smederij binnenkwam en de laatste woorden van Klinkhamer hoorde,

vroeg:

„Wat wist u niet, Klinkhamer.”

„Dat Jan Willems in de handel is gegaan samen met Mulder,” zei Klinkhamer.

„Tja,” zei Zwart, „ik heb die Willems nooit goed kunnen volgen. Hij krijgt maar een klein pensioentje en toch kan hij ervan leven. Ik heb al eens een praatje met hem gemaakt en gevraagd hoe het mogelijk was dat hij met zo weinig geld kan rondkomen. „Dat is nogal eenvoudig,” zei hij, „telkens als ik geld te kort heb breek ik een stuk van de schuur af en verkoop het hout, de dakpannen en de stenen’. Ik moest het wel geloven, maar toch had ik het gevoel dat er iets niet klopte. En op mijn vraag hoe hij zo’n grote boerderij had kunnen kopen antwoordde hij: „Omdat er geen weiland bij deze boerderij is, wilde geen boer hier wonen. En voor gewone burgers is zo’n boerderij veel te groot en zo kon ik alles voor weinig geld kopen. En daarvoor gaf ik mijn spaarcentjes!’ Zo ziet u, Klinkhamer, Jan Willems heeft tot nu toe niets onverklaarbaars gedaan. En nu er een autosloperij op zijn erf komt, heeft Willems er weer een nieuwe bron van inkomsten bij. Hij zal daar dus nog lang kunnen blijven wonen.”

Gerben kwam ook in de smederij en riep luidruchtig:

„Goedemiddag allemaal! Zeg mijnheer Zwart, hoeveel kan een getuige verdienen voor de rechtbank?“

„Waarvoor moet jij dat weten?“ vroeg Zwart.

„Omdat ik graag wat verdienen wil,” zei Gerben, „Dijkstra vroeg of ik voor hem wilde getuigen dat hij bijna zijn leven verloren had door een woeste bok die niet voldoende was vastgebonden!”

„Wanneer vroeg Dijkstra dat?“ vroeg Zwart.

„Om kwart voor twaalf,” zei Gerben.

„Dan is hij het nu wel vergeten,” zei Zwart, „want het is al twee uur en dus heeft Dijkstra reeds zijn middagmaal gehad. En alleen hongerige mensen zijn bijterig!”

„Ik had anders graag wat willen verdienen,” zei Gerben.

„Jij verdient al genoeg,” zei Zwart, „jij wordt bij de dag dikker, dat zegt genoeg!”

„Wel nee,” zei Gerben, „dat lijkt maar zo. Ik zit vol wind, want als je steeds op het vrije veld werkt, krijg je veel wind binnen. Ik heb vaak zware stenen in mijn zakken omdat ik anders omhoog stijg.”

„Ik ga maar,” zei Zwart hoofdschuddend, „dit gesprek gaat mij te hoog!”

„En ik ga ook,” zei Gerben, „ik ben benieuwd wat bokkenees Gerrit nu weer heeft uitgehaald.”

Toen Zwart en Gerben vertrokken waren, kwam even later Louw vergezeld van een jongen die Cor heette.

„Ha, die Cor!” riepen Hielke en Sietse, „ben jij er ook weer?”

„Gelukkig wel,” zei Cor lachend, „jullie weten wel dat ik altijd graag mee ga in de Kameleon!”

„Dat kan dan wel meteen,” zei Sietse en de jongens gingen naar het boothuis.

Cor was een jongen uit de stad. Hij logeerde vaak bij zijn oom en tante Bleker, die naast Klinkhamer woonden. Zo kende hij Hielke en Sietse reeds lang en Cor had dan ook een vast plaatsje voor in de Kameleon waar hij samen met Louw ging zitten.

Sietse startte de motor en de boot voer naar het meer en koerste dan in de richting van de Woudaap. Onderweg vertelden Hielke en Sietse wat er die morgen op de polderdijk was voorgevallen. Louw en Cor vonden het reuze grappig en Cor zei: „Ik wou dat ik het gezien had hoe Dijkstra rond de molen rende achtervolgd door een bok.”

„En toch geloof ik,” zei Louw, „als Dijkstra gewoon op de grond was gaan liggen, de bok hem met rust had gelaten. Paarden raken ook nooit mensen aan die op de grond liggen.”

„Maar een bok is geen paard,” zei Hielke.

„En een paard heeft geen horens,” zei Sietse, „ik weet wel dat ik liever in een boom zou klimmen dan op de grond te gaan liggen.”

De Woudaap was spoedig bereikt en Sietse drukte een paar maal op de knop van de hoorn en dan kwam Kees naar buiten. Hij liep moeilijk.

„Wat is dat nou?” vroeg Sietse, „vanmorgen liep jij als een kievit en nu strompel je als een oude man?”

„Ik ben helemaal stijf,” zei Kees, „al mijn spieren doen pijn. Ik heb té hard gelopen.”

„Dan moet je gaan zwemmen,” zei Cor, „dat maakt de spieren soepel.”

„Ik wil best even zwemmen,” zei Kees en omdat de anderen daar ook zin in hadden, liet Sietse de Kameleon verder varen en stuurde hij de boot naar de grote kampeertent van Herman en zijn vrienden.

„Gaan wij daar zwemmen?” vroeg Louw, „dat mag toch niet van burgemeester Geerlings van Kleiveen?”

„Wat heeft de burgemeester van Kleiveen hier te vertellen?” vroeg Cor verbaasd.

Zijn vrienden vertelden hem hoe zij het zoontje van de burgemeester heel armoedig hadden aangekleed om geld in te zamelen, want Wimpie had zijn beurs verloren.

„Maar toen kwamen zijn ouders in een knots van een slee,” zei Louw lachend, „en die waren reuze kwaad. Wimpie mocht zich niet inlaten met zulke jongens als wij. Je moet maar goed willen doen!”

Even voorbij de kampeertent stuurde Sietse de Kameleon naar de wal. Herman en zijn vrienden keken erg stroef.

„Hallo!” riep Hielke.

„Wij hebben geen hulp nodig!” zei Herman.

„Wij ook niet!” zei Sietse, „ik kan mij allang zelf uit- en aankleden.”

En om dat te bewijzen trok hij zijn kleren uit en dook in het water. De anderen volgden hem en het werd een heerlijke stoei- en zwempartij. Na enige tijd toen zij moe gezwommen waren, gingen zij zich weer aankleden. Langs de dijk naderde een prachtige luxe auto die bij de tent stopte. De heer en de mevrouw die eruit stapten waren de vader en moeder van een van de jongens.

„Is dat die burgemeester?” vroeg Cor.

„Wel nee,” zei Sietse, „ik ken die mijnheer niet!”

De mevrouw had een grote doos gebakjes meegenomen en daarvan kwam zij ook onze vrienden trakteren. De jongens smulden er lekker van en terwijl zij nu met hun allen bij de tent zaten vertelde Sietse het verhaal van de bok die Gerben

overboord had gestoten en die Kees zo hard had laten hollen dat Kees er nog helemaal stijf van was.

Om het verhaal kracht bij te zetten, ging Kees met moeite staan en liep heel stijf enige passen. Uit medelijden gaf de mevrouw hem toen het laatste gebakje.

„Wat een geluk dat je mond niet stijf is,” zei Sietse. Kees lachte en at met smaak, maar toen de jongens terugvoeren met de Kameleon, sprong Kees bij de Woudaap heel kwiek aan wal en liep normaal naar huis.

„Hé Kees,” riep Sietse, „jij vergeet je stijfheid. Hoe kun je zo plotseling weer goed lopen?”

„Dat komt door het zwemmen,” riep Kees, „toen was ik alweer helemaal fit. Maar voor dat gebakje deed ik maar net alsof ik nog stijf was, snap je?”

„Wat een schooier!” riep Sietse, „jij bent een grote komediant, Kees!”

En dan voeren zij lachend om die snode Kees verder.

„Toch had Kees dat gebakje wel verdiend,” zei Hielke, „hij heeft er hard genoeg voor moeten lopen!”

„En weten jullie wat ik zo grappig vind?” vroeg Cor, „dat er altijd wel iets gebeurt als ik met jullie in de Kameleon uit varen ga.”

„En ik dacht dat er in een stad altijd veel meer te beleven viel

dan in een dorpje,” zei Sietse.

„In een stad gebeuren meer ongelukken en zo,” zei Cor, „maar die dingen kun je beter maar niet beleven. Nee jongens geef mij de Kameleon maar, dan heb je plezier.” En heel tevreden over die eerste middag met de Klinkhamertjes, Louw en Kees, ging Cor die avond te bed. Iemand die toen nog niet te bed lag, was onze vriend Gerben. Hij ging nogal laat van de boerderij naar huis en fietste in het donker langs de polderdijk. Zijn oude bromfiets, waarvan hij beweerde dat die nog heel best was, had hij ondanks alle moeite niet op gang kunnen krijgen en dus moest hij nu op zijn gewone fiets naar huis. Gerben trapte de pedalen zo snel mogelijk rond want hoe harder hij ging, hoe meer licht de lantaarn gaf. Kwade tongen beweerden evenwel, dat Gerben in het donker altijd hard fietste omdat hij bang was. Dat wist Dijkstra ook en toen hij toevallig die avond Gerben zo snel zag naderen, kon hij de verleiding niet weerstaan om die grote held even te plagen.

Dijkstra stond tussen de molen en het schuurtje te wachten tot Gerben vlak bij hem was en tilde dan een lege emmer op en riep er luid in: „Boeoeoeoe!”

In die holle emmer klonk dat nogal angstaanjagend en Gerben keek dan ook verschrikt op zij. Maar dan zag hij

Dijkstra staan en riep:

„Wacht maar! Morgen laat ik de bok weer los!”

„Dan kom jij voor het gerecht!” riep Dijkstra hem na.

Gerben lachte luid want hij hoorde aan de stem van Dijkstra, dat onze molenaar zich kwaad maakte. Hij hoorde ook hoe Dijkstra de deur van de molen driftig achter zich dichtsloeg en dan fietste Gerben alleen in de stilte. Het suizen van het wielkje van de dynamo tegen de fietsband, het kwaken van kikkers en het zoemen van duizenden muggen boven het riet, was alles wat Gerben nu nog hoorde. Door zijn stuur af en toe een beetje heen en weer te halen liet hij de lichtbundel van zijn lantaarn ook in de beide bermen schijnen.

Want ja, daar kon best iemand op de loer liggen, nietwaar?

Nee, Gerben was echt geen held en hij schrok dan ook geweldig toen er plotseling onder aan de dijk iets schitterde in het licht van zijn lantaarn.

Wat was dat? Wat kon er zo glimmen tussen het gras?

Gerben remde en stapte af. Hij tilde het voorwiel van de grond en liet het zo snel mogelijk rond draaien door er een ferme ruk aan te geven. Daardoor begon de lantaarn weer te branden en kon Gerben de lichtstraal naar de onderkant van de berm richten. Maar wat hij daar zag deed hem wel even schrikken. Er lag een op zijn zij gekantelde auto waarvan nog

een wiel draaide. Drommels, maar dat was de auto van de dokter. En zag hij het goed? Zat de dokter er nog in? Gerben was nu meteen bereid om te helpen.

Hij legde zijn fiets tegen de kant van de dijk en liep naar de auto. De dokter was juist bezig door een raam te klimmen. Maar toen Gerben vlak bij hem was, zag hij dat het niet de dokter was, maar een onbekende.

„Goedenavond,” zei Gerben, „heeft u zich bezeerd?”

„Het valt nogal mee,” zei de man, toen hij naast de wagen stond, „goedenavond.”

Tot verwondering van Gerben holde de man tegen de dijk op, greep de fiets van Gerben en verdween er snel mee in de richting van de Woudaap.

Nee maar! Dat was het toppunt. Gerben kon zijn ogen nauwelijks geloven. Daar ging de man die hij wou helpen er notabene op zijn fiets vandoor en hevig verontwaardigd begon Gerben de dief te achtervolgen. Omdat hij hoopte dat Dijkstra nog niet te bed zou zijn, begon Gerben zo luid hij kon te roepen:

„Houdt de dief, Dijkstra! Pak hem, Dijkstra!” Maar doordat hij tevens zo hard moest lopen kon hij ten slotte niets anders meer roepen dan: „Dijkstra! Dijkstra!”

Zo naderde hij de Woudaap waarvan de deur openging en

Dijkstra naar buiten kwam. „Schreeuw niet zo ordinair!” zei Dijkstra kwaad, „het is al elf uur geweest. Ik heb geen zin meer in die rare grappen van jou. Wij gaan slapen, versta je dat?”

„Daar... daar...” hijgde Gerben, „gaat een dief... Met mijn fiets... Het is... geen... grap.”

Dijkstra keek in de door Gerben aangewezen richting en zag een lichtpuntje langs de polderdijk glijden dat snel uit het zicht verdween. Ook zag hij hoe Gerben zweette van het harde lopen en begreep nu dat dit geen grap kon zijn.

„Kom binnen. Drink wat. En vertel alles,” zei Dijkstra.

„Ik heb geen tijd,” zei Gerben, „ik moet de politie waarschuwen. Er ligt een auto onder aan de dijk en toen ik ging kijken, klom er een man door een van de ramen, pakte mijn fiets en ging ervandoor.”

„Dan was het een autodief,” zei Dijkstra.

„En een fietsendief,” zei Gerben.

„Het kan ook zijn dat die man sterke drank had gedronken,” zei Dijkstra, „en dat hij toen uit angst voor de politie, ervandoor is gegaan.”

„Hij was toch nuchter genoeg om nog goed te kunnen fietsen,” zei Gerben, „hij reed als een beroepsrenner. Het is een gewone dief en daarom is hij zo bang voor de politie.”

„Weet je wat,” zei Dijkstra, „ik haal een lantaarn en dan ga ik met je mee om die auto te bekijken.”

Kees die alles hoorde, kwam uit zijn bed en vroeg of hij ook mee mocht.

„Jij blijft hier bij moeder,” zei Dijkstra, „er kan nog best een slachtoffer in de auto zitten en dat kun jij beter maar niet zien.”

Gewapend met een petroleum lantaarn gingen Dijkstra en Gerben terug naar de plaats van het ongeluk. Toen Dijkstra bij het wrak kwam bleef Gerben achter hem op enige afstand. Je kon immers nooit weten of er nog een gemene schurk te voorschijn zou komen? Dijkstra liet de lantaarn over de auto schijnen.

„Hm,” zei hij, „die is behoorlijk toegetakeld. Je snapt niet dat de mensen nog heelhuids uit zo’n wrak komen.”

Dijkstra liet de lantaarn nu door een raam zakken en keek naar binnen.

„Die vent was vast alleen,” zei hij tegen Gerben, „want er is hier niemand meer.”

Nauwelijks had Dijkstra dat gezegd of vanaf de dijk richtte iemand een helle lichtstraal op hem en Gerben. Gerben schrok zo, dat hij meteen zijn beide handen omhoog stak. „Wat moet dat daar?” klonk nu de stem van veldwachter

Zwart.

„Bent u dat, Zwart?” riep Gerben nu heel verheugd, „wat een geluk, want mijn fiets is gestolen!”

„Door wie?” vroeg Zwart.

„Door de kerel die deze auto in de soep heeft gereden,” zei Gerben, „ik wilde hem helpen, maar hij greep mijn fiets en ging erop vandoor!”

„Drommels, hij was dus een autodief,” zei Zwart, „had hem maar gepakt! Welke kant is hij uitgegaan?”

„Naar de Woudaap,” zei Gerben. Zwart kwam vlug de auto bekijken en haalde uit één van de tassen aan de portieren enige papieren die hij bij zich stak. Dan noteerde hij het nummer van de auto en vroeg aan Gerben of hij ook het nummer van zijn gestolen fiets wist.

„Ikke niet,” zei Gerben, „maar dat weet Klinkhamer wel, want die heeft hem aan mij geleverd.”

„Hm,” zei Zwart, „dan ga ik nu meteen de politie in alle plaatsen bellen en is er nog een kleine kans dat de dader tegen de lamp loopt.”

„En ik ga naar bed!” zei Dijkstra, „al die herrie houdt een mens maar uit de slaap! Wel te rusten!”

„Wel te rusten,” zei Zwart en hij fietste snel terug naar het dorp. Gerben moest nu alleen in het donker langs de weg

lopen. Hij liep op een drafje want het was rondom zo stil, zo ijselijk stil. En Gerben was blij toen hij zonder verdere avonturen zijn huis bereikte.

De volgende morgen kwam Gerben al vroeg in de smederij. „Klinkhamer, kunt u mij vertellen wat het nummer van mijn fiets is?” vroeg hij.

„Moet jij dat zo vroeg op de dag al meteen weten?” vroeg Klinkhamer.

„Natuurlijk!” zei Gerben, „mijn fiets is gestolen en hoe eerder de politie het nummer weet, des te vlugger kunnen zij hem opsporen!”

„Maar er zit toch een goed slot op je fiets?” zei Klinkhamer, „hoe kon hij dan gestolen worden?”

„Heeft u dan nog niets gehoord van de autodieven?” vroeg Gerben, „er waren gisteravond laat drie kerels die met een gestolen auto van de polderdijk rolden en bijna in het meer terechtkwamen. Ik kwam er juist langs en wilde hen helpen, maar toen wilden zij mijn fiets grijpen. Ik heb een half uur met hen gevochten maar dat was natuurlijk voor mij niet vol te houden en ten slotte gingen zij ervandoor!”

„Met z'n drieën op jouw fiets?” vroeg Klinkhamer, „dan zal de politie hen wel gauw ingehaald hebben.”

„De politie?” riep Gerben, „die lag al te bed!”

„Het spijt mij, Gerben,” zei Klinkhamer, „maar dat verhaal zal ik maar met een korreltje zout nemen. Jij vocht dus met drie man en nergens heb jij een schrammetje. Dat is wel fantastisch. Maar enfin. Zeg jongens, geef mij het verkoop boek van het vorige jaar even!”

Hielke ging naar het kleine kantoortje in de hoek van de smederij en kwam terug met het gevraagde boek.

„Weet jij nog in welke maand jij de fiets gekocht hebt, Gerben?” vroeg Klinkhamer.

„In augustus,” zei Gerben. Klinkhamer sloeg het boek open en zocht op de verkooplijst van de maand augustus.

„Juist! Het klopt,” zei hij dan, „een rijwiel B. S. no. 1802 voor de heer G. Zonderland.”

„Prachtig!” zei Gerben en op een papiertje schreef hij B. S. 1802. Dat zou hij straks aan de politie geven.

„Zeg Gerben? Waar ligt die auto?” vroeg Sietse.

„Aan de polderdijk,” zei Gerben, „ga maar mee dan kunnen jullie het zelf zien!”

Hielke en Sietse liepen met Gerben naar de dijk en zagen de auto liggen, waarbij Zwart en enige heren iets stonden op te schrijven.

„Het is dus echt waar,” zei Sietse, „ik vond het zo’n wonderlijk verhaal dat ik het maar nauwelijks geloofde.”

„Jij gelooft nooit iets,” zei Gerben, „kijk, Zwart wenkt al naar mij. De heren willen mij zeker iets vragen, want ik ben de hoofdgetuige in dit drama!”

Gerben, gevolgd door de jongens, liep de dijk af tot onder in de berm waar de auto nog steeds op één zijde lag.

„Kijk heren,” zei Zwart en hij wees naar Gerben, „deze persoon was het eerst bij de wagen.” De heren, die rechercheurs waren, keken Gerben aan en dan zei de ene: „Ik snap niet, dat zo’n grote sterke kerel als u, die dief niet heeft gepakt.”

„Maar hoe kon ik weten dat het een dief was?” zei Gerben, „het stond niet op zijn voorhoofd!”

„Hoe heet u?” vroeg de andere rechercheur.

„Gerben Zonderland en het fietsnummer is B. S. 1802. Ik hoop dat jullie hem spoedig terugvinden, want ik kan niet zonder mijn fiets!”

„Was u niet verzekerd tegen diefstal?” vroeg de ene rechercheur.

„Wel nee,” zei Gerben, „hier wordt nooit iets gestolen, want wij hebben een beste veldwachter!”

„Ja, ja,” zei Zwart.

„Enfin,” zei de oudste van de beide rechercheurs, „vertelt u ons eens precies wat u beleefd heeft mijnheer Zonderland?”

En dan liefst zo uitgebreid mogelijk!”

„Ik kan niet breien,” zei Gerben, „maar toen ik gisteravond naar huis fietste...”

En dan vertelde Gerben nogmaals het hele verhaal waarbij het Hielke en Sietse opviel, dat het wel veel verschilde van wat Gerben in de smederij had verteld. Want in plaats van met drie mannen te vechten bleek er slechts één dief geweest te zijn die zomaar zonder slag of stoot er op de fiets van Gerben vandoor was gegaan. De rechercheurs werden van het verhaal niets wijzer want Gerben kon niet vertellen hoe groot de dief was, of ongeveer hoe oud, wat de kleur van zijn haar was en ook niet hoe hij gekleed was. De rechercheurs keken Gerben dan ook een beetje meewarig aan waarop Gerben zich verontschuldigde met erop te wijzen dat het hem totaal overrompeld had.

„Het zal wel ‚joyriding’ geweest zijn,” zeiden de rechercheurs en zij gingen met Zwart mee naar het gemeentehuis.

„Hoe kon jij in de smederij vertellen, dat jij met drie mannen gevochten had?” vroeg Sietse aan Gerben, „er was niets van waar, want jij hebt je op een lelijke manier bij de neus laten nemen, opschepper!”

„Ik vraag jou niets!” zei Gerben en hij liep kwaad verder, naar de boerderij. Hielke en Sietse gingen terug naar huis en

vertelden vader alles.

„Wat is ‚joyriding‘, vader?“ vroeg Hielke.

„Dat doen jongelui vaak, die stiekem voor hun plezier in andermans auto gaan rijden,” zei Klinkhamer, „maar in dit geval is de eigenaar dubbel gedupeerd, omdat de auto vernield is.”

„En Gerben is zijn fiets kwijt,” zei Sietse.

Maar ’s avonds stopte de vrachtauto van Wierda bij de smederij en bracht een fiets. De fiets van Gerben.

„Hij stond in de stad tegen mijn auto,” zei Wierda. „En deze envelop hing aan het stuur met een gulden erin.”

Klinkhamer nam de envelop en las:

— Smederij Klinkhamer —

Dat was alles!

„Daarmee is volgens mij wel bewezen,” zei Klinkhamer, „dat een kwajongen voor zijn plezier met de auto is gaan rijden.

Een echte dief had nooit weer iets van zich laten horen.”

Hielke en Sietse mochten de fiets meteen naar Gerben brengen, die natuurlijk dolblij was.

„Die is vlug terug,” zei hij glunderend, „hoe bestaat het!”

„Maar jij was ook de hoofdgetuige?“ zei Sietse.

„Hoepel op jij!” riep Gerben kwaad en lachend gingen de jongens naar huis.

HOOFDSTUK VII

Kom niet bij de bok

De verongelukte auto kon natuurlijk niet onder aan de dijk blijven liggen en op verzoek van Zwart kwam Gerben met de tractor om het wrak weg te halen. Onze vrienden waren natuurlijk ook van de partij en hielpen bij het overeind tillen van de auto. Toen het voertuig weer op zijn wielen stond werd er een lange kabel aan vastgebonden waaraan de tractor ging trekken. Iedereen hielp mee duwen en zo kwam de auto weer boven op de dijk. De kabel werd nu een stuk ingekort zodat de auto vlak achter de tractor reed en dan werd het wrak langzaam naar de smederij gebracht. Een uurtje later kwam daar ook de eigenaar van de auto vergezeld door twee heren van een verzekeringsmaatschappij. De beide heren, die veel verstand van auto's bleken te hebben, verklaarden dat de wagen niet meer dienst kon doen en dus moest de verzekering zoveel geld aan de eigenaar betalen, dat hij een nieuwe auto kon kopen. De eigenaar was best tevreden over deze afloop en toen de heren van de verzekeringsmaatschappij vertrokken waren, zei hij tegen Klinkhamer:

„Tja, wat moet ik nu met dit wrak?“

„Wel,” zei Klinkhamer, „ik ken een opkoper, hij heet Mulder en die zal hem graag willen hebben. Zegt u maar hoeveel u ervoor moet ontvangen, dan zal ik voor u vragen of Mulder dat betalen wil.”

„Daar komt Mulder, vader,” zei Sietse toen een vrachtauto naderde.

Mulder zag meteen dat er iets voor hem te koop was en hij stapte uit zijn auto en begon te onderhandelen met de mijnheer. Het resultaat was dat Mulder de auto kocht en de mijnheer terugging naar de stad. De jongens, die natuurlijk steeds vooraan stonden te kijken, zagen hoe Mulder met enige moeite de klep boven de motor opende.

„Wordt hij gesloopt, Mulder?“ vroeg Sietse.

„Slopen?“ zei Mulder, „dat kan altijd nog, maar ik ga eerst eens proberen of hij nog lopen wil.” Hij trok een paar kabels los en hield een ervan tegen een contact. Er knetterden een paar elektrische vonken en dan begon warempel de startmotor te draaien. Dat spelletje herhaalde Mulder een paar maal en dan sloeg de motor aan.

„Ha Klinkhamer!” riep Mulder glunderend, „dit is een reuze koopje! Ik heb tweehonderd gulden betaald maar binnenkort krijg ik er wel vijftienhonderd voor!”

„Maar die auto is niet meer betrouwbaar,” zei Klinkhamer.

„Och wel ja,” zei Mulder, „het lijkt allemaal erger dan het is.

De spatborden moeten natuurlijk vernieuwd worden en de overige deuken haal ik er wel weer uit! Dan een beetje bijspuiten en het is een wagentje om te zoenen!”

„Maar door die val vanaf de dijk kan er best ergens een breuk in een as of stuurstang zitten,” zei Klinkhamer, „en dan is het levensgevaarlijk!”

„Dat onderzoek ik nog wel,” zei Mulder, „ik beklop alles met een hamer en dan hoor ik aan het geluid of er ergens een breuk zit. Ik zal hem alvast naar Jan Willems rijden!”

En Mulder stapte in de gedeukte auto en reed weg.

Klinkhamer en de jongens zagen hem met een flinke snelheid over de polderdijk verdwijnen.

„Dus bij Jan Willems kun je goedkope auto’s kopen,” zei Sietse lachend.

„Het zal me daar wel een mooie knoeiboel worden,” zei Klinkhamer, „ik vind het een slechte manier van zaken doen!”

„Maar er valt wel wat mee te verdienen,” zei Cor, „want als je iets voor tweehonderd koopt en je verkoopt het voor vijftienhonderd, dan heb je zomaar dertienhonderd winst.”

„Dan verdien ik maar liever wat minder,” zei Klinkhamer en

hij ging weer aan het werk in de smederij. Direct daarop kwam ook Bab de Vries met zijn auto bij de smederij. Hij zag de vrachtwagen van Mulder staan en vroeg aan de jongens:

„Is Mulder hier?”

„Nee,” zei Sietse, „Mulder brengt een oude auto naar zijn opslagterrein!”

„Waar is dat terrein?” vroeg Bab.

„Als u langs de polderdijk rijdt tot de stenen brug en dan linksaf slaat, komt u er vanzelf,” zei Sietse.

„Daar wil ik weieens kijken,” zei Bab en hij reed naar de polderdijk. Een kwartiertje later kwam hij reeds terug. Mulder zat bij hem in de auto en stapte uit. Hij kwam zijn vrachtwagen halen waarmee hij terugging naar het terrein van Jan Willems.

„Ik wilde zaken doen met Mulder,” zei Bab tegen Klinkhamer, „want ik vind dat het beter is om samen te werken dan tegen elkaar te concurreren, maar de compagnon van Mulder, die mijnheer Willems, was erop tegen. Hij wilde zelfs niet met mij praten en ging in huis.”

„Willems staat bekend als een stugge man,” zei Klinkhamer, „Mulder daarentegen is veel vlotter.”

„Maar Mulder schijnt niets te zeggen te hebben,” zei Bab, „en over de auto vertelde Mulder mij, dat Willems het geld heeft en hij slechts knecht bij hem is.”

„Dat is wonderlijk,” zei Klinkhamer, „iedereen denkt dat Willems arm is. Hij ontvangt slechts een klein pensioentje en verkoopt af en toe iets van zijn huis.”

„Ik denk dat die Willems een gehaaid mannetje is,” zei Bab, „hij houdt zich maar arm. Misschien om belasting te ontduiken. Enfin, hij en Mulder zoeken het samen maar uit. Freek en ik redden het ook wel. Tot ziens Klinkhamer!”

Nauwelijks was Bab vertrokken of Gerben stapte voor de smederij van zijn fiets. Vanaf het dorp kwam Zwart, die eveneens bij de smederij van zijn fiets stapte.

„Het wordt hier vandaag wel druk, vader,” zei Sietse, „als de een weggaat komt er weer een ander.”

Zwart liep naar het rijwiel van Gerben en keek naar het nummer op het frame.

„Wat zie ik?” zei Zwart bars tegen Gerben, „hier staat B. S. 1802. Dit is dus jouw fiets. Was hij dan niet gestolen en deed jij een valse aangifte?”

„Wel nee!” riep Gerben, „deze fiets was echt gestolen!”

„Ik heb tot nu toe nog geen bericht gehad dat hij teruggevonden is,” zei Zwart.

„Wierda, de vrachtrijder, heeft hem teruggebracht,” zei Gerben, „de fiets stond in de stad tegen Wierda’s auto.”

„En dat vertel jij mij nu pas?” zei Zwart kwaad. Klinkhamer

begon er zich nu ook mee te bemoeien en gaf Zwart de envelop die aan de fiets was gebonden.

Er stond niets anders op dan ‚Smederij Klinkhamer’.

„Is dat alles?” vroeg Zwart.

„Voor mij is het meer dan genoeg,” zei Gerben.

„Als jij wat meer hersenen had,” zei Zwart, „had jij mij meteen deze envelop gebracht en verteld dat de fiets terug was. Want nu is de politie nog steeds onnodig aan het speuren. Geef dus in het vervolg meteen bericht, begrepen?”

„Ik zal het proberen te onthouden,” zei Gerben.

„Schrijf het anders maar op een papiertje,” zei Zwart spottend, „ik heb niet veel vertrouwen in dat geheugen van jou!”

„En ik heb niets aan een papiertje,” zei Gerben, „ik kan niet lezen want ik heb een zere teen!”

„Jij maakt overal een grapje van,” zei Zwart, „maar als jij de politie nodig hebt, schreeuw jij moord en brand!”

„Dat is niet waar,” zei Gerben, „bij brand roep ik nooit de politie want ik ben zelf bij de brandweer.”

„Als jij net zoveel moed had als praatjes,” zei Zwart, „zou jij het ver kunnen brengen, maar volgens Dijkstra was jij lang geen held!”

„Daar zal ik dan eens met Dijkstra over praten,” zei Gerben.

„Dan ga ik met je mee,” zei Zwart en ruziemakend fietsten zij samen weg.

„Die twee kunnen er wat van,” zei Klinkhamer lachend.

„En vader?” vroeg Hielke, „heeft Gerben weleens een proces-verbaal van Zwart gehad?”

„Wel nee,” zei Klinkhamer, „met al hun ruzie, zijn het toch dikke vrienden.”

En dan ging Klinkhamer weer aan het werk in de smederij en besloten de jongens om te gaan varen. Met z’n vieren, Louw, Cor, Hielke en Sietse voeren zij het meer op naar de Woudaap waar Kees ook aan boord kwam.

Terwijl zij verder voeren, zei Kees: „Die verongelukte auto is naar het erf van Jan Willems gebracht.”

„Dat weten wij al,” zei Hielke, „de auto wordt daar opgelapt en dan weer verkocht.”

„Weer verkocht?” zei Kees verbaasd, „ik dacht dat het oud ijzer was.”

„Voor oud ijzer krijg je veel minder geld/” zei Sietse.

„Hoeveel krijg je voor oud ijzer,” vroeg Kees.

„Dat hangt er van af wat voor soort ijzer het is,” zei Sietse,

„soms krijg je een stuiver voor een kilo of zeven cent, ik weet het niet zo precies,”

„Dus, voor honderd kilo krijg je misschien wel zeven

gulden?” zei Kees, „dat is niet gek want ik weet een paar honderd kilo oud ijzer te liggen.”

„Waar?” vroegen de anderen.

„Ergens tussen het riet,” zei Kees, „waar precies kan ik niet zeggen maar het is in de buurt van de stenen brug.”

„Wij gaan kijken,” zei Louw, „als het de moeite waard is, gaan wij het verkopen.”

Sietse stuurde de Kameleon naar de stenen brug en dan voeren onze vrienden langzaam langs de rietkraag. Allen tuurden tussen het riet, maar na een tijdje vroeg Hielke:

„Weet je het wel zeker, Kees, dat hier ergens oud ijzer ligt? Of heb je het gedroomd?”

„Wel nee!” zei Kees, „ik heb het echt niet gedroomd. Ik heb het...”

Boem, klonk het dof en de Kameleon lag met een schok stil.

„Wat was dat?” riep Cor verschrikt.

„Niets,” zei Sietse, „wij zijn alleen maar vastgelopen. Er ligt iets onder water waar de Kameleon bovenop is gevaren.

Komen jullie allemaal achterin dan zal ik de boot achteruit laten varen. Misschien komen wij dan weer los!”

Cor, Louw en Kees klommen over de motorkap en dan liet Sietse de motor op volle kracht achteruit draaien. De Kameleon dook van achteren zo diep in het water dat het

bijna over de rand liep. Even klonk er onder de boot een schurend geluid en dan was de Kameleon weer los. Sietse schakelde de versnelling nu op vooruit en stuurde de boot pardoos het riet in naar de wal. Doordat de jongens nog allemaal achterin stonden, schoof de steven van de Kameleon gemakkelijk op de lage wal en konden de schippers uitstappen. Kees liep vlug langs het riet en op dezelfde plaats waar even tevoren de Kameleon op iets was gestoten, ontdekte Kees het gezochte oud ijzer.

„Ja jongens, hier is het!” riep hij.

De anderen kwamen direct kijken en sloegen het riet terzijde. En dan zagen zij een oude ijzeren praam waarvan slechts een gedeelte boven water uitstak.

„Dat is een lekkere klomp ijzer,” zei Sietse, „hoe krijgen wij dat op de wal?”

„Maar van wie is dit wrak?” vroeg Hielke, „en mogen wij dit zomaar weghalen?” Daar wist niemand een antwoord op.

„Ik geloof wel,” zei Cor, „dat de tractor van Gerben dit wrak op de wal kan trekken.”

„Natuurlijk wel!” zei Kees, „dat gaat best! En als de praam dan op de wal ligt, halen wij Jan Willems erbij en die koopt hem wel!”

„Jan Willems?” zei Sietse, „die krijgt hem niet! Wij verkopen

het ijzer aan Bab de Vries!”

„Waarom niet aan Willems?” vroeg Kees.

„Omdat die man altijd onvriendelijk is,” zei Sietse.

„Maar als Jan Willems er meer voor geeft?” zei Kees.

„Waar maken jullie je zo druk om?” zei Hielke, „wij weten nog helemaal niet of wij dit wrak mogen hebben.”

„Ik weet wat,” zei Sietse, „wij gaan Gerben vragen van wie deze praam is. Want die kletskous weet altijd alles!”

Dat vonden zij allemaal goed en de Kameleon voer naar de boerderij van Jellema. De jongens gingen op het erf, waar ook de vrachtauto stond van de meelhandelaar. Jouke, de chauffeur, droeg een zak veevoer op zijn schouders de wagenloods binnen. Plotseling kreeg hij van achteren een stoot waardoor hij voorover viel. Het meel stoof uit de zak en in die meelwolk krabbelde de chauffeur scheldend overeind en greep het eerste het beste wat hem voor de handen kwam en begon er woest mee om zich heen te slaan. Toevallig had hij een punt van de meelzak te pakken en door het slaan werd de stofwolk nog groter.

„Ik zal je die streken voorgoed afleren, slome Gerben!” riep Jouke kwaad.

Maar doordat hij geen antwoord kreeg, hield Jouke op met slaan en deed een paar stappen naar voren zodat hij uit de

stofwolk kwam. En toen pas ontdekte hij wie hem een stoot had gegeven, want een grote bok, die op zijn achterpoten stond, kwam weer met dreigende horens op de chauffeur af. Maar Sietse, geholpen door Louw en Hielke, trokken aan de ketting waarmee de bok was vastgemaakt en zo wisten de jongens te voorkomen dat Jouke opnieuw een stoot kreeg. Gelukkig kwam nu ook Gerben erbij.

„Wat is er met jou, Jouke?” vroeg Gerben verbaasd, „speel jij voor sneeuwpop? Wat zie je wit? Al je kleren zitten vol met meel!”

„Wist ik het, dat jullie hier een razende bok hebben?” zei Jouke lang niet vriendelijk, „door dat wilde beest heb ik een hele zak meel verspeeld. Maar Jellema zal het moeten betalen!”

„Ons bokje is helemaal niet wild, hè Gerritje?” zei Gerben en hij ging naast de bok staan, die zich rustig liet strelen.

Jellema kwam bij de loods en toen hij al dat meel op de grond zag liggen en hoorde wat er gebeurd was, schudde hij zijn hoofd en zei:

„Als dat zo doorgaat wordt Gerrit mij te duur. Ik heb de fiets van Zwart moeten betalen en nu weer deze zak met meel. Op die manier wordt de bok een te dure kostganger.”

„Het komt allemaal wel goed Jellema,” zei Gerben,

„Gerrit vindt het fijn om zijn horens te gebruiken. Daarvoor heeft hij ze ten slotte ook gekregen. Maar ik zal hem die liefhebberij wel afleren. Ik weet er een goed middelkje tegen.”

„Dan hoop ik dat dat middelkje werkelijk zal helpen,” zei Jellema, „jij moet het maar meteen proberen.”

„Het komt in orde,” beloofde Gerben en dan hielp hij de chauffeur het meel van zijn kleren kloppen terwijl Jellema in de boerderij verdween. Toen Jouke weer enigszins toonbaar was geworden, hielp Gerben hem een nieuwe zak meel in de loods dragen, waarna de chauffeur in de auto stapte en vertrok. De jongens stonden nog heel nieuwsgierig te wachten op wat Gerben nu met de bok ging doen.

„Hoe ga jij Gerrit dat stoten afleren, Gerben?” vroeg Sietse.

„Wel,” zei Gerben, „wat ga jij doen als iemand je met een stok slaat?”

„Terugslaan!” zei Sietse.

„De stok afnemen!” zei Hielke.

„Juist Hielke,” zei Gerben, „je moet de vijand ontwapenen. En dat gaan wij nu ook met onze bokkenees doen. Ik zal even een groot mes halen!”

Gerben verdween in de boerderij en Cor vroeg een beetje ontsteld: „Hij gaat toch niet de horens eraf snijden?”

„Misschien wel,” zei Sietse, „dan heeft hij de bok ontwapend.

Gerben is tot alles in staat!”

„Maar je kunt dat arme dier toch niet zomaar die mooie horens ontnemen?” riep Cor verontwaardigd.

„Als jij een stoot met die mooie horens kreeg, zou jij wel anders praten,” zei Kees.

Gerben kwam terug met een groot mes bij zich.

„Ik vind het barbaars!” riep Cor kwaad, „ik wil het niet zien!”

En hij vluchtte weg naar de voorkant van de boerderij.

„Die stadsjongens zijn net meisjes,” zei Gerben spottend en hij nam de ketting en trok de bok mee achter de wagenloods.

De jongens volgden hem en waren vol spanning over wat er nu ging gebeuren. Achter de loods maakte Gerben de bok weer vast en liep dan naar een veldje waarop rode en witte kool groeide. Hiervan sneed hij met het mes twee van de kleinste kolen af. Hij liep ermee naar Gerrit die reeds reikhalzend naar de kolen keek. Gerben plukte er wat bladeren af die de bok met smaak opat. Zo bleven er van de kolen twee niet al te dikke ballen over en op iedere hoorn van Gerrit prikte Gerben er een. Met de twee kooltjes op zijn kop liep de bok verwonderd rond.

„Is dat alles?” vroeg Sietse, „ik dacht dat jij de horens eraf ging snijden.”

„De horens afsnijden?” riep Gerben verbaasd, „dat zou toch

meer dan gek zijn? Dan was onze mooie Gerrit voorgoed bedorven en zou hij nooit op een tentoonstelling een prijs kunnen winnen. Maar dit middelje zal hem dat stoten wel afleren want nu denkt hij dat zijn horens worden vastgehouden en daarom blijft hij nu rustig!”

Het is natuurlijk wel de vraag wat Gerben onder rustig verstond, want Gerrit was het nog lang niet. Hij liep in grote kringen rond en schudde telkens zijn kop om die kooltjes kwijt te raken.

Terwijl Gerben en de jongens er naar stonden te kijken, zag Cor veldwachter Zwart langs de polderdijk fietsen.

„Mijnheer Zwart! Mijnheer Zwart!” riep Cor, „komt u alstublieft even hier? Gerben gaat met een groot mes de horens van de bok zijn kop snijden! Die grote dierenbeul!!”

„Waar is hij?” vroeg Zwart.

„Achter de loods!” zei Cor, „maar ik ga niet mee!”

Zwart ging naar de loods en zag hoe Gerben en de jongens naar de potsierlijk uitgedoste bok stonden te kijken.

„Maar dat is niet zoals het hoort!” zei Zwart bars, „de dames en heren van de dierenbescherming nemen hier geen genoeg mee. Die kolen moeten eraf!!” Kordaat liep Zwart naar de bok die zich heel gewillig de kolen van de horens liet trekken.



Maar nauwelijks had Zwart dit gedaan en keerde hij zich om of Gerrit richtte zich op zijn achterpoten en gaf Zwart zo'n stoot van achteren dat onze veldwachter in een wip naast de

loods vluchtte. Daar stond hij zich pijnlijk op zijn rug te wrijven en riep kwaad:

„Hak dat ondieer zijn hele kop er maar af!”

„Dat mag niet van de dames en heren van de dierenbescherming!” zei Gerben lachend en de jongens lachten vrolijk mee.

Zwart vond er niet veel grappigs aan en hij ging weer weg. Cor, die voor de boerderij stond te wachten, vroeg hem:

„Was Gerben al bezig, mijnheer Zwart?”

„Natuurlijk,” zei Zwart, „wanneer is die niet bezig?”

„En deed dat het arme dier geen pijn?” vroeg Cor.

„Dat weet ik niet,” zei Zwart, „maar mij wel!” Wat een gek antwoord, dacht Cor en dan zag hij met verwondering hoe Zwart op zijn fiets ging zitten. Het leek wel alsof het zadel vol scherpe naalden zat. Gerben en de vrienden kwamen achter de loods vandaan en Louw riep lachend:

„Jij hebt wat gemist, Cor! Wij hebben gezien, hoe de bok Zwart op de horens nam!”

„Heeft de bok dan nog horens?” vroeg Cor.

„Natuurlijk!” zei Gerben, „een bok zonder horens, is geen bok! Dat is een geit!”

„En jij wist een middel om hem te ontwapenen!” zei Cor.

„Dat klopt,” zei Gerben, „het middel werkte goed, totdat

Zwart de kolen van de horens trok en toen zelf een kopstoot kreeg. En dat allemaal omdat de bok geen kolen op de horens mag dragen want het is verboden door de heren van de dierenbescherming!”

„Mooi,” zei Cor.

„Dat zeg jij niet als Gerrit jou een stoot geeft,” zei Gerben, „dan zeg je vast een heel ander woord!”

Toch gebeurden er verder geen ongelukjes meer met de bok, want boer Jellema loste alles heel eenvoudig op door een bordje op het erf te plaatsen, waar op stond: „Kom niet bij de bok! De gevolgen zijn voor uw eigen rekening!”

Deze waarschuwing hielp beter dan de kolen op de horens.

„Geen wonder,” zei Gerben, „Jellema weet meer dan ik, want hij is de baas en ik maar de knecht!”

HOOFDSTUK VIII

Kees heeft pech

„Zeg Gerben?” vroeg Kees, „van wie is die oude ijzeren praam die half onder water bij de polderdijk ligt?”

„Ligt daar een praam?” vroeg Gerben verwonderd, „daar weet ik niets van. Jullie zullen het aan Zwart moeten vragen. Die weet alles! Of wacht eens, het kan ook de gezonken hooipraam van Pasma zijn!”

„Maar natuurlijk, het is de praam van Pasma!” riepen Hielke en Sietse, „wij hebben Pasma en zijn knecht toen gered. Zij dreven toen op het hooi en de praam lag reeds op de bodem. Later is de praam weggesleept naar de polderdijk. Dus jongens, wij gaan Pasma vragen of wij die oude schuit mogen hebben.”

„Wat hebben jullie aan dat stuk roest?” vroeg Gerben. „Die praam kan toch nooit meer varen.”

„Wij willen hem verkopen voor oud ijzer,” zei Sietse, „misschien kan jij ons dan even helpen om de schuit op de wal te trekken?”

„Daar zal ik nog eens over nadenken,” zei Gerben, „vragen

jullie eerst maar of jullie de praam mogen hebben.” De jongens voeren meteen naar de boerderij van Pasma die voorbij de Mariahoeve stond. Met z’n allen gingen zij op het erf waar Pasma juist een paard voor de wagen spande. Sietse, die voorop liep, zei tegen de boer:

„Mijnheer Pasma?” Maar tegelijkertijd zei Kees ook:

„Mijnheer Pasma?”

„Wat wil jij?” zei Sietse nu boos tegen Kees, „vraag ik het of vraag jij het?”

„Ik, natuurlijk!” zei Kees, „want ik heb die praam gevonden!”

„Wat hoor ik?” vroeg Pasma, „hebben jullie een praam gevonden?”

„Ja! Hij ligt half onder water bij de stenen brug,” zei Kees.

„Dat is mij bekend,” zei Pasma, „die praam is van mij en ik zal hem binnenkort weghalen, want hij mag daar niet blijven liggen.”

„En gaat u er dan weer mee varen?” vroeg Sietse.

„Dat zal niet gaan,” zei Pasma, „trouwens ik heb al een nieuwe praam.”

„En als wij hem uit het meer halen, mogen wij hem dan houden?” vroeg Kees.

„Dat kunnen jullie niet,” zei Pasma, „dat karwei is veel te zwaar. Maar wat zouden jullie met dat wrak moeten

beginnen?”

„Verkopen, voor oud ijzer,” zei Kees.

„Aha, is dat de bedoeling,” zei Pasma en lachend om de gezichten die hem vol spanning aankeken, vervolgde hij, „wat mij betreft mogen jullie je gang gaan, maar ik neem er geen verantwoording voor als jullie er verboden dingen mee gaan doen!”

„Wij zullen niets verkeerd doen, Pasma en welbedankt!” riepen de jongens, waarna zij weer in de Kameleon gingen en terugvoeren naar de plaats van het wrak. Daar werd alles eens extra goed bekeken.

„Het beste zal zijn,” zei Sietse, „dat wij de dommekracht uit de smederij halen en een paar planken, een ketting en een paar rollen.”

„Wat ga je dan doen?” vroeg Cor.

„Wij draaien de praam van voren omhoog en duwen er dan planken onder met daarop een rol. Als dan aan de praam getrokken wordt rolt hij over de planken tegen de wal op.”

„Het is te proberen,” zei Hielke en dan voeren zij naar de smederij en zochten het benodigde materiaal bij elkaar.

„Wat gaat er gebeuren?” vroeg Klinkhamer, „waarheen gaan jullie met die dommekracht?”

„De oude praam van Pasma moet uit het meer gehaald

worden,” zei Sietse, „en wij mogen hem verkopen voor oud ijzer.”

„Zo’n zware praam krijgen jullie nooit op de wal,” zei Klinkhamer.

„Als Gerben de tractor ervoor zet, lukt het vast wel,” zei Sietse.

„Maar denk erom, dat jullie geen ongelukken krijgen,” zei Klinkhamer, „en zorg ervoor dat het gereedschap terugkomt!” „Jawel vader,” beloofde Hielke en nadat twee planken en een paar ronde ijzeren pijpen bij de drommekracht en een ketting in de Kameleon waren gelegd, voeren onze schippers terug naar de praam.

De planken werden zo ver mogelijk vanaf de wal onder de praam gestoken en dan zette Sietse de dommekracht onder de punt van de boeg en draaide de praam van voren twintig centimeter omhoog. Dan liet hij een ijzeren pijp over de planken onder de praam rollen, waarna hij de dommekracht liet zakken. Zo stond het wrak nu van voren op een rol.

Hielke, geholpen door Kees, ging nu de ketting voor aan de boeg bevestigen en daarna zou de tractor van Gerben kunnen trekken.

„Maar, als Gerben het nu eens niet wil doen?” zei Cor, „wat dan?”

„Dan halen wij een takel,” zei Sietse, „en proberen daarmee de praam te trekken.” Zij voeren weer naar de boerderij van Jellema en met enige spanning zochten zij Gerben weer op. Maar voor zij Gerben iets konden vragen, zei hij:

„Moet ik al komen helpen? Is het al zover?”

„Ja Gerben,” zei Sietse, „de praam staat van voren op een rol. Met een beetje geluk rolt hij zode dijk op.”

„Goed, ik wil het proberen,” zei Gerben en hij klom op de zware tractor en reed het erf af.

De jongens voeren terug in de Kameleon en het duurde niet lang of Gerben was er ook. Hij rolde achter de tractor een staaldraad af en maakte die vast aan de ketting van de praam.

„Het wordt een zware vracht, jongens,” zei Gerben, „ik heb er een hard hoofd in of het zal lukken. En gaan jullie allemaal goed ver uit de buurt, want als de staaldraad eenmaal knapt, kunnen er ongelukken gebeuren. Hij zwiept je zo doormidden!”

De jongens gingen op enige afstand staan en Gerben liet de tractor trekken. Hij deed dat heel voorzichtig en pas toen de kabel strak stond, gaf hij vol gas. De motor brulde en de tractor trok geweldig en jawel, heel langzaam kwam de praam een meter op de wal. Dan stopte Gerben.

„Zo gaat het niet vlot genoeg,” zei hij, „ik ga het anders doen!”

Hij sprong van de tractor en liep aan de andere kant de dijk af. Hij onderzocht de bodem door er op te stampen en zei: „De grond is hier lekker stevig en daarom zal ik de tractor aan deze kant naar beneden rijden. Op die manier helpt het hele gewicht van de machine ook mee aan de kabel trekken!” De jongens vonden dat niet gek bedacht en dat zeiden zij dan ook.

„Ja, ja,” zei Gerben glunderend, „ik ben geen kleine stommerd!” Hij stuurde de tractor dwars op de weg en maakte de trekkabel zo kort mogelijk. Dan liet hij de tractor met de voorwielen bij de dijk neerrollen waardoor de staaldraad weer strak kwam te staan. Nu gaf Gerben weer vol gas, waardoor de tractor aan de ene kant van de dijk naar beneden ging en de praam aan de andere kant omhoog kwam. Weldra lag de grootste helft op het droge, maar toen kon de tractor het plotseling niet meer trekken.

„Wat is er jongens?” riep Gerben, „houdt Neptunes de praam vast?”

„Stop maar, Gerben,” riep Sietse, „er steekt een paal van de beschoeiing door de bodem!”

Gerben kwam kijken.

„Het is maar goed,” zei hij, „dat wij gestopt zijn, want anders had ik ook die paal de grond uitgetrokken en was de

beschoeiing weggefallen en een stuk van de dijk in het meer gegleden. Het water was dan de polder binnengelopen en alle boerderijen waren weggespoeld. En dat allemaal voor een hoopje oud ijzer. Maar dan had het jullie geld gekost, in plaats van er iets aan te verdienen!”

Sietse die niet van praatjes hield, had intussen de dommekracht onder de zijkant van de praam gezet en draaide hem omhoog. De praam kantelde langzaam op de andere zijde, totdat de paal niet langer door de bodem stak.

„Zo is het wel genoeg,” zei Gerben, „ik ga weer trekken.” Hij liep terug naar de tractor toen er een prachtige luxe auto stopte voor de staaldraad die nog over de weg gespannen stond. De mijnheer drukte op de claxon.

„Kalm blijven, broer” riep Gerben, „ik kan de kabel niet losmaken zolang de tractor op de helling staat!”

„Broer?” riep de mijnheer verontwaardigd, „weet u wel tegen wie u spreekt?”

„Dat hoor ik straks wel,” zei Gerben, „ik heb nu geen tijd!” Hij klom weer op de tractor en gaf vol gas. De praam ging nu vlot omhoog en de tractor bijna te vlot naar beneden want als Gerben niet gauw op de rem had getrapt was hij nog in de sloot terechtgekomen. De staaldraad lag nu vlak op de weg waarop de mijnheer met de auto er vlug overheen reed.

„Wie was die mijnheer, jongens?” vroeg Gerben.

„De burgemeester van Kleiveen,” zei Hielke.

„Is het waar?” vroeg Gerben.

„Jazeker,” zei Sietse, „en hij was niet jouw broer!”

Gerben trok zijn schouders op en ging bij de praam kijken die nu helemaal op het droge lag. Door een gat in de bodem stroomde het laatste water weg. Plotseling sprong Kees in de praam en deed een snelle greep in de waterplas. Hij had een paling gezien die hij wou vangen, maar het gladde dier ontglipte hem en verdween door het gat. Wel sprong Kees nu vlug naast de praam, maar hij was te laat want de paling spoelde met het water terug in het meer.

„Dat was mis!” zei Kees spijtig.

„En als jij straks thuiskomt, is het ook mis,” zei Gerben, „kijk eens hoe vuil je bent. Jouw kleren zitten vol roest!” Kees schrok ervan en probeerde dan met een handvol gras, de roestvlekken weg te vegen. Maar hij maakte het erger in plaats van beter. „Je kunt het beter eerst laten drogen,” zei Sietse. Kees ging in de zon liggen en zijn vrienden hielpen Gerben bij het opwinden van de staaldraad. Daarna reed Gerben de tractor weer op de dijk en zei:

„Maar nu ga ik gauw naar huis, jongens! Het is al half één!”

„Dan moet ik ook weg wezen,” zei Louw.

Dat moesten de anderen ook en vlug werd het gereedschap in de Kameleon gelegd en voeren zij snel naar huis. Bij de Woudaap werd Kees aan wal gezet en zeven minuten later zaten Hielke en Sietse reeds thuis aan tafel achter een bord vol aardappels, groente en vlees,

„Wat zijn jullie laat?” zei Klinkhamer, „hadden jullie geen trek?”

„Ikke wel,” zei Hielke, „maar eerst moest de praam op de wal!”

„Is dat nu al klaar?” zei Klinkhamer verbaasd, „nou, jullie kunnen er wat van!”

Hetzelfde zei Dijkstra, toen hij direct na het eten bij Klinkhamer op bezoek kwam.

„Jullie kunnen er wat van!” riep hij kwaad tegen Hielke en Sietse, „kijk dit eens! Nog geen week oud en nu al totaal bedorven!” Hij toonde het overhemd van Kees dat van voren geheel en al bedekt werd door een roestvlek.

„O wat zonde,” zei moeder, „dat is niet meer schoon te krijgen!”

„Maar die twee daar, zijn nog wel schoon!” riep Dijkstra kwaad, „ik ken die grappen! Kees het smerige werk laten doen en zelf een beetje toekijken. Maar ik neem het niet! Jullie zullen dit overhemd met elkaar betalen!”

„Ik betaal geen cent!” riep Sietse, „ik deed het meeste werk en Kees stond toe te kijken. Dat die sufferd zo dom was om in die roestige praam te springen om een paling te grijpen, is niet mijn schuld!”

„Zo is het!” zei Hielke.

„Maar,” zei Dijkstra, „Kees vertelde dat hij onder de praam moest kruipen om een ketting vast te maken.”

„Wel nee,” zei Sietse, „ik heb de ketting voor aan de punt vastgemaakt. Onder de praam kun je niets bevestigen!”

„Dat is waar,” zei Dijkstra, „een praam is van onderen vlak. Maar dan heeft Kees dus weer gefantaseerd. Dat zal ik hem inpeperen! En prompt!”

Dijkstra vertrok weer snel naar de Woudaap waar hij Kees het bewijs leverde dat je een vuil overhemd niet schoon kunt praten.

Want hij gaf Kees prompt een pak slaag.

HOOFDSTUK IX

Bab dient een aanklacht in

De jongens moesten nu wachten totdat Bab de Vries weer in het dorp kwam. Het was ongeveer twee uur toen de auto van de oudijzer koopman naderde en Sietse op de weg ging staan om Bab te doen stoppen.

„Wat is er?” vroeg Bab door het portierraam, „hebben jullie iets bijzonders?”

„Wilt u een ijzeren praam kopen?” vroeg Sietse, „het is een oud wrak en ligt op de wal.”

„Dus is het oud ijzer?” zei Bab, „natuurlijk wil ik dat kopen. Waar ligt die praam? En wie is de eigenaar?”

„De praam ligt bij de stenen brug onder aan de polderdijk,” zei Sietse, „wij hebben hem gekregen van boer Pasma!”

„Mooi,” zei De Vries, „varen jullie dan maar naar die oude schuit, ik volg wel. Maar voor de zekerheid ga ik wel even aan Pasma vragen of hij het goedvindt!”

„Afgesproken!” zei Sietse en dan gingen de jongens in de Kameleon en voeren snel het meer op. In de verte zagen zij de auto van De Vries stoppen bij de boerderij van Pasma.

Maar nauwelijks waren onze vrienden weer bij de praam of daar stopte ook reeds de auto van De Vries met zijn helper Theo. De beide mannen bekeken de praam van alle kanten en dan vroeg Kees ongeduldig hoeveel geld zij konden krijgen.

„Zeven cent!” zei De Vries.

„Zeven cent voor een hele praam?” riep Kees verontwaardigd.

„Wel nee, slome,” zei Sietse, „De Vries bedoelt zeven cent per kilo!”

„Oei,” zei Cor glunderend, „als de praam dus duizend kilo weegt, krijgen wij zeventuizend centen! Dat is zeventig gulden!”

„Inderdaad!” zei De Vries, „en er is wel meer dan duizend kilo, schat ik. Maar alles wordt gewogen en dus zal wel blijken hoe zwaar de praam is.”

„Hoe kunt u zo’n praam wegen?” vroeg Louw.

„Wij laden hem op onze aanhangwagen,” zei De Vries, „en gaan ermee naar een weegbrug.”

Maar zo’n grote praam kan nooit op die aanhanger,” zei Cor.

„Natuurlijk niet,” zei De Vries lachend, „daarom gaan wij de praam eerst in stukken snijden.”

„Snijden?” vroeg Cor.

„Ja jô, met een snijbrander!” zei Sietse.

„Hoe laat is het?” zei De Vries en hij keek op zijn horloge.

Hielke keek er ook op en zei:

„Dat is een prachtig horloge!”

„Vind je?” zei De Vries, „wil je het hebben? Voor een rijksdaalder mag jij het vasthouden!”

„Zo’n mooi horloge voor één rijksdaalder?” riep Hielke verrast, maar dan begreep hij de grap. „Ja ja, ik mag het alleen maar vasthouden, maar krijgen doe ik het niet!”

„Goed opgemerkt,” zei De Vries, „jij laat je ook niets wijsmaken. Het is pas twee uur, wat zullen wij doen, Theo? De snijbrander halen en dan meteen beginnen?”

„Ik vind het best,” zei Theo en dan gingen de beide mannen weg om gereedschap te halen. De jongens bleven bij de praam in het gras zitten wachten.

„Hoe weten wij nu of wij wel alle kilo’s betaald krijgen?” vroeg Kees.

„Als jij het niet vertrouwt,” zei Sietse, „moet jij maar meegaan naar de weegbrug. Dan kun je zelf aflezen hoe zwaar alles weegt!”

„Maar moet ik dan helemaal mee naar de stad?” vroeg Kees.

„Dat is toch een mooi uitstapje,” zei Hielke.

„Laat Cor maar meegaan,” zei Kees, „hij woont in de stad.”

„Niks hoor!” zei Cor, „jij wilt weten hoeveel ijzer er precies is! Ik kijk niet op een paar kilo’s meer of minder!”

„En als de praam nu eens tweeduizend in plaats van duizend kilo weegt,” zei Kees, „hoe weten wij dat dan als het daarginder in de stad wordt gewogen en wij zitten hier.”

„Dan zal De Vries ons gerust wel tweeduizend kilo” betalen,” zei Sietse.

„Dat moet je dan maar geloven,” zei Kees.

„Zo de waard is, vertrouwt hij zijn gasten,” zei Louw.

„Toch had ik de praam liever aan Jan Willems verkocht,” zei Kees, „en anders vraag ik aan Pasma of hij ook weet hoe zwaar deze schuit is.”

De jongens zaten geruime tijd in het gras te wachten, maar eindelijk kwamen Bab en zijn helper toch terug. Uit de aanhangwagen werden twee langwerpige stalen gasflessen getild waaraan een dubbele slang werd verbonden naar de snijbrander.

Theo zette een donkere bril op en stak de brander aan. Met een knal ontstond er een lange steekvlam. Door aan een paar kraantjes te draaien, maakte Theo de vlam korter terwijl tevens de kleur veranderde in fel blauwwit, zodat je er niet in kon kijken. De vlam was nu zo heet dat je er ijzer mee kon smelten. En zo kon Theo de praam, langs de krijtstrepen die

Bab erop trok, slopen. Koeksnijden gaat natuurlijk vlugger en een praam is niet zo'n klein bootje, zodat er heel wat tijd nodig was, voordat de schuit gesloopt was. De brokstukken die loskwamen, werden door de jongens op de dijk gedragen en in de aanhangwagen geladen. Het was ongeveer vier uur toen de wagen vol was. Er kon niets meer bij want de veren bogen helemaal door. Bab vroeg de jongens of zij op de gasflessen wilden passen terwijl hij en Theo de auto gingen lossen.

„Mag Kees meerijden?” vroeg Sietse, „hij wil het wegen graag zien.”

„Natuurlijk mag hij mee,” zei Bab.

En hoewel Kees nu een beetje bloosde, stapte hij toch in de auto en reed mee naar de stad. Een uur later waren zij terug en nauwelijks was Kees uitgestapt of hij riep met glinsterende ogen:

„Jullie kunnen nooit raden hoeveel ijzer er op de wagen lag!”
„Dat hoef ik niet te raden,” zei Sietse, „want ik weet het allang. Er was ongeveer vijfhonderd kilo!”

„Hoe bestaat het?” riep Kees verbaasd, „het klopt! Hoe wist je dat?”

„Kom maar mee,” zei Sietse, „dan zal ik het je uitleggen!” En hij trok Kees mee naar de achterkant van de aanhangwagen en

wees naar een bordje waarop iets te lezen stond.

„Laadvermogen vijfhonderd kilogram”, las Kees.

„Gesnapt?” vroeg Sietse lachend, „er kon niet meer opgeladen worden en dat was het bewijs dat er ongeveer vijfhonderd kilo op zat. Dus ben jij voor niets meegegaan want wij wisten het al voor jij vertrok!”

Kees keek wel even op zijn neus maar dan moesten de jongens weer gaan helpen want Theo was al vlijtig weer aan het losbranden. Na een uurtje was de aanhangwagen weer vol. Maar intussen was het reeds zes uur geworden en moesten de jongens naar huis om te eten.

„Komt u nog terug, De Vries?” vroeg Hielke.

„Wat zullen wij doen, Theo?” vroeg Bab aan zijn helper.

„Afwerken, Bab,” zei Theo, „nog een uurtje branden en alles kan opgeladen worden!”

„Dan komen wij terug, jongens,” zei De Vries.

„Maar als wij nu gaan eten,” zei Sietse, „wie past er dan op de snijbrander?”

„Wij verstoppen de gasflessen tussen het riet,” zei Theo.

Toen dat gedaan was, reed de auto weg en voer de Kameleon naar huis om de jongens naar de boterham tafels te brengen. Maar om half zeven waren de vrienden allemaal weer present en voeren terug naar de resten van de praam. Een half uur

later kwamen Bab en Theo ook terug. De zon begon reeds snel te dalen en uit de sloten in de polder steeg een witte nevel op die zich als een deken over de velden spreidde. De nevel kwam ook langs de rand van het meer en over de polderdijk. Het was grappig om te zien hoe de jongens met hoofd en schouders boven de nevel uitstaken terwijl de rest bijna onzichtbaar bleef. En op de plaats waar Theo bezig was met de snijbrander zag je in de nevel een spookachtig licht. De kikkers in de sloten begonnen luid te kwaken. Bab noemde dat: het koor van de boerenachtegalen. Er was weer een groot stuk ijzer losgebrand en Theo vroeg of het wel in z'n geheel op de wagen kon.

„Dat zal wel gaan,” zei Bab.

„Maar het is bijna niet te tillen,” zei Theo.

„Laten wij het proberen,” zei Bab en met z'n allen droegen zij het zware stuk naar de auto en legden het op de aanhangwagen.

„Zo schiet het lekker op,” zei Bab en dan gingen zij weer naar de praam. Maar door het ingespannen tillen was een veter van Sietse zijn schoen stuk gesprongen en halverwege de helling van de dijk zat hij de stukken van de veter weer aan elkaar te knopen. En dan zag hij aan de andere kant een schim opduiken naast de auto van Bab. Wie was dat? En wat ging hij

doen? De onbekende zat nu naast het rechtersvoorwiel en het leek er veel op dat hij iets probeerde los te schroeven. Sietse keek heel verbaasd en kon zijn ogen nauwelijks geloven. Maar dan werd hij reuze verontwaardigd en kroop snel naar de auto. Onderweg vond hij een steen en wierp die naar de geheimzinnige onbekende. De steen raakte toevallig de hand van de bandiet die er meteen vandoor ging.

„Help! Help allemaal!” riep Sietse. „Er is een schurk de auto aan het vernielen! Grijp hem! Hij zit achter de dijk!”

Allen holden de dijk op en probeerden in de nevels de bandiet te vinden, maar er was geen spoor meer van hem te ontdekken.

„Jij hebt toch niet te lang in de lasvlam gekeken, hè?” vroeg Bab aan Sietse, „zodat je nu schimmen voor je ogen ziet?”

„Wel nee” zei Sietse, „ga maar onder de auto kijken bij het rechter voorwiel. Ik zag duidelijk een hand die een moer losdraaide. Ik heb er nog een dikke steen tegen gegoooid!”

Theo ging onder de auto kijken en riep dan: „Verdraaid nog aan toe! Het is nog waar ook! Er is een moer van de stuurstang weg en een andere moer zit ook los. Die schurk wou ons laten verongelukken! Dit moet de politie weten!”

„Ik zal het aangeven,” zei Bab, „maar wie kan dat gedaan hebben?”

„Misschien Mulder,” zei Sietse, „hij kan best jaloers zijn omdat hij het oude ijzer niet kon kopen!”

„Mulder?” zei Bab, „nee, dat kan ik niet geloven! Maar dat moet de politie maar uitzoeken!”

Theo vond onder de auto de weggenomen moer terug en met een sleutel ging hij alles weer stevig vastzetten. Daarna werden de resten van de praam opgeladen en konden zij allemaal naar huis gaan.

„En onze centen?” vroeg Kees.

„Die betaal ik morgen,” zei Bab, „dan weet ik precies hoeveel kilo’s er zijn, maar als jij om geld verlegen zit, wil ik je wel een voorschot geven?”

„Dat is helemaal niet nodig, De Vries,” zei Sietse, „Kees heeft helemaal geen verstand van de handel. U betaalt maar, wanneer u de weegbrief heeft.”

„Tot morgen dan, jongens,” zei De Vries en de auto vertrok, maar voordat zij teruggingen naar de stad, zochten Bab en Theo eerst veldwachter Zwart op om een aanklacht in te dienen tegen een onbekende die het stuur van de auto had willen onklaar maken.

De jongens voeren snel naar huis want het werd al schemerig en zonder lichten mocht de boot niet varen.

„Wat is een weegbrief?” vroeg Kees.

„Dat is een brief die door de baas van de weegbrug wordt ingevuld en waarop dan staat wat er precies gewogen is.” zei Hielke.

„Dan zal op onze weegbrief minstens twaalfhonderd kilo genoteerd staan,” zei Kees, „want twee volle aanhangwagens was duizend kilo en dan nog een halve wagen vol van ongeveer tweehonderd kilo maakt samen twaalfhonderd. Dat wordt een lief centje! Hoeveel is twaalfhonderd maal zeven cent?”

„Zeven maal twaalf is vierentachtig,” zei Louw, „daar moeten nog twee nullen achter en dat is dan vierentachtighonderd centen!”

„Dus vierentachtig gulden,” zei Cor, „wat gaan wij daar mee doen?”

„Verdelen, natuurlijk!” zei Kees, „ieder krijgt het vijfde deel!”

„Nietwaar! Het zesde deel!” zei Sietse.

„Dan kan jij niet tellen!” zei Kees, „Cor, jij en Hielke, en Louw en ik, dat zijn er vijf!!”

„En Gerben dan? Krijgt die niets?” vroeg Sietse.

„Die geven wij een rijksdaalder,” zei Kees, „dat is twee kwartjes de man!”

„Royaal ben jij ook nooit geweest, Kees!” zei Hielke, „maar ik stem ervoor dat Gerben het zesde deel krijgt. Wie is er op

tegen?”

Allemaal waren zij ervoor, behalve Kees.

„Het is toch te gek?” zei hij, „Gerben heeft maar een uurtje geholpen en wij zijn er de hele dag geweest!”

„Maar als Gerben niet geholpen had,” zei Cor, „lag de praam nu nog te water!”

„Wat weet jij daarvan?” zei Kees ruzieachtig, „jullie stadsjongens weten zo goed als niets van boten! En waarom moet jij meedelen? Die praam lag in ons dorp en niet in het jouwe!”

Zij hadden nu de Woudaap bereikt en Sietse stuurde de Kameleon naar de wal.

„Spring er maar gauw uit, Kees!” zei Sietse, „het wordt hoog tijd dat jij te bed gaat! Jij begint te zeuren!”

„Als jullie dan maar weten, dat ik de praam wist te liggen en daarom een groot deel moet hebben!” riep Kees terwijl hij aan wal ging en dreigend voegde hij eraan toe: „En anders zeg ik het tegen mijn vader!”

„Wel te rusten, Kees!” riepen zijn vrienden spottend, „slaap lekker ouwe zeursok!”

„Ik laat mij niet afzetten! Oplichters!” riep Kees hen na. Maar wat hij nog meer riep, verstonden de jongens niet, want Sietse liet de Kameleon op volle kracht naar huis varen.

„Zijn jullie daar eindelijk?” zei Klinkhamer toen Hielke en Sietse de kamer binnenkwamen, „dat werd tijd! Het is al negen uur!”

„Wij zijn wel laat,” zei Hielke, „maar de hele praam is al opgeruimd. En weet u hoeveel kilo ijzer er was? Twaalfhonderd! Daar krijgen wij vierentachtig gulden voor!” „Wat een geld?” riep moeder verbaasd, „en wat gaan jullie daarmee doen?”

„Dat weten wij nog niet,” zei Sietse, „maar Kees maakt er nu al ruzie om. Hij is bang dat hij te weinig krijgt!”

„Die Kees toch,” zei Klinkhamer lachend.

„Hij schold ons nu al uit voor oplichters,” zei Hielke, „en wij hebben nog geen cent ontvangen!”

„En Bab is naar de politie gegaan om een aanklacht in te dienen,” vertelde Sietse, „er was een schurk die stiekem de stuurstang van zijn auto probeerde los te schroeven.”

„Maar dat is toch niet waar?” riep Klinkhamer verontwaardigd.

„Ik zag duidelijk een hand onder de auto die de moeren losdraaide” zei Sietse, „ik wierp een steen en weg was de hand en wij konden niemand ontdekken. Die man was verdwenen in de nevel die boven de dijk hing. Theo heeft later de moeren weer vastgedraaid.”

„Wat vreselijk” zei moeder, „Bab had wel een groot ongeluk kunnen krijgen.”

„Het is gewoonweg een schurkenstreek,” zei Klinkhamer, „en het is voor Bab te hopen dat de dader gevonden wordt.”

Welnu, veldwachter Zwart was direct bereid om de dader op te sporen en nog geen kwartier na de thuiskomst van de jongens kwam hij bij Klinkhamer op bezoek.

„Goedenavond!” zei hij, „voordat de jongens naar bed gaan, wil ik hun graag even een paar vragen stellen. Jij ontdekte iemand bij de auto, nietwaar Sietse? Vertel eens alles?”

Sietse deed nogmaals het hele verhaal en Zwart noteerde alles in een boekje. Toen Zwart alles wist sloeg hij het boekje dicht en zei:

„Het is nu te laat en te donker om een spoor te kunnen ontdekken, maar morgenvroeg om acht uur moeten jullie mij naar de plaats van het misdrijf varen en precies de situatie aanwijzen zoals die was!”

Dat de jongens daar graag bij wilden helpen, behoeven wij nauwelijks meer te vertellen.

HOOFDSTUK X

Met Zwart eropuit

Hielke en Sietse stonden de volgende morgen reeds vroeg op. Zij maakten de Kameleon schoon en vulden de tank boordevol benzine. Want als je met de politie uit varen moet gaan, behoort alles goed in orde te zijn. De jongens vonden het wel jammer dat het af en toe een beetje regende, maar volgens Klinkhamer had de radio beter weer voorspeld. Tien minuten voor acht kwam Zwart reeds. Hij droeg een regenjas over zijn uniform en had nogal haast.

„Zijn jullie klaar, jongens?” vroeg Zwart, „dan meteen maar varen!”

En hij stapte in de Kameleon die weldra op volle snelheid over het meer voer. Sietse stuurde regelrecht naar de plaats waar de praam gesloopt was en legde daar aan. Zwart stapte uit en Hielke en Sietse ook.

„Vertel nu eens precies waar de auto stond,” zei Zwart. Hielke ging boven op de dijk staan op de plaats waar de vorige avond de auto was geladen.

„En waar stond jij, Sietse, toen jij die bandiet zag?” vroeg

Zwart.

Sietse ging halverwege de helling op een knie liggen en deed alsof hij een veter vastmaakte.

„Kijk,” zei Sietse, „en toen keek ik toevallig omhoog en zag onder de auto door aan de andere kant een man.”

„Van welke richting kwam die man?” vroeg Zwart.

„Vanaf de stenen brug,” zei Sietse. Zwart liep de helling op en keek dan vanaf de dijk onderzoekend rond. Vervolgens liep hij naar de brug en zocht naar een spoor van voetstappen, een rijwiel of een ander voertuig. Maar door de regen waren alle sporen uitgewist. Zwart stond na te denken en Hielke en Sietse bleven zwijgend wachten om hem niet te storen. En dan zei Zwart:

„Er is geen houvast te vinden! Wij gaan weer in de boot!”

„Kan een speurhond geen spoor vinden?” vroeg Hielke.

„Gisteravond had ik reeds een speurhond besteld,” zei Zwart, „maar vanmorgen heb ik gebeld dat het niet nodig was, want door de regen kan een speurhond ook niets uitrichten.”

Zij gingen weer in de Kameleon en Sietse, die zich van dit onderzoek heel wat meer had voorgesteld, vroeg teleurgesteld:

„Wij gaan dus terug?”

„Nee, nee,” zei Zwart, „wij gaan de poldervaart in!” Waarom

Zwart de poldervaart in wou varen, begrepen Hielke en Sietse niet en zij durfden het ook niet te vragen. Maar zij waren wel blij dat het onderzoek dus blijkbaar nog niet was afgelopen. En snel voer de Kameleon naar de brug en dan eronderdoor. „En nu langzaam varen!” zei Zwart, „en zo dicht mogelijk langs de linkerkant!”

Sietse schakelde de versnelling terug en liet de boot dan rakelings langs de rietkragen glijden. Zwart tuurde vol aandacht tussen het riet, totdat zij bij het huis van Jan Willems kwamen.

„Leg hier maar even aan,” zei Zwart. De Kameleon stopte en Hielke maakte de boot vast. Zwart ging aan wal en de jongens volgden hem. Zij liepen rond het woonhuis en dan langs de half afgebroken schuur. Achter de schuur waren Jan Willems en Mulder bezig met het repareren van de auto die van de polderdijk was gekanteld. Samen probeerden zij de deuken weg te kloppen en dat het een moeilijk werkje was, kon men zien aan Willems, want hij had zich erbij bezeerd en droeg nu een verband om zijn linkerhand.

„Wat krijgen wij nu?” vroeg Mulder verbaasd, toen hij Zwart en de jongens zag, „u is wel vroeg aan het bezoeken afleggen, mijnheer Zwart?!”

„Tja Mulder,” zei Zwart, „maar ik doe het toch echt niet voor

mijn plezier! Ik zoek iemand die gisteravond geprobeerd heeft de stuurstang van de wagen van Bab de Vries los te koppelen met de kennelijke bedoeling dat De Vries een ongeluk zou krijgen.”

„Nee toch?” riep Mulder verbaasd, „en hoe is het met Bab afgelopen?”

„Heel goed!” zei Zwart, „want een van deze jongens heeft de dader met een steen op de vlucht gejaagd. Hij wierp de steen tegen de hand die onder de auto een moer losdraaide. Wat is er met uw hand, mijnheer Willems?”

„Die vraag bevalt mij niet!” zei Willems kwaad, „u denkt toch niet dat mijn hand door die steen geraakt is?”

„Dat heb ik helemaal niet beweerd,” zei Zwart, „maar ik mag toch wel weten hoe u aan een gewonde hand komt? Als u weigert er een antwoord op te geven, zou u dat juist verdacht maken. En waarom zou u geen antwoord geven? In dit sloopwerk kan men zich toch gemakkelijk bezeren, nietwaar?”

„Natuurlijk!” zei Willems nors, „ik heb mij per ongeluk op de hand geslagen, dat is alles! Zeg Mulder, zal ik de motor nog eens starten!”

Willems ging achter het stuur zitten, maar Zwart die aan de andere kant van de auto stond, zei: „Laat u dat maar, Willems.

U gaat met mij mee naar het gemeentehuis. Ik wil wat meer van u weten!”

Het gezicht van Willems, dat nooit erg vriendelijk leek, stond nu volledig op storm en hij riep:

„Met die onzin wil ik niets te maken hebben. Ik ben niet getikt?!” En plotseling gaf hij de auto vol gas en reed hij het erf af. Met roekeloze vaart verdween hij de polder in.

„Naar de boot, jongens!” riep Zwart. Met z’n drieën holden zij naar de Kameleon en lieten Mulder sprakeloos van verbazing achter.

„Wij moeten direct naar de dichtsbijzijnde telefoon!” zei Zwart, „zo snel mogelijk!” Sietse gaf vol gas en de Kameleon voer zo hard hij kon verder de poldervaart in.

„Waar ga je heen?” riep Zwart.

„Naar boer Brandsma,” zei Sietse.

„Juist! Goed!” zei Zwart.

De boerderij was vlug bereikt en Zwart holde er naar binnen en riep: „Waar is de telefoon?” De dienstbode schrok zo, dat zij geen woord kon uitbrengen en daarom alleen maar met haar hand naar de kamer wees. Zwart belde daar meteen naar alle dorpen rond de polder en verzocht de politie, een gedeukte auto aan te houden en de bestuurder te arresteren. Dan kwam Zwart weer naar de Kameleon en zei:

„En nu als de weerlicht terug naar huis!”

Sietse had de Kameleon reeds gekeerd en zo konden zij meteen vertrekken. Eenmaal terug op het meer, ging de Kameleon zo hard dat het boegwater Zwart nat spatte.

„Het is maar goed dat ik een regenjas aan heb,” zei hij, „jullie boot stuift de druppels in mijn nek.”

„Als wij langzamer varen,” zei Hielke, „heeft u geen last!”

„Niks hoor!” zei Zwart, „doorgaan! Op volle kracht!”

De smederij werd in de kortst mogelijke tijd bereikt en Zwart stapte daar meteen op zijn fiets en reed snel naar het gemeentehuis.

In de smederij stond Gerben, en hij en Klinkhamer waren reuze nieuwsgierig of Zwart al iets ontdekt had.

„Misschien wel,” zei Hielke, „Zwart wilde Jan Willems meenemen naar het gemeentehuis, maar Willems ging er met de beschadigde auto vandoor!”

„Dat zegt allemaal nog niets,” zei Gerben, „ik was er misschien ook wel vandoor gegaan uit ergernis als Zwart mij van iets verdacht waar ik part noch deel aan had. Zwart is een hele beste man, maar hij kan soms oervervelend zijn. Hoe kon hij zomaar eisen dat Willems met hem mee moest gaan?”

„Ik geloof omdat Willems aan zijn linkerhand gewond was,”

zei Sietse.

„Dat is het toppunt!” riep Gerben, „omdat Willems zijn hand bezeerd heeft, wat bij sloopwerk zo vaak gebeurt, wil Zwart hem onder arrest stellen. Zwart denkt natuurlijk dat Sietse die hand met een steen heeft geraakt en verder zou dan alles heel mooi kloppen, want Willems had een hekel aan Bab omdat die een concurrent van hem is. Tjonge, wat heeft Zwart het weer mooi bedacht, maar er klopt natuurlijk niets van!”

„Toch geloof ik dat Zwart een gegronde reden had om Willems mee te willen nemen,” zei Klinkhamer, „Zwart weet gewoonlijk heel goed wat hij doet!”

„Hm,” zei Gerben, „ik geloof eerder dat Zwart maar wat in de ruimte gokt. Als het raak is, heeft hij geluk, maar het zal wel weer op niets uitdraaien!”

Kees kwam ook in de smederij.

„Is hij er al geweest?” vroeg hij, toen hij nauwelijks binnen was.

„Wie?” vroeg Hielke.

„Bab de Vries natuurlijk!” zei Kees.

„Heb jij dan weer een oude schuit gevonden?” vroeg Gerben.

„Wel nee,” zei Kees, „was het maar waar, maar dan verkocht ik hem aan Jan Willems, want die betaalt meteen en van die

De Vries moet je het maar afwachten!”

„Dan zou jij heel hard moeten lopen om nog zaken met Jan Willems te kunnen doen!” zei Sietse, „want hij is ervandoor met de oude auto. De politie zoekt hem!”

„Waarvoor?” vroeg Kees verbaasd.

„Misschien weet hij meer van de stuurstang van Babs auto,” zei Hielke.

„Wie? Willems?” riep Kees verbaasd, „maar dat is grote onzin! Hoe komt Zwart erbij?”

„Dat is de eerste verstandige opmerking die ik van jou hoor, Kees!” zei Gerben, „ik vraag het mij ook af, hoe Zwart daar bij komt!” Voor de smederij stopte nu een auto en Bab met Theo kwamen binnen.

„Hoeveel krijgen wij?” vroeg Kees meteen.

„Hier is de weegbrief!” zei Bab lachend, „reken het zelf maar uit! Maar ik betaal niet meer dan negentig gulden!”

De jongens bogen zich over de weegbrief en De Vries haalde zijn portefeuille te voorschijn en legde negen briefjes van tien gulden op de werkbank.

Op de weegbrief stond dat er totaal twaalfhonderd en zeventig kilo oud ijzer was gewogen en dat getal begonnen de jongens met zeven te vermenigvuldigen want voor iedere kilo kregen zij immers zeven cent. De uitkomst was achtentachtig gulden

en negentig cent. De Vries had negentig gulden neergeteld en dus zei Hielke:

„Dan krijgt u een gulden en een dubbeltje terug.”

„Wel nee,” zei De Vries, „dat geef ik jullie extra omdat jullie ons zo goed geholpen hebben. Wat zeg jij, Theo?”

„Net wat Bab zegt!” zei Theo, „jullie hebben flink geholpen.”

„Negentig gedeeld door zes is vijftien,” zei Sietse, „dan krijgt ieder vijftien gulden!”

„Maar ik moet dan twintig gulden hebben,” zei Kees, „want ik had de praam gevonden!”

„Maar wij kregen hem van boer Pasma,” zei Sietse, „omdat Hielke en ik het leven van Pasma gered hebben, toen de praam zonk!”

„Hm,” zei Kees, „jij weet het altijd beter!”

„Ik stel voor om het geld voor een goed doel te geven,” zei Hielke.

„Ik ook,” zei Cor, „dan hoeven wij er geen ruzie meer over te maken!” Sietse en Louw vonden het best.

„En wat doe jij, Gerben?” vroeg Sietse.

„Ik had wel een paar centen kunnen gebruiken om met de bok Gerrit naar de veetentoonstelling te gaan in de stad,” zei Gerben, „als Gerrit de eerste prijs wint, ontvang ik vijftientwintig gulden. Die geef ik dan ook voor het goede doel.

Maar dan wil ik wel graag weten wat dat goede doel is.”

„Ja, Sietse?” vroegen de anderen, „voor welk doel wil jij het geld geven?”

„Dat weet ik nog niet,” zei Sietse, „wij zullen wel iets bedenken. Maar Kees moet dus vijftien gulden hebben omdat hij niet meedoet? En Gerben wil graag geld voor de reiskosten naar de veetentoonstelling?”

„Als jullie mij met de bok naar de stad willen varen,” zei Gerben, „mogen jullie mijn deel houden!”

„Dat doen we, Gerben!” riep Hielke, „wij gaan heel graag met je mee!”

„Natuurlijk!” riepen alle jongens.

„Maar jij gaat niet mee, Kees!” zei Gerben, „of jij moet ook vijftien gulden geven!”

„Maar,” zei Kees huilerig, „ik moet nog een nieuw overhemd kopen! Dat heb ik vader beloofd!”

„Dan krijg jij vijf gulden,” zei Sietse, „en de rest is voor het goede doel!” Dat vond Kees best en zo bleef er een bedrag van vijfentachtig gulden over om weg te schenken.

Klinkhamer nam het op zich het geld te bewaren. Bab, die alles lachend had gevolgd, zei:

„Bij Klinkhamer zit het geld in veilige handen, want geen dief haalt het in zijn hoofd om bij zo’n sterke reus in te breken.

En ik vind het reuzefijn jongens, dat jullie het geld een goede bestemming willen geven. Daar ben ik echt blij om want het betekent dat er toch ook nog goede mensen zijn.”

„’t Is net wat Bab zegt,” zei Theo. En dan wilden Bab en zijn helper weer verder gaan, toen Zwart de werkplaats binnenkwam.

„Goedemorgen,” zei Zwart gewichtig, „het is goed dat ik u hier aantref, mijnheer De Vries, want ik heb nieuws voor u. De dader van de aanslag op uw auto is ingerekend. Hij wordt met de ziekenauto naar de stad gebracht.”

„Nee maar. Dat is gauw,” zei De Vries verbaasd, „wie was het?”

„Jan Willems, de baas van Mulder,” zei Zwart, „een uur geleden wilde ik hem meenemen voor een verhoor, maar hij ging ervandoor in de beschadigde auto. Ik waarschuwde alle omliggende politieposten maar de vluchteling werd niet gezien. Ik begreep er niets van totdat een boer uit de polder opbelde over een verongelukte auto.”

„En dat was de auto van Willems?” begreep De Vries.

„Inderdaad,” zei Zwart, „Willems was met grote snelheid in een sloot gereden en uit de wagen geslingerd. In bewusteloze toestand is hij weggebracht. De oorzaak van het ongeluk was een kapotte stuurstang!”

„Hoe bestaat het,” riep De Vries, „zoals hij mij probeerde te laten verongelukken, overkwam hem dus zelf!”

„Als men ook met zulke wrakke auto’s gaat rijden,” zei Klinkhamer, „kunnen ongelukken niet uitblijven! Het komt vaak voor dat er breuken in de assen of stangen zitten die onopgemerkt blijven. En dan gebeuren er dingen zoals Jan Willems nu heeft ondervonden.”

„Die Willems was een grote schurk,” zei Zwart, „hij had heel wat op zijn geweten, ook dat is nu pas bekend geworden.”

„Dat beweert u nu wel allemaal,” zei Gerben, „maar hoe kon u Willems zomaar gaan verdenken? Alleen omdat hij een verband om zijn hand droeg?”

„Ja broer,” zei Zwart, „dat had jou natuurlijk niets wijzer gemaakt, maar Willems droeg het verband om zijn linkerhand en beweerde dat hij er per ongeluk op geslagen had. Nu is Willems echter linkshandig, hij slaat de hamer dus met zijn linkerhand, dezelfde hand die verbonden was en dat heb ik nog nooit zien vertonen. Hoe slaat iemand zich met een hamer op de hand die de hamer juist vasthoudt?”

„Drommels,” zei Gerben, „en toen Willems begreep dat hij iets doms had gezegd, ging hij ervandoor?”

„U heeft het schrander bekeken, mijnheer Zwart,” zei Bab, „ik neem mijn petje voor u af. Maarre... kunt u ook vertellen

waarom Willems mij wou doen verongelukken?”

„Ik heb daarnet al gezegd,” zei Zwart, „dat Willems een schurk was en dat het pas vanmorgen is uitgekomen, dat hij de man was die indertijd het geld van uw vader had gestolen!”

„Nee toch?” zei Bab fluisterend, „die satan!” En dan riep hij opgewonden:

„Nu begrijp ik waarom hij mij zo bruusk behandelde toen Theo en ik een paar dagen geleden bij hem op bezoek kwamen.”

„Hij zag u liever niet dan wel,” zei Zwart, „en daarom deed hij die aanslag op uw auto of beter gezegd op uw leven. U moest verdwijnen, dat was de opzet!”

„Maar,” zei Gerben, „hoe was het mogelijk, dat die Willems zo lang ongestraft kon blijven?”

„Willems leefde heel eenzaam,” zei Zwart, „hij was beslist nooit spraakzaam. Toen het gestolen geld opdraakte, begon hij samen met Mulder een autosloperij. En was Bab hier niet teruggekomen dan had hij rustig verder geleefd van de autohandel. De komst van Bab echter maakte hem onrustig en zo kwam hij tot zijn daad!”

„Dus Bab,” zei Gerben, „dan heb jij zonder dat jij het wist, de diefstal opgehelderd!”

„Nee, nee,” zei Bab, „ik geef alle eer aan mijnheer Zwart.”

„Zo’n geweldige prestatie was het niet,” zei Zwart, „maar weten jullie wat het wel was?”

„Wat dan?” vroegen zij allemaal nieuwsgierig.

„Het was mij een waar genoegen die kerel te pakken,” zei Zwart en glimlachend verliet hij de smederij. Bab keek hem verwonderd na en zei: „Hij is wel een bijzondere man, vind ik.”

„Wat?” riep Gerben, „zo is er geen tweede! Een beter veldwachter vind je nergens!”

En allemaal knikten zij instemmend.

HOOFDSTUK XI

Kees doet vreemd, maar zijn plan is een succes

Nadat Bab en Theo waren vertrokken en Gerben naar de boerderij was gegaan, ging Sietse het geld in huis brengen en hij kwam terug met vijf gulden waarvoor Kees een nieuw overhemd kon gaan kopen.

„Mag ik jullie fiets even lenen?” vroeg Kees, „dan ben ik gauw terug.”

Natuurlijk mocht dat en Kees reed naar de manufacturenwinkel aan het Raadhuisplein. In de winkel vroeg hij om een overhemd voor niet te veel geld.

De winkelier had er een dat erg bont gekleurd was. liet leek net een dambord met rode, gele, witte, blauwe en groene blokken door elkaar. Door de opvallende kleuren had tot nu toe niemand het willen kopen. En daarom mocht Kees het hebben voor de halve prijs. Voor slechts één rijksdaalder. Drommels dacht Kees dan hou ik nog een rijksdaalder over voor snoep. En dat gaf bij hem de doorslag.

„Als het mij past,” zei Kees, „neem ik het!”

En zo voor de toonbank, trok Kees zijn oude overhemd uit

en het nieuwe aan.

„Het zit als gegoten, Kees,” zei de winkelier. Maar toen Kees in de spiegel keek, schrok hij van zichzelf. Tjonge, wat een bonte kleuren!

„Het is hele beste stof,” zei de winkelier, „het blijft jarenlang goed en is kleurecht.”

Wat die kleurechtheid betrof mocht het van Kees wel meteen verbleken, maar als de stof best was, waarom zou hij het dan niet kopen?

„Ik neem het,” zei Kees en hij betaalde een rijksdaalder. Zijn oude overhemd kreeg hij netjes verpakt in een papieren zak en Kees verliet de winkel om meteen naar de naastgelegen bakkerswinkel te gaan van Van der Zee. Mevrouw Van der Zee, die achter de toonbank stond, keek de jongen verwonderd aan.

„Jij bent toch Kees Dijkstra?” vroeg zij.

„Natuurlijk,” zei Kees, „wie zou ik anders zijn?”

„Ik dacht eerst dat jij een kampeerder was,” zei mevrouw Van der Zee, „en wat moet het zijn Kees?”

„Een ijSCO van twee kwartjes,” zei Kees, „en voor twee gulden gebakjes!”

Mevrouw Van der Zee vulde een glas met ijs en vruchten en Kees begon er heerlijk van te smullen.

Intussen werden vier grote gebakjes in een kartonnen doosje gepakt en Kees betaalde een rijksdaalder. Tot verbazing van mevrouw had Kees het koude ijs in een ommezien naar binnen gewerkt, waarna hij de gebaksdoos van de toonbank nam en snel de winkel verliet. Hij ging tussen de pastorie en de kerk door op een pad dat achter de huizen langs liep. Daar ging hij op een paaltje zitten met zijn rug tegen een tuinschutting geleund en opende de doos.



Oei! Wat een heerlijke zoetheid lag daar voor hem! Gulzig begon hij het ene gebakje na het andere op te eten. Kees smulde zalig hoewel het laatste gebakje wel iets minder lekker

smaakte dan het eerste. Ook leek zijn broek plotseling te klein te zijn, zo gespannen zat deze rond zijn volle maag. Maar nu moest hij gauw terug naar de smederij omdat zijn vrienden anders zouden vragen waar hij zo lang gebleven was. Kees holde naar het Raadhuisplein waar mevrouw Van der Zee hem zag naderen.

„Kees!” riep zij, „dit pakje heb jij vergeten!” Het was de papieren zak waarin het oude overhemd zat. Kees nam het in ontvangst en pakte dan vlug de fiets en reed snel naar de smederij.

Zijn vrienden keken hem vol verbazing aan.

„Wat moet dat?” vroeg Sietse.

„Wat?” vroeg Kees.

„Dat overhemd!” zei Sietse, „heb jij dat gekocht?”

„Dacht jij dan dat ik het cadeau gekregen heb?” vroeg Kees.

„Ik zou het niet eens cadeau willen hebben,” zei Sietse.

„Ik vind het wel grappig” zei Hielke lachend.

„Ik ook,” zei Cor en dan stonden alle vrienden lachend naar Kees te kijken.

„Jullie zijn goed vervelend,” zei Kees kwaad.

„Wat heb jij lang werk gehad voor zo’n mal overhemd,” zei Sietse, „of zocht je een nog kleuriger?”

„Wel nee, ik moest wachten op andere klanten,” fantaseerde

Kees.

„Koekklanten?“ vroeg Louw lachend, „de kruimels zitten nog om je mond!”

Kees streek vlug zijn hand over zijn mond.

„Wat kost dit overhemd?“ vroeg Sietse en hij greep Kees bij de kraag waaraan nog een prijsje bungelde.

„Hé,” zei Sietse, „het kostte vijf en een halve gulden. Dus jij had nog geld te weinig?”

„Ik kreeg het voor minder,” zei Kees, „daarom hoefde ik niets bij te betalen!”

„Je moet maar boffen,” zei Cor.

„Wat je boffen noemt,” zei Sietse, „hij is net een harlekijn! Maar wat zullen wij gaan doen?”

„Varen natuurlijk,” zei Cor.

Dat vonden zij allemaal best en dus voer het hele stel weer in de Kameleon het meer op. Sietse liet de boot niet snel varen zodat de Kameleon gezellig met de golven meedeinde. Dat op en neer gaan vonden zij allemaal leuk, behalve Kees. Hij begon het met zijn overladen maag aan de stok te krijgen. Zienderogen werd hij bleker totdat Hielke vroeg: „Ben jij ziek, Kees?”

„Ik voel mij niet erg lekker,” zei Kees, „breng mij maar naar huis!”

Sietse liet de Kameleon meteen in de richting van de Woudaap varen en schakelde de grootste versnelling in. Zo werd de Woudaap in de kortst mogelijke tijd bereikt. Daar stond Dijkstra heel verbaasd te kijken, toen Kees met knikkende knieën uit de boot stapte.

„Wat stelt dat voor?” vroeg Dijkstra lang niet vriendelijk, „jij lijkt wel een vogelverschrikker! En wat zie je bleek? Heb jij weer te veel gesnoept? De bakker vertelde dat jij vier grote gebakjes kocht. Heb jij die misschien helemaal alleen opgegeten?”

„Boeoeoe... gebakjes... ba!” kreunde Kees en dan liep hij naar de waterkant en moest overgeven.

„Lelijke papegaai die je bent!” riep Dijkstra kwaad, „ben je weer te schrokkerig geweest? Word jij dan nooit wijzer? Vooruit! Prompt naar binnen! Dan kan moeder dat mooie overhemd ook bewonderen. O, o, wat kan een mens zichzelf toch lelijk maken, maar voor straf zal jij dat overhemd alle dagen dragen. Dat verzeker ik je!!”

Kees verdween in de molen en zijn vrienden voeren verder het meer rond. Zij begrepen niet hoe Kees zoveel gebakjes kon kopen, totdat Sietse zei: „Hij heeft dat rare overhemd misschien wel voor de halve prijs gekregen, want wie wil er anders zo'n lor kopen?”

En zo waren de jongens er toch achter gekomen, hoe Kees gehandeld had. Thuis vertelden Hielke en Sietse dat Kees de papegaaienziekte had, maar zij moesten wel aan hun ouders uitleggen wat dat precies was. Toen Klinkhamer hoorde hoe Kees met opzet een goedkoop overhemd nam om de rest van het geld te kunnen versnoepen, zei hij lachend:

„Net wat voor Kees! Hij is altijd al een vreemde vogel geweest!”

Die middag ging Kees niet met zijn vrienden mee uit varen. Maar de volgende dag was hij weer present in zijn mooie overhemd. Hij was nu reuze opgewekt en zei:

„Jongens, ik heb een prachtig voorstel! Gisteren las ik in de krant over een tehuis van spastische kinderen in de stad. Zullen wij daar het geld aan geven? Hier is de krant! Lees het zelf maar!”

De jongens lezen over een tehuis waar gebrekkige kinderen werden opgevoed. Daarbij werden allerlei hulpmiddelen gebruikt, maar sommige apparaten waren vrij duur. Daardoor had het tehuis dan ook vaak gebrek aan geld en was iedere hulp, hoe gering ook, heel welkom.

„Heb jij dit gistermiddag gelezen, toen jij ziek was?” vroeg Sietse.

„Ja,” zei Kees.

„Dan zijn die gebakjes toch ergens goed voor geweest,” zei Sietse, „want ik vind dit een prachtplan!” En dat vonden zij allemaal.

Als Gerben er ook mee instemde kon het tehuis rekenen op een gift van vijftientachtig gulden. Welnu, Gerben vond het schitterend.

„Woensdag gaan wij met z’n allen naar de stad,” zei hij, „wij gaan dan eerst naar de veetentoonstelling en brengen daarna het geld naar het tehuis. Ik hoop dat Gerrit, onze reuzebok, een prijs wint, dan geven wij dat geld ook aan het tehuis. Maar dan moeten jullie morgen naar boer Zijlstra varen om de kleine praam te halen. Ik mag hem lenen om Gerrit te vervoeren.”

„Hoera!” riep Hielke, „woensdag – pretdag!” En allemaal riepen zij dat mee, want als je met Gerben op stap ging, verveelde je je nooit.

De volgende morgen gingen de jongens de praam uit de polder halen. Boer Zijlstra zei:

„Jullie moeten hem zelf maar schoonspoelen, want ik heb er nog geen tijd voor gehad.”

De praam was gebruikt om modder te vervoeren en dus gingen de jongens bij de boerderij van Jellema duchtig aan het boenen. Gerben kwam af en toe even kijken of het wel

goed gedaan werd. Toen de praam helemaal schoon was, werd in het voorste deel een laag stro gelegd. Dat was voor Gerrit om erop te liggen. Hij mocht niet te vermoeid worden van de tocht want dan maakte hij op de tentoonstelling een minder gunstige indruk.

Omdat Gerben niet te laat op de tentoonstelling wilde komen en de reis naar de stad tamelijk ver was, kwamen de jongens de volgende morgen reeds om zes uur bij de boerderij van Jellema. Sietse had een envelop met het geld bij zich, die hij aan Gerben gaf om te bewaren. Gerben had tevoren de bok extra schoon geborsteld en met zijn sierlijke horens en de netjes gekamde sik stond Gerrit nu voor in de praam aan een dunne ketting. Dan werd de praam van de wal geduwd en de Kameleon voer ermee weg. De motor draaide weldra op volle toeren en beide boten gingen nu heel snel.

„Het is duidelijk merkbaar hoe licht deze kleine praam vaart,” zei Gerben, „als wij zo doorgaan zijn wij ruimschoots op tijd in de stad!”

Het meer was weldra overgestoken en de tocht ging verder door het grote kanaal. Er werd een dorp gepasseerd waar nog bijna niemand op straat was, zodat slechts weinigen zagen hoe parmantig de bok Gerrit voor in de praam stond. De zon kwam nu snel hoger en de stemming aan boord steeg mee. Er

werd gelachen toen Kees in de praam te dicht bij Gerrit kwam, die hem meteen wou aanvallen vanwege het bontgekleurde overhemd. Kees vond het toen verstandiger om in de Kameleon te blijven waar hij al spoedig van de meegebrachte boterhammen ging eten.

„Ik wou dat Gerrit rustig in het stro ging liggen,” zei Gerben, „anders is hij op de tentoonstelling vermoeid.”

„Zou hij dan geen prijs winnen?” vroeg Louw.

„Ik hoop van wel,” zei Gerben, „niet, omdat ik graag een beker wil winnen, maar het gaat in hoofdzaak om de vijftientwintig gulden. En die geef ik graag voor die invalide kinderen.”

De boten naderden nu een punt waar de vaart zich in tweeën splitste. Sietse wilde het rechtse kanaal binnenvaren, maar Gerben riep:

„Wat ga je nu doen, stuurman? Wij moeten naar links, want anders ga je terug naar ons dorp. Zo zou je in een cirkel gaan varen en was het net zulk onbegonnen werk als het graafwerk van Numan!”

„Wat was er dan met dat graafwerk van Numan?” vroeg Louw nieuwsgierig.

„Wel,” zei Gerben, „vroeger woonde Jan Numan in een huisje aan de rand van de polder. Dat huisje ging hijzelf van

binnen en van buiten opknappen en toen het klaar was lag er op zijn erf een hoop afval. „Wat moet ik daarmee” vroeg Numan aan zijn buurman. „Graaf een gat en gooi het daarin” zei de buurman. Dat was geen gek idee en Numan groef een gat waar het afval precies in kon en strooide er modder overheen. Maar toen hield hij een berg modder over. Weet je wat, dacht Numan, ik graaf nog een gat en werp daar die modder in. Maar, zoals jullie reeds begrepen hebben, bleef er toch weer modder over en moest Numan daarvoor weer een nieuw gat graven en zo ging het door totdat hij te oud werd om te kunnen graven, anders was hij nu nog bezig!” De jongens lachten. Gerben kon altijd gezellig vertellen en dan vloog de tijd om. Intussen ging de reis steeds verder en Gerrit de bok kreeg er genoeg van om te staan en ging in het stro liggen.

„Goed zo! Rust maar lekker uit, Gerrit!” zei Gerben. De bok keek hem aan en het leek net alsof hij spottend lachte. Gerben moest nu niet denken dat onze bok ging rusten om straks zo fit mogelijk voor den dag te kunnen komen. O nee! Met de plannen van Gerben hield Gerrit geen rekening en hij begon vlijtig van het stro te eten. „Wel verdraaid!” riep Gerben, „laat dat! Straks heb jij je zo volgegeten dat je te dik bent om te kunnen lopen! Doe niet zo schrokkerig. Jij lijkt

wel een broer van Kees!”

Kees, die net de laatste hap van zijn boterhammen in de mond stak, keek zo verontwaardigd naar Gerben, dat allemaal het uitproestten van het lachen.

„Heb jij je brood al op?” vroeg Louw.

„Natuurlijk,” zei Kees, „ik heb het niet meegenomen om het te bewaren.”

Na zo’n uur varen krijg je wel trek en op voorstel van Gerben gingen zij nu allemaal wat eten. En intussen duwde de Kameleon de praam met onverminderde snelheid verder en verder totdat de stad in zicht kwam.

Een half uur later voeren onze schippers door de stadsgrachten en legden aan bij de grote markthallen. Het kostte enige moeite om de bok op de wal te krijgen want mijnheer wilde niet opstaan. Gerben greep hem bij zijn horens, waarop Gerrit plotseling een sprong naar de wal deed en ervandoor probeerde te gaan, maar Sietse greep de ketting en Gerben kwam meteen te hulp.

„Tjonge Gerrit” zei Gerben, „jij hebt dus streken? Heb jij de bokkenpruik op? Wij zullen jou extra in de gaten houden, jongetje!”

Geholpen door de jongens begon Gerben het stro dat in de haren van de bok hing, te verwijderen.

Toen Gerrit weer helemaal schoon was, werd hij naar de ingang van de markthallen gebracht. Daar stond een veearts in een witte jas, die in de bek van onze bok moest kijken.

„Waarvoor doet hij dat?” vroeg Cor.

„Om te zien of hij een vals gebit heeft,” zei Sietse.

„Wel nee,” zei Kees lachend, „dat is om te kijken of Gerrit misschien mond- en klauwzeer heeft, want dat is besmettelijk!”

Gerrit was kerngezond en Gerben met zijn helpers mocht de hal binnengaan. In de enorm grote ruimte was het een geroezemoes van bezoekers vermengd met het loeien van de koeien, het blaten van schapen, het mekkeren van geiten en het knorren van varkens. Alle dieren zagen er best verzorgd uit en de jongens vonden het fijn om ernaar te kijken. Er waren stieren die reuze groot en dik waren en daarbij dreigend keken, maar die je best over de kop kon aaien. Een mijnheer wees Gerben de weg naar een hoek van de hal. Achter een tafel zaten daar vijf heren die keurmeesters genoemd werden. In een kring rond de tafel stonden nog ruim twintig eigenaren met hun bokken. Maar zo groot als Gerrit was er geen één. Zelfs de keurmeesters keken verbaasd.

„Is dat een lama?” vroeg een van hen aan Gerben.

„Een drama?“ vroeg Gerben verbaasd, „wel nee! Deze bok is zo normaal en gezond als de beste!“

De heren lachten en kwamen Gerrit nu van dichtbij bekijken. Zij trokken aan zijn haar, keken in zijn bek en in zijn ogen en Gerrit liet alles rustig toe.

„Hij lijkt een beetje sloom,“ zei een van de heren.

„Wel nee,“ zei Gerben en hij liet de ketting een beetje vieren. Meteen stond Gerrit op zijn achterpoten en kwam dreigend op de keurmeesters af.

„Houd hem vast!“ riepen de heren, maar dat deed Gerben natuurlijk wel.

„Als jullie dan maar weten, dat Gerrit om den drommel niet sloom is,“ zei Gerben.

Vervolgens moest Gerben een paar maal met de bok heen en weer lopen, waarna de heren weer achter de tafel gingen zitten. Er kwamen nog meer bokken die gekeurd moesten worden en de jongens stonden er steeds vol aandacht bij te kijken. Op andere plaatsen in het gebouw werden de overige dieren gekeurd. Intussen was het twaalf uur geworden en werd er een pauze gehouden.

Gerben gaf Hielke geld om zakjes patat te kopen. Louw ging mee naar de kraam die naast het gebouw stond. Met voor allemaal een portie kwamen Hielke en Louw terug. Zo kregen

zij dan weliswaar geen groot middagmaal, maar als er zoveel te zien en te beleven is, wie maalt er dan om eten? De pauze duurde ruim een uur en dan werden de keuringen voortgezet, totdat alle juryleden klaar waren met hun beoordelingen en de prijswinnaars bekend werden gemaakt. Tot grote vreugde van de jongens en Gerben kreeg Gerrit ook een eerste prijs bestaande uit een fraaie beker, een medaille en vijftwintig gulden. De medaille werd met een kleurig lint om de nek van Gerrit gehangen en het was moeilijk te zeggen wie er trotser keek, Gerben of de bok. Een muziekkorps en een drumband kwamen de feestvreugde verhogen, maar de jongelui van de drumband kwamen zo dicht langs Gerrit en sloegen zo luid op de trommels, dat Gerben de grootste moeite had om de bok in bedwang te houden.

„Hoepel op met dat lawaai!” riep Gerben kwaad, maar de jongelui lachten.

En dan was het tijd voor de optocht waarin alle deelnemers langs het publiek moesten lopen. Van iedere groep liepen de prijswinnaars vooraan. Gerrit stapte al net zo fier als Gerben en zij kregen veel applaus, maar bij de tribune waar de commissaris der Koningin zat te kijken, zag onze bok de kans schoon om onverwachts zijn horens door de grote trom van

de drumband te boren. Een luid gelach klonk op, maar de eigenaar van de trommel riep kwaad, dat Gerben met opzet de bok even had losgelaten.

„Dat is een gemene leugen!” riep Gerben ook al kwaad, maar dan kwamen enige juryleden tussenbeide en beloofden dat de schade vergoed zou worden, waarna de optocht verder ging en zo kwamen Gerben en de jongens weer op straat waar de optocht ontbonden werd. Het was precies drie uur.

„Het is later dan ik dacht,” zei Gerben, „wij moeten opschieten!”

Aan een voorbijganger werd de weg gevraagd naar het tehuis voor spastische kinderen.

„Deze straat uit, links om, dan rechts en u ziet het voor u,” zei de mijnheer, „maar ik breng u wel even! Bent u Gerben Zonderland en zijn dat de schippers van de Kameleon?”

„Het klopt,” zei Gerben, „hoe weet u dat?”

„In ons beroep moeten wij alles weten,” zei de mijnheer lachend, „uw bok heeft glansrijk gewonnen, hè? Het is ook een reuze fraai dier! Gaat u voor de kinderen een voorstelling geven?”

„Wel nee,” zei Gerben, „dit is geen gedresseerde bok.”

„Toch lijkt het mij een schrander dier,” zei de mijnheer en dan hield hij stil voor een wit gebouw en trok aan de bel. Een

jongedame in verpleegsterskostuum deed open.

„Zuster,” zei Gerben, „wij komen een kleinigheid aanbieden voor het tehuis om...”

„Komt u verder,” zei de verpleegster vriendelijk.

Achter de deur was een binnenplaats met spelende kinderen en Gerben met de bok en de jongens die de zuster volgden werden meteen omringd door de kinderen.

„Ik zal even de directrice waarschuwen,” zei de verpleegster en zij verdween in het hoofdgebouw.

Heel spoedig verscheen er een mevrouw met sneeuw wit haar. Zij keek verwonderd naar de bok en vroeg lachend aan Gerben: „Maar u komt mij toch zeker niet dit grote dier aanbieden?”

„Nee mevrouw,” zei Gerben, „maar wel deze enveloppe en vijftientig gulden, die onze bok gewonnen heeft op de tentoonstelling!”

„Ik dank u zeer,” zei de directrice verheugd.

„In de enveloppe zit vijftientig gulden,” zei Sietse, „dit bedrag hebben wij verdiend met het verkopen van oud ijzer.” „Maar dat is geweldig, jongens!” zei de directrice. Een jongetje kwam naar voren en vroeg:

„Is dat Kees, de bok van de soldaten?”

„Nee hoor,” zei Gerben, „deze bok heet Gerrit en dat is

Kees!”

„Maar ik ben geen bok” zei Kees.

„Nee, hij is een papegaai” zei Sietse, „kijk maar naar zijn kleurig overhemd!”

De kinderen lachten en eentje vroeg of de bok ook kunstjes kon maken.

„Een heel klein beetje” zei Gerben en hij ging voor Gerrit staan en deed alsof hij hem een kopstoot wou geven. Meteen ging onze bok op zijn achterpoten staan maar hij durfde Gerben niet aan te vallen. Dit spelletje herhaalde Gerben enige malen tot groot vermaak van de kinderen. Dan stopte hij de voorstelling, want het werd tijd om naar huis te gaan.

„U wilt toch nog wel een kopje thee drinken?” vroeg de directrice.

„Wij hebben eigenlijk weinig tijd,” zei Gerben, hoewel hij en de jongens wel dorst hadden.

„Och kom, die vijf minuutjes doen er toch niet toe?” zei de directrice en dus kregen zij allen thee.

Toen de kopjes leeggedronken waren, wilde Gerben vertrekken.

„Maar u drinkt toch zeker nog een kopje?” drong de directrice aan.

„Maar de tijd,” zei Gerben.

„Een half kopje dan,” zei mevrouw.

„Goed,” zei Gerben, „doet u dan de bovenste helft maar vol!”

Om die grap werd hartelijk gelachen. Tijdens het drinken trok Gerben rare gezichten tegen de kinderen die dat reuzemooi vonden. De directrice, maar vooral de kinderen vonden het jammer toen Gerben ging vertrekken. Hij gaf de directrice, de verpleegster en alle kinderen een hand en dat deden de jongens ook.

„Tot ziens allemaal!” riep Gerben, „wij komen vast nog eens terug!”

Gerben en de jongen haastten zich naar de boten en op volle snelheid werd de terugtocht begonnen. Na een vlotte reis waren zij om zeven uur weer thuis waar de ouders alles te horen kregen over wat ze allemaal die dag beleefd hadden. De volgende morgen was Gerben juist weer op bezoek in de smederij toen Zwart binnenkwam.

„Tjonge, tjonge Gerben,” zei hij, „wat heb jij je gisteren weer uitgesloofd! De krant staat er vol van! Kijk maar!”

Zwart haalde een krant uit zijn zak en wees naar twee foto's.

De ene was genomen op het moment dat de bok de grote trom torpedeerde en op de andere foto zag je Gerben en de bok dreigend tegenover elkaar staan.

„Maar die foto is genomen bij het kindertehuis,” zei Gerben

verbaasd, „hoe kan dat?”

„Die mijnheer, die ons er heenbracht had een fototoestel bij zich,” zei Sietse, „hij was zeker van de krant! Lees maar! Alles staat erbij geschreven van het geld en zo!”

„Dus daarom was die mijnheer zo behulpzaam,” zei Gerben, „in een stad kun je toch maar niemand vertrouwen!”

Op dat moment stopte een auto voor de smederij en Bab en zijn helper Theo kwamen binnen.

„Ik heb het gelezen!” riep Bab en zijn stem klonk vol van ontroering: „Jongens, wat jullie gedaan hebben, dat is... dat is... ik heb er gewoonweg geen woorden voor!”

„Net wat Bab zegt,” zei Theo, „zo is het!”

„Maar Bab zei niets,” zei Gerben lachend.

„Wees niet altijd zo grappig,” zei Zwart bars, „jij begrijpt drommels goed wat Bab bedoelt! Een goed verstaander heeft aan een half woord genoeg!”

„Maar Bab zegt zelf dat hij er geen woorden voor heeft,” zei Gerben, „hoe kan ik hem dan verstaan? Enfin, ik hoor het morgen wel, Bab! Tot ziens, broeders!” En Gerben ging er gauw vandoor.

„Hij is een rare snijboon,” zei Zwart.

„Maar hij heeft een goed hart,” zei Bab, „en dat hebben jullie ook, jongens! Jullie hebben het geld geweldig goed besteed!”

De Kameleon Reeks

1. De schippers van de Kameleon (1949)
2. Kameleon ahoy! (1951)
3. Redders met de Kameleon (1952)
4. Speurders met de Kameleon (1955)
5. De Kameleon op volle toeren (1956)
6. De Kameleon houdt koers (1958)
7. Goede vaart, Kameleon (1958)
8. Trossen los Kameleon! (1959)
9. De Kameleon in 't zoeklicht (1959)
10. De Kameleon opnieuw in actie (1960)
11. De Kameleon in de branding (1961)
12. Vivat Kameleon! (1961)
13. De Kameleon Blijft Favoriet! (1962)
14. De Kameleon wint de prijs! (1962)
15. De kameleon brengt geluk! (1963)
16. Bravo Kameleon! (1963)
17. Vakantie met de Kameleon (1964)
18. De Kameleon viert feest! (1964)
19. Tiptop Kameleon (1965)
20. De Kameleon schiet te hulp (1965)
21. Trouwe vrienden van de Kameleon (1966)

22. De Kameleon staat voor niets! (1966)
23. Met de Kameleon er op los! (1967)
24. De kameleon altijd paraat (1967)
25. De Kameleon slaat zijn slag (1968)
26. De Kameleon pakt aan! (1968)
27. Ruim baan Kameleon (1969)
28. De Kameleon vaart uit
29. De Kameleon treft doel!
30. Volle kracht Kameleon!
31. Met de Kameleon op avontuur
32. De Kameleon maakt schoon schip
33. De Kameleon knapt het op!
34. Met de Kameleon vooruit!
35. De Kameleon steekt van wal
36. De Kameleon doet een goede vangst!
37. De vlag in top voor de Kameleon
38. De Kameleon in de storm
39. Alle hens aan dek Kameleon
40. De Kameleon krijgt nieuwe vrienden
41. Op reis met de Kameleon
42. De Kameleon heeft succes
43. De Kameleon vaart voorop!
44. Lang leve de Kameleon!

45. De Kameleon helpt altijd!
46. De Kameleon ruikt onraad
47. De Kameleon geeft vol gas
48. De Kameleon maakt plezier
49. De Kameleon ligt op de loer
50. De Kameleon in het goud
51. De Kameleon houdt stand
52. De Kameleon vaart door
53. De Kameleon gooit het roer om
54. Recht door zee Kameleon
55. De Kameleon op dreef
56. De Kameleon in woelig water
57. Met de Kameleon voor de wind
58. De Kameleon heeft goed nieuws
59. De Kameleon draagt zijn steentje bij
60. De Kameleon maakt het helemaal
61. De Kameleon slaat alarm
62. De Kameleon stuurloos
63. De Kameleon op jacht
64. De Kameleon scoort
65. Zet hem op Kameleon!
66. De Kameleon lost het op